Teismo praktikos rinkinys

BENDROJO TEISMO (antroji išplėstinė kolegija) SPRENDIMAS

2019 m. rugsėjo 24 d.*

„Konkurencija – Karteliai – Palūkanų, išreikštų eurais, išvestinių priemonių sektorius – Sprendimas, kuriuo konstatuojamas SESV 101 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio pažeidimas – Manipuliavimas tarpbankinėmis referencinėmis normomis *Euribor* – Keitimasis konfidencialia informacija – Konkurencijos ribojimas dėl tikslo – Vienas ir tęstinis pažeidimas – Baudos – Bazinis dydis – Pardavimų vertė – Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalis – Pareiga motyvuoti“

Byloje T-105/17

HSBC Holdings plc, įsteigta Londone (Jungtinė Karalystė),

HSBC Bank plc, įsteigta Londone,

HSBC France, įsteigta Paryžiuje (Prancūzija),

atstovaujamos QC K. Bacon, baristerio D. Bailey, solisitoriaus M. Simpson, ir advokatų Y. Anselin ir C. Angeli,

ieškovės,

prieš

Europos Komisiją, atstovaujamą M. Farley, B. Mongin ir F. van Schaik, padedamų baristerio B. Lask,

atsakovę,

dėl SESV 263 straipsniu grindžiamo prašymo, kuriuo siekiama, pirma, iš dalies panaikinti 2016 m. gruodžio 7 d. Komisijos sprendimą C (2016) 8530 *final*, susijusį su SESV 101 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūra (byla AT.39914 – euro *Interest Rate Derivatives*) ir, antra, pakeisti ieškovėms skirtos baudos dydį,

BENDRASIS TEISMAS (antroji išplėstinė kolegija),

kurį sudaro pirmininkas M. Prek (pranešėjas), teisėjai E. Buttigieg, F. Schalin, B. Berke ir J. Costeira,

posėdžio sekretorė M. Marescaux, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2019 m. kovo 19 d. posėdžiui,

priima šį

* Proceso kalba: anglų.

Sprendimą

I. Ginčo aplinkybės

1 2016 m. gruodžio 7 d. Sprendimu C (2016) 8530 *final*, susijusiu su SESV 101 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūra (byla AT.39914 – *Euro Interest Rate Derivatives*) (toliau – ginčijamas sprendimas), Europos Komisija konstatavo, kad ieškovės *HSBC Holdings plc*, *HSBC Bank plc* ir *HSBC France* pažeidė SESV 101 straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį, nes nuo 2007 m. vasario 12 d. iki kovo 27 d. dalyvavo darant vieną ir tęstinį pažeidimą, kuriuo siekė pakeisti įprastą kainų nustatymo tvarką eurais išreikštų palūkanų normos išvestinių finansinių priemonių („Euro Interest Rate Derivative“, toliau – EIRD), susijusių su „Euro Interbank Offered Rate“ (*Euribor*) ir (arba) „Euro Over-Night Index Average“ (EONIA) (ginčijamo sprendimo 1 straipsnio b punktas), rinkoje, ir joms solidariai skyrė 33 606 000 eurų dydžio baudą (ginčijamo sprendimo 2 straipsnio b punktas).

2 HSBC grupė (toliau – HSBC) yra bankų grupė, kurios viena iš veiklos sričių yra investicinė ir komercinė bankininkystė. *HSBC Holdings* yra HSBC kontroliuojančioji ir patronuojančioji bendrovė. HSBC yra *HSBC France* patronuojančioji bendrovė, o ši yra *HSBC Bank* patronuojančioji bendrovė. *HSBC France* ir *HSBC Bank* yra atsakingos už derybas dėl EIRD. *HSBC France* yra atsakinga už palūkanų normos pateikimą *Euribor* kolegijai (ginčijamo sprendimo 58–61 punktai).

3 2011 m. birželio 14 d. bankų grupė *Barclays* (*Barclays plc*, *Barclays Bank plc*, *Barclays Directors Ltd*, *Barclays Group Holding Ltd*, *Barclays Capital Services Ltd* ir *Barclays Services Jersey Ltd*, toliau – *Barclays*) pateikė Komisijai prašymą atleisti ją nuo baudos pagal Komisijos pranešimą apie atleidimą nuo baudų ir baudų sumažinimą kartelių atveju (OL C 298, 2006, p. 17; 2014 m. specialusis leidimas lietuvių k.,8 sk., 2 t., p. 155), informavo ją apie kartelį EIRD sektoriuje ir išreiškė norą bendradarbiauti. 2011 m. spalio 14 d. *Barclays* pritaikytas sąlyginis atleidimas nuo baudų (ginčijamo sprendimo 86 konstatuojamoji dalis).

4 Nuo 2011 m. spalio 18 iki 21 d. Komisija atliko patikrinimus kai kurių finansų įstaigų patalpose Londone (Jungtinė Karalystė) ir Paryžiuje (Prancūzija), įskaitant ieškovių patalpas (ginčijamo sprendimo 87 konstatuojamoji dalis).

5 2013 m. kovo 5 d. ir spalio 29 d., remdamasi 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų [SESV 101 ir 102] straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205) 11 straipsnio 6 dalimi, Komisija pradėjo pažeidimo procedūrą prieš ieškoves ir *Barclays*, *Crédit agricole SA* ir *Crédit agricole Corporate and Investment Bank* (toliau kartu – *Crédit agricole*), *Deutsche Bank AG*, *Deutsche Bank Services (Jersey) Ltd* ir *DB Group Services (UK) Ltd* (toliau kartu – *Deutsche Bank*), *JP Morgan Chase & Co.*, *JP Morgan Chase Bank National Association* ir *JP Morgan Services LLP* (toliau kartu – *JP Morgan*), *Royal Bank of Scotland plc* ir *Royal Bank of Scotland Group plc* (toliau kartu – RBS) ir *Société générale* (ginčijamo sprendimo 89 konstatuojamoji dalis).

6 *Barclays*, *Deutsche Bank*, *Société générale* ir RBS pageidavo dalyvauti susitarimo procedūroje pagal iš dalies pakeisto 2004 m. balandžio 7 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 773/2004 dėl bylų nagrinėjimo Komisijoje pagal [SESV 101 ir 102] straipsnius tvarkos (OL L 123, 2004, p. 18; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 3 t., p. 81) 10a straipsnį. HSBC, *Crédit agricole* ir *JP Morgan* nusprendė nedalyvauti šioje susitarimo procedūroje.

7 2013 m. gruodžio 4 d. Komisija dėl *Barclays*, *Deutsche Bank*, *Société générale* ir RBS priėmė Sprendimą C (2013) 8512 *final*, susijusį su SESV 101 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūra (byla AT.39914, *Euro Interest Rate Derivatives (EIRD) (Settlement)*) (toliau – sprendimas dėl

susitarimo), jame nusprendė, kad šios įmonės, dalyvaudamos viename ir tęstiniame pažeidime, kuriuo siekta pakeisti įprastą kainų nustatymo tvarką EIRD rinkoje, pažeidė SESV 101 straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį (ginčijamo sprendimo 95 straipsnis).

A. Administracinė procedūra, kurioje buvo priimtas ginčijamas sprendimas

8 2014 m. kovo 19 d. Komisija pateikė ieškovėms ir *Crédit agricole* bei *JP Morgan* pranešimą apie kaltinimus (ginčijamo sprendimo 98 konstatuojamoji dalis).

9 Ieškovės galėjo susipažinti DVD su laisvai prieinamomis Komisijos bylos dalimis, o jų atstovai pasinaudojo galimybe susipažinti su byla Komisijos patalpose (ginčijamo sprendimo 99 konstatuojamoji dalis). Ieškovės taip pat galėjo susipažinti su šalims, sudariusioms susitarimą, skirtu pranešimu apie kaltinimus, su jų atsakymais ir su sprendimu dėl susitarimo (ginčijamo sprendimo 100 konstatuojamoji dalis).

10 Gavusios pranešimą apie kaltinimus, 2014 m. lapkričio 14 d. ieškovės pateikė savo rašytines pastabas ir pastabas žodžiu per posėdį, kuris vyko 2015 m. birželio 15–17 d. (ginčijamo sprendimo 104 konstatuojamoji dalis).

11 2016 m. balandžio 6 d. Komisija pataisė sprendimą dėl susitarimo, kiek tai susiję su baudos dydžio nustatymu *Société générale*. Ieškovės galėjo susipažinti su šiuo pataisytu sprendimu ir su tuo susijusiu susirašinėjimu, taip pat su *Société générale* pateiktais pataisytais finansiniais duomenimis (ginčijamo sprendimo 105 ir 106 konstatuojamosios dalys).

B. Ginčijamas sprendimas

12 2016 m. gruodžio 7 d. Komisija, remdamasi Reglamento Nr. 1/2003 7 ir 23 straipsniais, priėmė ginčijamą sprendimą. Šio sprendimo 1 straipsnio b punkto ir 2 straipsnio b punkto tekstas yra toks:

„1 straipsnis

Toliau nurodytos įmonės, dalyvavusios per nurodytus laikotarpius darant vieną ir tęstinį pažeidimą dėl euro palūkanų normos išvestinių finansinių priemonių, pažeidė Sutarties 101 straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį. Šį pažeidimą, kuris apėmė visą EEE, sudarė susitarimai ir suderinti veiksmai, kuriais siekta iškraipyti įprastą kainų sudedamųjų dalių nustatymo tvarką euro palūkanų normos išvestinių finansinių priemonių sektoriuje:

<…>

b) [ieškovės] nuo 2007 m. vasario 12 d. iki 2007 m. kovo 27 d. <…>

2 straipsnis

Už 1 straipsnyje nurodytą pažeidimą skiriamos tokios baudos:

<…>

b) solidariai atsakingoms [ieškovėms]: 33 606 600.“

1. Atitinkamos priemonės

13 Nagrinėjami pažeidimai susiję su EIRD, t. y. eurais išreikštų palūkanų normos išvestinėmis finansinėmis priemonėmis, indeksuojamomis *Euribor* arba EONIA.

14 *Euribor* yra bendra referencinė palūkanų norma, kuria siekiama atspindėti tarptautinėse kapitalo rinkose dažnai naudojamų tarpbankinių paskolų sąnaudas. Jis apibūdinamas kaip palūkanų normos rodiklis, pagal kurį vienas pirmaujantis bankas teikia terminuotas tarpbankines paskolas kitam pirmaujančiam bankui euro zonoje. *Euribor* apskaičiuojamas pagal kainų, kiekvieną dieną siūlomų kolegijos, kurią ginčijamame sprendime nagrinėjamu laikotarpiu sudarė 47 pirmaujantys bankai, tarp jų prieš tai minėti 5 bankai, vidurkį, perduodamą nuo 10.45 iki 11.00 ryto Thomson Reuters, kuris yra Europos bankų federacijos (EBF) skaičiavimo agentas. Bankai pateikia įnašus dėl penkiolikos skirtingų *Euribor* palūkanų normų, ir jų terminas svyruoja nuo savaitės iki dvylikos mėnesių. EONIA atlieka analogišką *Euribor* funkciją, tačiau jos palūkanų normos yra vienos dienos. Ją apskaičiuoja Europos Centrinis Bankas (ECB) pagal tos pačios bankų kolegijos, kuri naudojama nustatant *Euribor*, tarpbankinių neapsaugotų („unsecured“) paskolų palūkanų normos vidurkį (ginčijamo sprendimo 20–27 konstatuojamosios dalys).

15 Dažniausiai pasitaikančios EIRD – tai susitarimai dėl ateities palūkanų normos („forward rate agreements“), palūkanų normos apsikeitimai („interest rate swaps“, toliau – *swaps*), palūkanų normos pasirinkimai ir ateities sandoriai („futures“) dėl palūkanų normos (ginčijamo sprendimo 4–10 konstatuojamosios dalys).

2. Veiksmai, kurių padarymu kaltinamos ieškovės

16 Ginčijamo sprendimo 113 konstatuojamojoje dalyje Komisija taip aprašė veiksmus, kurių padarymu kaltinami 5 punkte nurodyti bankai:

„*Barclays*, *Deutsche Bank*, *JPMorgan Chase*, *Société générale*, *Crédit agricole*, HSBC ir RBS dalyvavo dvišaliame keitimesi informacija EIRD sektoriuje, kurį iš esmės sudarė tokie veiksmai tarp įvairių šalių:

a) tam tikrais atvejais tam tikri įvairioms šalims dirbantys prekiautojai perdavė ir (arba) priėmė pageidavimus dėl tam tikrų nekintančių, žemų arba aukštų *Euribor* terminų pozicijų. Šie pageidavimai priklausė nuo jų prekybos padėties;

b) tam tikrais atvejais tam tikri įvairių šalių prekiautojai perdavė ir (arba) priėmė vieni iš kitų išsamią, viešai nežinomą ir (arba) neskelbiamą informaciją apie prekybos pozicijas arba apie bent vieno iš jų atitinkamų bankų ketinimus dėl ateityje skelbsimų tam tikrų terminų *Euribor* palūkanų normų;

c) tam tikrais atvejais tam tikri prekiautojai taip pat tyrė galimybę, remdamiesi a arba b punkte aprašyta informacija, suderinti savo EIRD prekybos pozicijas;

d) tam tikrais atvejais tam tikri prekiautojai taip pat tyrė galimybę, remdamiesi a arba b punkte aprašyta informacija, suderinti bent vieno iš savo bankų ateityje skelbsimus *Euribor* duomenis;

e) tam tikrais atvejais bent vienas iš tokiose diskusijose dalyvavusių prekiautojų kreipėsi į atitinkamo banko *Euribor* duomenis teikiančius darbuotojus arba nurodė, kad į juos bus kreiptasi su prašymu EBF skaičiavimo atstovui pateikti tam tikru aspektu pakreiptus arba tam tikro lygmens duomenis;

f) tam tikrais atvejais bent vienas iš tokiose diskusijose dalyvavusių prekiautojų nurodė, kad pateiks arba pateikė informaciją dėl duomenis teikiančio darbuotojo atsakymo iki to laiko, kai skaičiavimo atstovui bus arba buvo pateikti dienos *Euribor* duomenys, arba, jeigu prekiautojas su duomenis teikiančiu darbuotoju tai jau aptarė, iš duomenis teikiančio darbuotojo gautą informaciją perdavė kitos šalies prekiautojui;

g) tam tikrais atvejais bent vienas vienos šalies prekiautojas atskleidė kitos šalies prekiautojui kitą išsamią ir neskelbtiną informaciją apie savo banko EIRD prekybos arba kainodaros strategiją.

17 Ginčijamo sprendimo 114 konstatuojamojoje dalyje Komisija pridūrė, kad, „[b]e to, tam tikrais atvejais po to, kai buvo nustatytos ir paskelbtos *Euribor* dienos palūkanų normos, kai kurie įvairioms šalims dirbantys prekiautojai aptarė *Euribor* palūkanų normos nustatymo rezultatus, įskaitant konkrečių bankų teiktus duomenis.“

18 Komisija nusprendė, kad šie veiksmai sudarė vieną ir tęstinį pažeidimą.

19 Siekdama pagrįsti tokį vertinimą Komisija pirmiausia pažymėjo, kad šiais veiksmais buvo siekiama vieno ekonominio tikslo (ginčijamo sprendimo 444–450 konstatuojamosios dalys) – sumažinti pinigų, kuriuos dalyviai turėjo mokėti pagal EIRD, srautus arba padidinti pinigų, kuriuos jie turėjo gauti, srautus. Antra, ji pažymėjo, kad įvairūs veiksmai buvo bendro elgesio modelio dalis, nes į kartelį buvo įsitraukusi stabili asmenų grupė, šalys, atlikdamos antikonkurencinius veiksmus, taikė labai panašią schemą, o įvairiose šalių diskusijose buvo nagrinėjami tie patys dalykai arba jie persidengdavo ir jų turinys buvo toks pat arba iš dalies toks pat (ginčijamo sprendimo 451–456 konstatuojamosios dalys). Trečia, ji pažymėjo, kad antikonkurenciniame keitimesi informacija dalyvaujantys prekiautojai yra patyrę profesionalai ir žinojo arba turėjo žinoti apie viso kartelio bendrą reikšmę ir svarbiausius požymius (ginčijamo sprendimo 457–483 konstatuojamosios dalys).

20 Ji nusprendė, kad HSBC dalyvavo darant šį vieną ir tęstinį pažeidimą, tačiau pabrėžė, kad dvišaliai santykiai su *Barclays* savo ruožtu patys sudarė SESV 101 straipsnio 1 dalies pažeidimą (ginčijamo sprendimo 486 konstatuojamoji dalis).

21 Spręsdama dėl tokio dalyvavimo darant pažeidimą trukmės Komisija HSBC atžvilgiu pradžios data laikė 2007 m. vasario 12 d. (ginčijamo sprendimo 620 konstatuojamoji dalis), o pabaigos data – 2007 m. kovo 27 d. (ginčijamo sprendimo 625 konstatuojamoji dalis).

3. Baudos dydžio apskaičiavimas

a) Bazinis baudos dydis

22 Pirmiausia dėl bankų, dalyvavusių darant pažeidimą, pardavimų vertės nustatymo, atsižvelgiant į tai, kad EIRD negeneruoja pardavimų įprasta to žodžio prasme, pažymėtina, kad Komisija ją nustatė, pasinaudodama pakaitine verte. Be to, turėdama omenyje bylos aplinkybes ji nusprendė, kad geriau ne atsižvelgti į pakaitinę metinę vertę, bet remtis pakaitine verte, atitinkančia bankų dalyvavimo darant pažeidimą mėnesius (ginčijamo sprendimo 640 konstatuojamoji dalis). Ji priminė, kad nėra įpareigota taikyti matematinės formulės ir kad nustatydama kiekvienos baudos dydį naudojasi vertinimo diskrecija (ginčijamo sprendimo 647 konstatuojamoji dalis).

23 Komisija manė esant tinkama pakaitine verte laikyti pajamas grynaisiais pinigais, generuojamais pinigų srauto, kuriuos kiekvienas bankas gavo iš savo EIRD, susijusių su kiekvienu *Euribor* ir (arba) EONIA sandoriu ir sudarytų su EEE veikiančiomis sandorio šalimis (ginčijamo sprendimo 641 konstatuojamoji dalis), portfelio, taikant vienodą 98,849 % dydžio mažinimo koeficientą.

24 Komisija nusprendė, kad ieškovių pardavimų vertė yra 192 081 799 eurai (ginčijamo sprendimo 648 konstatuojamoji dalis).

25 Antra, vertindama pažeidimo sunkumą Komisija atsižvelgė į 15 % dydžio sunkumo koeficientą, nes pažeidimą sudarė kainų derinimas ir susitarimai dėl kainų nustatymo. Remdamasi tuo, kad kartelis apėmė visą EEE ir atitinkamas palūkanų normas, taikomas visoms EIRD, kad šios euro palūkanų normos buvo labai svarbios derinant finansines sąlygas vidaus rinkoje ir bankų veiklai valstybėse narėse, ji sunkumo koeficientą padidino 3 % punktais (ginčijamo sprendimo 720 ir 721 konstatuojamosios dalys).

26 Trečia, dėl pažeidimo trukmės Komisija pabrėžė, kad kiekvieno dalyvio dalyvavimo darant pažeidimą trukmę ji išreiškė „mėnesių skaičiumi, suapvalintu į mažesnę pusę, taikant proporciją“, todėl ieškovėms taikė 0,08 % dydžio dauginamąjį koeficientą (ginčijamo sprendimo 727–731 konstatuojamosios dalys).

27 Ketvirta, Komisija pridėjo papildomą 18 % pardavimų vertės dydžio sumą, apibūdintą kaip „patekimo teisė“, nepriklausomai nuo pažeidimo trukmės, nes jį sudarė horizontalus kainų nustatymas, kad atgrasintų įmones nuo tokių veiksmų (ginčijamo sprendimo 732–734 konstatuojamosios dalys).

28 Taigi Komisija ieškovėms nustatė 37 340 000 eurų bazinį baudos dydį (ginčijamo sprendimo 735 konstatuojamoji dalis).

b) Galutinis baudos dydis

29 Spręsdama, koks turėtų būti galutinis baudos dydis, Komisija pažymėjo, kad HSBC vaidmuo darant pažeidimą buvo nereikšmingas arba nedidelis ir jis negali būti lyginamas su pagrindinių kartelio dalyvių vaidmeniu, ir pritaikė jai bazinio baudos dydžio sumažinimą 10 % (ginčijamo sprendimo 747–749 konstatuojamosios dalys). Taigi, ginčijamo sprendimo 2 straipsnio 1 dalies b punkte ieškovėms skirta galutinė 33 606 000 eurų dydžio bauda.

II. Procesas ir šalių reikalavimai

30 2017 m. vasario 17 d. ieškovės kanceliarijai pateikė pareiškimą, juo pareiškė šį ieškinį.

31 Atsižvelgdamas į antrosios kolegijos siūlymą ir remdamasis savo procedūros reglamento 28 straipsniu Bendrasis Teismas nusprendė perduoti bylą nagrinėti išplėstinei kolegijai.

32 Remdamasis teisėjo pranešėjo siūlymu Bendrasis Teismas (antroji išplėstinė kolegija) nusprendė pradėti žodinę proceso dalį ir, taikydamas Procedūros reglamento 89 straipsnyje numatytas proceso organizavimo priemones, 2019 m. sausio 30 d. pateikė šalims klausimus raštu ir paprašė šalių atsakyti į klausimą. 2019 m. vasario 14 ir 15 d. atitinkamai ieškovės ir Komisija atsakė į Bendrojo Teismo klausimus.

33 2019 m. kovo 8 d. Bendrasis Teismas pateikė šalims papildomą klausimą, į jį jos turėjo atsakyti per posėdį.

34 Išklausęs šalis ir taikydamas Procedūros reglamento 109 straipsnį Bendrasis Teismas nusprendė 2019 m. kovo 18 d. rengti uždarą teismo posėdį.

35 2019 m. kovo 19 d. posėdyje šalys pateikė savo žodinius paaiškinimus ir atsakė į Bendrojo Teismo žodžiu pateiktus klausimus. Per šį posėdį Komisijos buvo paprašyta pateikti papildomų paaiškinimų dėl 98,849 % dydžio mažinimo koeficiento, kurį ji taikė pajamoms grynaisiais pinigais, nustatymo.

36 2019 m. balandžio 2 d. Komisija atsakė į Bendrojo Teismo klausimą.

37 2019 m. gegužės 10 d. ieškovės pateikė pastabas dėl Komisijos atsakymo.

38 2019 m. gegužės 28 d. Komisija pateikė savo pastabas.

39 2019 m. birželio 4 d. sprendimu Bendrasis Teismas (antroji išplėstinė kolegija) užbaigė žodinę proceso dalį.

40 Ieškovės Bendrojo Teismo prašo:

– panaikinti ginčijamo sprendimo 1 straipsnį,

– nepatenkinus šio reikalavimo, panaikinti ginčijamo sprendimo 1 straipsnio b punktą,

– nepatenkinus ir šio reikalavimo, iš dalies panaikinti ginčijamo sprendimo 1 straipsnio b punktą tiek, kiek jame nurodyta, kad ieškovės dalyvavo darant vieną tęstinį pažeidimą,

– panaikinti ginčijamo sprendimo 2 straipsnio b punktą,

– nepatenkinus šio reikalavimo, gerokai sumažinti ieškovėms pagal ginčijamo sprendimo 2 straipsnio b punktą skirtą baudą iki tokios sumos, kurią Teismas laikys tinkama, ir

– priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas arba, nepatenkinus šio reikalavimo, atitinkamą ieškovių bylinėjimosi išlaidų dalį.

41 Komisija Bendrojo Teismo prašo:

– atmesti ieškinį,

– priteisti iš ieškovių bylinėjimosi išlaidas.

III. Dėl teisės

42 Savo ieškinyje ieškovės pateikia reikalavimus dėl ginčijamo sprendimo 1 straipsnio ir 2 straipsnio b punkto panaikinimo ir dėl 2 straipsnio b punkte skirtos baudos dydžio pakeitimo. Nagrinėjant šį ieškinį bus atskirai vertinamas, pirma, prašymas panaikinti ginčijamo sprendimo 1 straipsnį ir subsidiarus prašymas panaikinti šio sprendimo 1 straipsnio b dalį ir, kita vertus, prašymas panaikinti to sprendimo 2 straipsnio b punktą, kuriuo Komisija ieškovėms skyrė 33 606 000 eurų baudą, taip pat prašymas pakeisti šios baudos dydį.

43 Kadangi ieškovės pateikė prašymus ir dėl ginčijamo sprendimo panaikinimo, ir dėl skirtos baudos dydžio pakeitimo, pirmiausia reikia pažymėti, kad Komisijos sprendimų, susijusių su procedūra pagal SESV 101 ir 102 straipsnius, teisminės kontrolės sistemą sudaro SESV 263 straipsnyje nustatyta institucijų aktų teisėtumo kontrolė, kuri pagal SESV 261 straipsnį ieškovų prašymu gali būti papildyta Bendrojo Teismo neribota jurisdikcija, kiek tai susiję su šioje srityje Komisijos skirtomis sankcijomis (žr. 2018 m. rugsėjo 26 d. Sprendimo *Infineon Technologies / Komisija*, C-99/17 P, EU:C:2018:773, 47 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

44 Pirmiausia, kalbant apie SESV 263 straipsnyje numatytą teisėtumo kontrolę, reikia pažymėti, kad ji taikoma visiems Komisijos sprendimų, susijusių su procedūra pagal SESV 101 ir 102 straipsnius, elementams, kurių išsamią kontrolę tiek teisės, tiek faktų požiūriu užtikrina Sąjungos teismas,

atsižvelgdamas į ieškovo nurodytus pagrindus ir visas reikšmingas aplinkybes (žr. 2018 m. rugsėjo 26 d. Sprendimo *Infineon Technologies / Komisija*, C-99/17 P, EU:C:2018:773, 48 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

45 Vis dėlto reikia priminti, kad vykdydami SESV 263 straipsnyje numatytą ginčijamo sprendimo teisėtumo kontrolę Sąjungos teismai negali ginčijamo akto rengėjo motyvų pakeisti savaisiais (šiuo klausimu žr. 2013 m. sausio 24 d. Sprendimo *Frucona Košice / Komisija*, C-73/11 P, EU:C:2013:32, punktą 89 ir jame nurodytą jurisprudenciją).

46 Antra, kalbant apie neribotą jurisdikciją, suteiktą Sąjungos teismui pagal Reglamento Nr. 1/2003 31 straipsnį remiantis SESV 261 straipsniu, pažymėtina, kad ji, be sankcijos teisėtumo paprastos kontrolės, teismui leidžia pakeisti Komisijos vertinimą savuoju ir atitinkamai panaikinti, sumažinti ar padidinti skirtą vienkartinę ar periodinę baudą (žr. 2018 m. rugsėjo 26 d. Sprendimo *Infineon Technologies / Komisija*, C-99/17 P, EU:C:2018:773, 193 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

47 Vis dėlto šios neribotos jurisdikcijos apimtis, skirtingai nei SESV 263 straipsnyje numatyta teisėtumo kontrolė, yra griežtai apribota baudos dydžio nustatymu (žr. 2016 m. sausio 21 d. Sprendimo *Galp Energía España ir kt. / Komisija*, C-603/13 P, EU:C:2016:38, 76 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

A. Dėl prašymo panaikinti ginčijamo sprendimo 1 straipsnį ir subsidiariaus prašymo panaikinti to sprendimo 1 straipsnio b punktą

48 Grįsdamos prašymą panaikinti ginčijamo sprendimo 1 straipsnį ir subsidiarų prašymą panaikinti to sprendimo 1 straipsnio b punktą ieškovės remiasi penkiais pagrindais.

49 Pirmasis ieškinio pagrindas yra susijęs su tuo, kad Komisija pažeidimą kvalifikavo kaip pažeidimą dėl tikslo.

50 Antruoju, trečiuoju ir ketvirtuoju ieškinio pagrindais ieškovės ginčija tai, kad Komisija pažeidimą pripažino vienu ir tęstiniu. Antrasis ieškinio pagrindas yra dėl Komisijos išvados, kad HSBC ir kitų šalių sudaryti slapti susitarimai yra bendro plano, kuriuo siekiama vieno tikslo, dalis. Trečiasis ir ketvirtasis ieškinio pagrindai yra atitinkamai susiję su HSBC ketinimu prisidėti prie šio tikslo ir jos žinojimu apie kitų pažeidimo dalyvių veiksmus.

51 Penktasis ieškinio pagrindas yra susijęs su tuo, kad ginčijamas sprendimas buvo priimtas po sprendimo dėl susitarimo, kuriame Komisija pareiškė savo nuomonę dėl HSBC dalyvavimo darant šį pažeidimą, priėmimo. Remdamosi tuo ieškovės daro išvadą, kad Komisija pažeidė nekaltumo prezumpcijos ir gero administravimo principus, taip pat teisę į gynybą.

1. Dėl pirmojo ieškinio pagrindo, susijusio su pažeidimo kvalifikavimu kaip pažeidimo dėl tikslo, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį

52 Kalbant apie Komisijos atliktą pažeidimo kvalifikavimą kaip pažeidimo dėl tikslo, reikia priminti, jog tam, kad būtų taikomas SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatytas draudimas, susitarimo, įmonių asociacijos sprendimo ar suderintų veiksmų „tikslas ar poveikis“ turi būti konkurencijos vidaus rinkoje trukdymas, ribojimas arba iškraipymas.

53 Remiantis Teisingumo Teismo jurisprudencija, tam tikros įmonių veiksmų koordinavimo rūšys yra tokios kenksmingos konkurencijai, kad būtų galima teigti, jog jų poveikio tyrimas yra nereikalingas (2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *CB / Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 49 punktas ir 2015 m.

kovo 19 d. Sprendimo *Dole Food ir Dole Fresh Fruit Europe / Komisija*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 113 punktas; šiuo klausimu taip pat žr. 2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Allianz Hungária Biztosító ir kt.*, C-32/11, EU:C:2013:160, 34 punktą).

54 „Pažeidimų dėl tikslo“ atskyrimas nuo „pažeidimų dėl poveikio“ yra susijęs su tuo, kad tam tikros įmonių veiksmų koordinavimo formos vien dėl savo pobūdžio gali būti laikomos kenkiančiomis normaliai konkurencijai (2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *CB / Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 50 punktas ir 2015 m. kovo 19 d. Sprendimo *Dole Food ir Dole Fresh Fruit Europe / Komisija*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 114 punktas; šiuo klausimu taip pat žr. 2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Allianz Hungária Biztosító ir kt.*, C-32/11, EU:C:2013:160, 35 punktą).

55 Taigi pripažįstama, kad tam tikri slapti veiksmai, pavyzdžiui, lemiantys horizontalų kainų nustatymą karteliuose, gali būti laikomi darančiais tokią didelę neigiamą įtaką kainai, prekių kiekiui ar kokybei ir paslaugoms, kad gali būti laikoma, jog SESV 101 straipsnio 1 dalies taikymo tikslais neverta įrodinėti, kad tais veiksmais daromas konkretus poveikis rinkai. Patirtis rodo, kad tokie veiksmai lemia gamybos mažėjimą ir kainų didėjimą, o tai baigiasi blogu išteklių paskirstymu, nuo kurio visų pirma nukenčia vartotojai (2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *CB / Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 51 punktas ir 2015 m. kovo 19 d. Sprendimo *Dole Food ir Dole Fresh Fruit Europe / Komisija*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 115 punktas).

56 Jei įmonių veiksmų koordinavimo formos analizė neleidžia nustatyti pakankamo kenkimo konkurencijai lygio, reikia nagrinėti jos poveikį ir, kad jai būtų pritaikytas draudimas, reikalauti įrodyti, jog konkurencija iš tikrųjų buvo smarkiai trukdoma, ribojama arba iškraipoma (2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Allianz Hungária Biztosító ir kt.*, C-32/11, EU:C:2013:160, 34 punktas; 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *CB / Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 52 punktas ir 2015 m. kovo 19 d. Sprendimo *Dole Food ir Dole Fresh Fruit Europe / Komisija*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 116 punktas).

57 Pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją, siekiant įvertinti, ar įmonių susitarimas arba įmonių asociacijos sprendimas yra toks kenksmingas, kad galėtų būti laikomas konkurencijos ribojimu „dėl tikslo“, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, reikia išnagrinėti jo nuostatų turinį, siekiamus tikslus ir ekonominį bei teisinį taikymo kontekstą. Vertinant tą kontekstą taip pat reikia atsižvelgti į paveiktų prekių ar paslaugų pobūdį, realias nagrinėjamos rinkos ar rinkų veikimo sąlygas ir struktūrą (2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *CB / Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 53 punktas ir 2015 m. kovo 19 d. Sprendimo *Dole Food ir Dole Fresh Fruit Europe / Komisija*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 117 punktas; šiuo klausimu taip pat žr. 2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Allianz Hungária Biztosító ir kt.*, C-32/11, EU:C:2013:160, 36 punktą).

58 Be to, nors šalių valia nėra būtinas elementas įmonių susitarimo ribojamam poveikiui nustatyti, niekas nedraudžia konkurencijos priežiūros institucijoms ar nacionaliniams ir Sąjungos teismams atsižvelgti į šią valią (2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Allianz Hungária Biztosító ir kt.*, C-32/11, EU:C:2013:160, 37 punktas; 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *CB / Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 54 punktas ir 2015 m. kovo 19 d. Sprendimo *Dole Food ir Dole Fresh Fruit Europe / Komisija*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 118 punktas).

59 Konkrečiai kalbant, dėl konkurentų keitimosi informacija reikia priminti, kad suderintus veiksmus sudarantys koordinavimo ir bendradarbiavimo kriterijai turi būti suvokiami atsižvelgiant į Sutarties konkurencijos nuostatų koncepciją; pagal ją kiekvienas ūkio subjektas turi savarankiškai nustatyti politiką, kurios ketina laikytis bendrojoje rinkoje (2009 m. birželio 4 d. Sprendimo *T-Mobile Netherlands ir kt.*, C-8/08, EU:C:2009:343, 32 punktas ir 2015 m. kovo 19 d. Sprendimo *Dole Food ir Dole Fresh Fruit Europe / Komisija*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 119 punktas).

60 Nors šis savarankiškumo reikalavimas neatima iš ūkio subjektų teisės protingai prisitaikyti prie konstatuoto ar numatomo konkurentų elgesio, jis griežtai prieštarauja bet kokiam tiesioginiam ar netiesioginiam tokių ūkio subjektų keitimuisi informacija, kuris gali turėti įtakos esamam ar potencialiam konkurento elgesiui rinkoje arba atskleisti tokiam konkurentui elgesį, kurio jis nusprendė ar numatė laikytis šioje rinkoje, jei šių kontaktų tikslas ir poveikis – sukurti konkurencines sąlygas, kurios, atsižvelgiant į tiekiamų prekių ir teikiamų paslaugų pobūdį, įmonių dydį ir skaičių ir šios rinkos apimtį, neatitinka normalių sąlygų atitinkamoje rinkoje (2009 m. birželio 4 d. Sprendimo *T-Mobile Netherlands ir kt.*, C-8/08, EU:C:2009:343, 33 punktas ir 2015 m. kovo 19 d. Sprendimo *Dole Food ir Dole Fresh Fruit Europe / Komisija*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 120 punktas).

61 Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad konkurentų keitimasis informacija gali prieštarauti konkurencijos taisyklėms, jeigu sumažina ar panaikina netikrumą dėl atitinkamos rinkos veikimo, todėl riboja įmonių konkurenciją (2003 m. spalio 2 d. Sprendimo *Thyssen Stahl / Komisija*, C-194/99 P, EU:C:2003:527, 89 punktas; 2009 m. birželio 4 d. Sprendimo *T-Mobile Netherlands ir kt.*, C-8/08, EU:C:2009:343, 35 punktas ir 2015 m. kovo 19 d. Sprendimo *Dole Food ir Dole Fresh Fruit Europe / Komisija*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 121 punktas).

62 Konkrečiai kalbant, keitimąsi informacija, dėl kurio gali būti pašalintas suinteresuotųjų asmenų netikrumas dėl prisitaikymo veiksmų, kurių atitinkamos įmonės imsis rinkoje, datos, apimties ir būdų, reikia laikyti turinčiu antikonkurencinį tikslą (2015 m. kovo 19 d. Sprendimo *Dole Food ir Dole Fresh Fruit Europe / Komisija*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 122 punktas; šiuo klausimu taip pat žr. 2009 m. birželio 4 d. Sprendimo *T-Mobile Netherlands ir kt.*, C-8/08, EU:C:2009:343, 41 punktą).

63 Be to, suderinti veiksmai gali turėti antikonkurencinį tikslą, net jei neturi tiesioginio ryšio su vartojimo kainomis. Iš tiesų SESV 101 straipsnio 1 dalies tekstas neleidžia manyti, kad draudžiami tik tokie suderinti veiksmai, kurie daro tiesioginį poveikį galutinių vartotojų mokėtinai kainai (2015 m. kovo 19 d. Sprendimo *Dole Food ir Dole Fresh Fruit Europe / Komisija*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 123 punktas; šiuo klausimu taip pat žr. 2009 m. birželio 4 d. Sprendimo *T-Mobile Netherlands ir kt.*, C-8/08, EU:C:2009:343, 36 punktą).

64 Atvirkščiai, iš minėto SESV 101 straipsnio 1 dalies a punkto matyti, kad suderinti veiksmai laikomi turinčiais antikonkurencinį tikslą, jeigu jais „tiesiogiai ar netiesiogiai nustatomos pirkimo ar pardavimo kainos arba kokios nors kitos prekybos sąlygos“ (2009 m. birželio 4 d. Sprendimo *T-Mobile Netherlands ir kt.*, C-8/08, EU:C:2009:343, 37 punktas ir 2015 m. kovo 19 d. Sprendimo *Dole Food ir Dole Fresh Fruit Europe / Komisija*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 124 punktas).

65 Bet kuriuo atveju SESV 101 straipsniu, kaip ir kitomis Sutartyje įtvirtintomis konkurencijos taisyklėmis, siekiama apsaugoti ne tik konkurentų arba vartotojų interesus, bet ir rinkos struktūrą ir kartu pačią konkurenciją. Todėl antikonkurencinio suderintų veiksmų tikslo buvimo konstatavimas negali priklausyti nuo šių veiksmų tiesioginio ryšio su vartojimo kainomis konstatavimo (2009 m. birželio 4 d. Sprendimo *T-Mobile Netherlands ir kt.*, C-8/08, EU:C:2009:343, 38 ir 39 punktai ir 2015 m. kovo 19 d. Sprendimo *Dole Food ir Dole Fresh Fruit Europe / Komisija*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 125 punktas).

66 Galiausiai reikia priminti, jog iš paties SESV 101 straipsnio 1 dalies teksto matyti, kad suderintų veiksmų sąvoka, be atitinkamų įmonių veiksmų suderinimo, apima elgesį rinkoje po šio suderinimo ir priežastinį šių dviejų elementų ryšį (2009 m. birželio 4 d. Sprendimo *T-Mobile Netherlands ir kt.*, C-8/08, EU:C:2009:343, 51 punktas ir 2015 m. kovo 19 d. Sprendimo *Dole Food ir Dole Fresh Fruit Europe / Komisija*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 126 punktas).

67 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas yra konstatavęs, jog, nesant priešingų įrodymų, kuriuos turi pateikti suinteresuotieji subjektai, darytina prielaida, kad nustatydamos savo elgesį rinkoje įmonės, kurios šioje rinkoje derina veiksmus ir tebeveikia, atsižvelgia į informaciją, kuria keičiasi su savo konkurentais. Konkrečiai kalbant, Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad tokie suderinti veiksmai

patenka į SESV 101 straipsnio 1 dalies taikymo sritį, net jeigu nėra antikonkurencinio poveikio šiai rinkai (2009 m. birželio 4 d. Sprendimo *T-Mobile Netherlands ir kt.*, C-8/08, EU:C:2009:343, 51 punktas ir 2015 m. kovo 19 d. Sprendimo *Dole Food ir Dole Fresh Fruit Europe / Komisija*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 127 punktas).

68 Atsižvelgiant į šiuos vertinimus reikia išnagrinėti pirmąjį ieškinio pagrindą, kuriame ieškovės ginčija pažeidimo kvalifikavimą kaip pažeidimo dėl tikslo, taikytą kiekvienai veiksmų, kurių padarymu kaltino Komisija, kategorijai. Savo argumentus jos dalija į dvi dalis pagal tai, ar jie susiję su veiksmais dėl 2007 m. kovo 19 d. manipuliavimo *Euribor* teikiamais duomenimis, ar su veiksmais, nesusijusiais su šiuo manipuliavimu, t. y. HSBC prekiautojų keitimusi informacija su kitų bankų prekiautojais dėl jų prekybos pozicijos ar dėl jų medianinių kainų.

69 Ginčijamo sprendimo 1 straipsnyje Komisija konstatavo, kad SESV 101 straipsnio pažeidimą sudarė „susitarimai ir suderinti veiksmai, kuriais siekta iškraipyti įprastą kainų sudedamųjų dalių nustatymo tvarką [EIRD] sektoriuje“.

70 Šie susitarimai ir suderinti veiksmai, kuriais kaltinami bankai, įskaitant HSBC, yra aprašyti ginčijamo sprendimo 113, 358 ir 392 konstatuojamosiose dalyse. Kaip teisingai pažymi ieškovės, jie gali būti suskirstyti į tris grupes pagal tai, ar jie susiję, pirma, su manipuliavimu *Euribor* pateikiamomis palūkanų normomis (113, 358 konstatuojamosios dalys ir 392 konstatuojamosios dalies a punktas: keitimasis informacija dėl jų pageidaujamos *Euribor* palūkanų normos; 113, 358 konstatuojamosios dalys ir 392 konstatuojamosios dalies d punktas: keitimasis informacija dėl galimybės suderinti *Euribor* siūlomas palūkanų normas; 113, 358 konstatuojamosios dalys ir 392 konstatuojamosios dalies e punktas: dalyvaujančio prekiautojo keitimasis informacija su *Euribor* duomenis teikiančiu savo banko darbuotoju; 113, 358 konstatuojamosios dalys ir 392 konstatuojamosios dalies f punktas: susitarimai, kad būtų atsižvelgta į bandymus daryti įtaką *Euribor* pateikiamoms palūkanų normoms), antra, su keitimusi informacija dėl EIRD prekybos pozicijų (113, 358 konstatuojamosios dalys ir 392 konstatuojamosios dalies b punktas: keitimasis informacija dėl jų atitinkamų prekybos pozicijų; 113, 358 konstatuojamosios dalys ir 392 konstatuojamosios dalies c punktas: keitimasis informacija dėl galimybės suderinti jų prekybos pozicijas) ir, trečia, su keitimusi detalia visuomenei neprieinama informacija dėl jų ketinimų ir strategijos EIRD kainos srityje (113, 358 konstatuojamosios dalys ir 392 konstatuojamosios dalies g punktas).

71 Bendrasis Teismas mano, kad pirmiausia reikia išnagrinėti dvi Komisijos ir ieškovių pastabas.

72 Pirma, Komisija tvirtina, kad ieškovės nepagrįstai individualiai ginčija įvairius veiksmus, kuriais kaltinama HSBC, ir nurodo jų tarpusavio priklausomybę. Iš esmės ji tvirtina, kad yra dirbtina grupuoti argumentus pagal tai, ar jie susiję su 2007 m. kovo 19 d. manipuliavimu, keitimusi informacija dėl prekybos pozicijų ir keitimusi detalia visuomenei neprieinama informacija dėl jų ketinimų ir strategijos EIRD kainos srityje, šiuo atveju EIRD medianinių kainų.

73 Šiam argumentui negalima pritarti. Ieškovių atliktas suskirstymas tik pakartoja Komisijos ginčijamame sprendime padarytą ir 70 punkte primintą suskirstymą. Be to, iš ginčijamo sprendimo 365, 387, 393 ir 442 konstatuojamųjų dalių matyti, kad Komisija manė, jog šiais veiksmais buvo siekiama riboti konkurenciją ne tik kolektyviai, bet ir individualiai.

74 Antra, ieškovės pabrėžia, kad kai kuriuose ginčijamo sprendimo motyvuose Komisija nepagrindžia ne tik konkurenciją ribojančio tikslo buvimo, kad esą nagrinėjami veiksmai iškraipė įprastą kainų sudedamųjų dalių nustatymo tvarką EIRD sektoriuje, bet ir nenurodo, kad buvo iškraipytos kitos EIRD sandorių sąlygos, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalies a punktą. Jos tvirtina, kad kadangi toks kvalifikavimas nėra nurodytas ginčijamo sprendimo 1 straipsnyje, į jį negalima atsižvelgti, siekiant pagrįsti Komisijos nurodytą veiksmų kvalifikavimą kaip ribojimo dėl tikslo.

75 Komisija teigia, kad ginčijamo sprendimo rezoliucinės dalies formuluotė nedraudžia jai remtis išvada dėl kitų sandorio sąlygų iškraipymo buvimo, nes ji yra aiškiai išdėstyta jo konstatuojamosiose dalyse.

76 Reikia priminti, kad akto rezoliucinė dalis neatskiriama nuo motyvuojamosios dalies, todėl prireikus ji turi būti aiškinama atsižvelgiant į motyvus, kuriais vadovaujantis jis buvo priimtas (žr. 2007 m. balandžio 30 Nutarties *EnBW Energie Baden-Württemberg / Komisija*, T-387/04, EU:T:2007:117, 127 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką). Nors tiesa, kad tik sprendimo rezoliucinė dalis gali sukelti teisinių pasekmių, jo motyvuojamojoje dalyje pateiktiems vertinimams Sąjungos teismo vykdomą teisėtumo kontrolę galima taikyti tiek, kiek jie, kaip asmens nenaudai priimto akto motyvai, yra būtinas šio akto rezoliucinės dalies pagrindas arba jei šie motyvai gali pakeisti to, kas nuspręsta nagrinėjamo akto rezoliucinėje dalyje, esmę (žr. 2009 m. liepos 1 d. Sprendimo *KG Holding ir kt. / Komisija*, T-81/07 – T-83/07, EU:T:2009:237, 46 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

77 Taigi, kadangi grįsdama savo išvadą dėl konkurencijos ribojimų egzistavimo ji nurodė ne tik kainų derinimą ir (arba) nustatymą, bet ir kitų sandorio EIRD sektoriuje sąlygų iškraipymą, pavyzdžiui, 384, 388, 393, 415, 423 ir 488 ginčijamo sprendimo konstatuojamosiose dalyse, iš principo niekas nekliudo atsižvelgti į šį argumentavimą vertinant ginčijamo sprendimo 1 straipsnio teisėtumą, net jeigu jame aiškiai neminimos šios sandorio sąlygos.

a) Dėl ieškinio pagrindo pirmos dalies, kurioje ginčijamas 2007 m. kovo 19 d. manipuliavimo „Euribor“ kvalifikavimas kaip konkurencijos ribojimo dėl tikslo

78 Ieškovės pirmiausia tvirtina, kad bankai konkuruoja EIRD rinkoje tik per vienkartinį šių sutarčių sudarymą ir vienos fiksuotos normos, kuri sudaro sutarties kainą, pagrindu. Jos mano, kad teigdama, jog EIRD šalių tikslas yra optimizuoti jų pinigų srautą, Komisija neatsižvelgia į rinkos formavimo veiklą ir rizikos padengimo veiklą. Jų manymu, ši byla skiriasi nuo bylos, kurioje buvo priimtas 2017 m. lapkričio 10 d. Sprendimas *Icap ir kt. / Komisija* (T-180/15, EU:T:2017:795); jame apie rinkos formavimo veiklą nebuvo kalbama, todėl bankų, kurių veiklos pobūdis yra toks, atveju fiksuota norma yra nustatoma kitaip, o konkurencija vyksta tik tos fiksuotos normos pagrindu.

79 Dėl 2007 m. kovo 19 d. manipuliavimo ieškovės iš esmės pripažįsta, kad juo buvo siekiama 2007 m. kovo 19 d. sumažinti trijų mėnesio *Euribor* ir kad *Barclays* prekiautojas paprašė HSBC prekiautojo, kad jis paprašytų asmens, atsakingo už palūkanų normos pateikimą, 2007 m. kovo 19 d. nustatyti žemą pasiūlymą, ir jis tai padarė. Vis dėlto, viena vertus, jos neigia, kad šiuo manipuliavimu buvo siekiama iškraipyti kainos sudedamąsias dalis ir (arba) EIRD sandorio sąlygas, ir, kita vertus, jos teigia, kad tikslas manipuliuoti pinigų srautais nėra antikonkurencinis.

80 Pirma, ieškovės neigia, kad šiuo manipuliavimu buvo siekiama koordinuoti ir (arba) nustatyti EIRD kainos sudedamąsias dalis, kaip ginčijamo sprendimo 411 konstatuojamojoje dalyje pabrėžė Komisija, nes jis yra susijęs su kintamąja EIRD norma, o jų kainą sudaro fiksuota norma. Trijų mėnesių *Euribor* taip pat nėra reikšmingas EIRD kainos nustatymo veiksnys arba šios kainos sudedamoji dalis. Šiuo klausimu jos teigia, jog Komisijos teiginys, kad kintamoji norma yra fiksuotos normos nustatymo elementas sudarant naujas EIRD, remiasi tuo, kad po manipuliavimo yra sudaromos naujos sutartys. Remdamosi jų prašymu atliktu ekonominiu tyrimu jos teigia, kad atitinkamiems prekiautojams buvo nenaudinga derinti savo prekybos poziciją prie numatyto manipuliavimo, ir daro išvadą, kad ginčijamo sprendimo 411 konstatuojamojoje dalyje padaryta teisės klaida, akivaizdi vertinimo klaida arba ji yra nepakankamai motyvuota.

81 Antra, ieškovės pabrėžia, kad ginčijamas sprendimas reikštų, kad 2007 m. kovo 19 d. manipuliavimas, be to, kad juo nustatomos kainos, apima keitimąsi informacija dėl prekiautojų ketinimų, dėl ko sumažėja EIRD rinkai būdingas netikrumas. Jos tvirtina, kad Komisija nenurodė tokių HSBC prekiautojų veiksmų. Nebuvo įrodyta, kad šie prekiautojai pasinaudojo informacijos asimetrija, kuri

jiems būtų leidusi pasiūlyti geresnes sąlygas nei jų konkurentai. Jos neigia, kad turi įrodyti, jog suderinti veiksmai visiškai nepaveikė HSBC elgesio, ir primena, kad Komisija turi įrodyti, jog egzistuoja antikonkurencinis tikslas.

82 Trečia, ieškovės teigia, kad į ginčijamo sprendimo 388 konstatuojamojoje dalyje esantį teiginį, kad manipuliavimas yra sandorio sąlygų nustatymas, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalies a punktą, negalima atsižvelgti, nes jo nėra ginčijamo sprendimo rezoliucinėje dalyje. Jos priduria, kad šis Komisijos argumentavimo aspektas bet kuriuo atveju yra nepakankamai motyvuotas, nes nėra pateikta jokio paaiškinimo. Šis teiginys taip pat yra klaidingas, nes tai nesusiję su šalių teisėmis ir pareigomis, kylančiomis iš sutarties.

83 Ketvirta, ieškovės teigia, kad manipuliavimo pinigų srautais tikslas nėra antikonkurencinis, nes jis nebuvo pasiektas sudarant prekiautojams konkurenciją ribojantį susitarimą. Jos primena, kad konkurencija EIRD rinkoje vyksta tuo metu, kai jos priimamos, o ne tuo lygmeniu, kai vyksta pinigų, kuriuos jie moka ar gauna pagal EIRD, srauto judėjimas. Iš esmės jos neigia, kad pinigų srautas gali turėti netiesioginį poveikį EIRD kainai.

84 Komisija prašo atmesti šią ieškinio pagrindo dalį.

85 Šioje ieškinio dalyje kalbama apie konkurenciją ribojančio tikslo kvalifikavimą, taikytą 2007 m. kovo 19 d. manipuliavimui. Materialinis HSBC dalyvavimas manipuliuojant yra nagrinėjamas ginčijamo sprendimo 271, 275, 289, 322, 328 ir 329 konstatuojamosiose dalyse.

86 Iš jų iš esmės matyti, kad šiuos veiksmus sudarė žemų pasiūlymų pateikimas 2007 m. kovo 19 d. pagal trijų mėnesių *Euribor* siekiant tą dieną sumažinti šią normą, kad būtų gauta pajamų iš išvestinių priemonių, kurių galiojimas baigėsi tą dieną, kategorijos dėl palūkanų normos skirtumo („spread“) su EONIA indeksuojamomis išvestinėmis priemonėmis.

87 Konkrečiai kalbant, šis manipuliavimas daugiausia rėmėsi manipuliavimu EIRD ateities sandoriais („futures“), kuriems taikoma trijų mėnesių *Euribor* indeksuojama palūkanų norma. Iš esmės tokios rūšies sandoriu viena šalis, kuri yra pirkėjas, gauna fiksuotą palūkanų normą, kuri nustatoma sudarant sandorį, o kita šalis, pardavėjas, gauna kintamąją palūkanų normą. Manipuliavimą sudarė laipsniškas reikšmingas „pirkimo“ ekspozicijos, dėl kurios bankas gauna fiksuotą palūkanų normą ir moka kintamąją palūkanų normą, padidinimas ir suderinti veiksmai, kuriais siekta sumažinti kintamosios palūkanų normos lygį suėjus mokėjimo terminui.

88 Nuoroda į EONIA indeksuojamas išvestines priemones yra susijusi su tuo, kad kartelio dalyviai savo „pirkimo“ ekspozicijos dėl *Euribor* 3-M indeksuojamų „futures“ padengdavo priešingomis ekspozicijomis: šiuo atveju „swap“ sandoriu, kuris indeksuojamas EONIA ir kurio terminas toks pat. Kaip minėta šio sprendimo 14 punkte, EONIA yra kasdien ECB apskaičiuojama palūkanų norma.

89 Taigi, 2007 m. kovo 19 d. dirbtinai sumažinę *Euribor* palūkanų normą EONIA atžvilgiu kartelyje dalyvavę bankai galėjo tikėtis gauti finansinės naudos.

90 Iš ginčijamo sprendimo 257 ir 258 konstatuojamųjų dalių matyti, kad mintis atlikti šį manipuliavimą kilo vėliausiai 2007 m. vasario 1 d. per *Deutsche Bank*, *Barclays* ir *Société générale* prekiautojų diskusijas. Iš to sprendimo 271 konstatuojamosios dalies matyti, kad 2007 m. vasario 12 d. *Barclays* prekiautojas informavo HSBC prekiautoją apie šį planą, o iš to sprendimo 275 konstatuojamosios dalies matyti, kad diskusija dėl šio manipuliavimo taip pat vyko kitą dieną. Ginčijamo sprendimo 289 konstatuojamojoje dalyje minimas 2007 m. vasario 28 d. tų pačių prekiautojų pakalbis dėl „spread“ sumažinimo tarp trijų mėnesių *Euribor* ir EONIA. Galiausiai ginčijamo sprendimo 322 konstatuojamojoje dalyje minima 2007 m. kovo 19 d. diskusija, per kurią *Barclays* prekiautojas paprašė HSBC prekiautojo paprašyti už duomenų pateikimą atsakingų šio banko asmenų pateikti labai mažą trijų mėnesių *Euribor* kvotą, ir tai jis sėkmingai padarė.

91 Ieškovės neginčija Komisijos nustatytų faktinių aplinkybių. Vis dėlto jos mano, kad tos aplinkybės negali pagrįsti pažeidimo dėl tikslo kvalifikavimo, kurį taikė Komisija.

92 Iš ginčijamo sprendimo 384 konstatuojamosios dalies matyti, kad Komisija manė, jog 2007 m. kovo 19 d. manipuliavimu buvo siekiama daryti įtaką pinigų, mokamų pagal EIRD, srautams taip, kad tai būtų naudinga to manipuliavimo šalims. Ginčijamo sprendimo 411 konstatuojamojoje dalyje atsakydama į ieškovių argumentą, kuriuo atmetamas HSBC priskiriamų veiksmų kvalifikavimas kaip pažeidimo dėl tikslo, ji iš esmės pabrėžė, kad *Euribor* tiesiogiai nulemia mokėtinų pinigų srautus pagal EIRD „kintamo dydžio koją“ ir taip pat yra svarbus lemiant mokėtinų pinigų srautus pagal EIRD „fiksuoto dydžio koją“, nes į jį buvo netiesiogiai atsižvelgta nustatant fiksuotą palūkanų normą, paisant pajamų kreivės, kuri grindžiama kintamosiomis tikėtinomis palūkanų normomis.

93 Ginčijamo sprendimo 394 konstatuojamojoje dalyje Komisija pažymėjo, kad visi jos sprendimo 392 konstatuojamojoje dalyje aprašyti veiksmai, įskaitant 2007 m. kovo 19 d. manipuliavimą, ribojo konkurenciją dėl rinkos dalyvių turimos informacijos asimetrijos sukūrimo, nes, viena vertus, pažeidėjų padėtis buvo geresnė ir jie galėjo iš anksto gana tiksliai žinoti, kokio dydžio *Euribor* suderintai veikiantys jų konkurentai nustatys ar turės nustatyti, ir, kita vertus, jie žinojo, ar tam tikrą dieną yra dirbtinai nustatytas *Euribor* dydis.

94 Tokiuose argumentuose nėra jokios teisės ar vertinimo klaidos.

95 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad manipuliavimo *Euribor* poveikis nagrinėjamų išvestinių priemonių generuojamų grynųjų pinigų srautams yra akivaizdus. 2007 m. kovo 19 d. dalyviai dirbtinai sumažino *Euribor* palūkanų normą taip, kad sumos, kurias jie turėjo mokėti pagal *Euribor* indeksuojamų „futures“ „kintamo dydžio koją“, būtų mažesnės.

96 Taigi, derėdamiesi dėl šių „futures“ „fiksuoto dydžio kojos“, t. y. fiksuotos palūkanų normos, kuri nulemia gaunamus mokėjimus, HSBC prekiautojai tai galėjo daryti žinodami, kad kintamojo dydžio palūkanų norma, lemianti mokėjimus, kuriuos jie turės atlikti, bus maža. Tokiu atveju jie galėjo pasiūlyti konkurencingesnę palūkanų normą nei jų konkurentai, nes žinojo, kad su šiais sandoriais susiję grynųjų pinigų srautai išliks teigiami.

97 Tokie veiksmai neišvengiamai jiems naudingai, o kitiems rinkos dalyviams nenaudingai apribojo konkurenciją. Taip buvo ne tik jų kontrahentų, kurių pagal EIRD „kintamo dydžio koją“ gaunami mokėjimai buvo dirbtinai sumažinti, bet ir bankų, kurie norėjo užimti „pirkimo“ poziciją nagrinėjamos rūšies EIRD atžvilgiu, tačiau nesudarė sandorio dėl to, kad manipuliavimo dalyviai pasiūlė konkurencingesnę palūkanų normą, atveju. Toks manipuliavimas taip pat atliktas kenkiant rinkos dalyviams, kurie, nežinodami apie jį, užėmė HSBC ir *Barclays* prekybos pozicijoms priešingas pozicijas. Šiuo klausimu galima pažymėti, kad žodžiai, kuriuos vartojo šių dviejų bankų prekiautojai per telefoninį pokalbį, įvykusį iš karto po 2007 m. kovo 19 d. manipuliavimo ir minimą ginčijamo sprendimo 329 konstatuojamojoje dalyje, yra vienareikšmiai ir šie du prekiautojai suprato jų manipuliavimo neigiamą poveikį jų konkurentams.

98 Įvairūs ieškovių nurodyti argumentai negali paneigti šios išvados pagrįstumo.

99 Pirmojoje ieškovių argumentų dalyje teigiama, kad manipuliavimas *Euribor* negali riboti konkurencijos, nes iš esmės priimant EIRD remiantis vien palūkanų norma pagal jų „fiksuoto dydžio koją“, kuri vienintelė sudaro EIRD „kainą“, tarp bankų nėra konkurencijos santykių.

100 Tokia kritika remiasi prielaida, kad EIRD yra priimamos atsižvelgiant tik į fiksuotos palūkanų normos pagrindu esančią konkurenciją. Vis dėlto, kaip teisingai ginčijamame sprendime pažymėjo Komisija, EIRD generuotus grynųjų pinigų srautus lemia mokėjimų pagal EIRD „fiksuoto dydžio koją“ ir pagal „kintamo dydžio koją“ užskaitos. Taigi, prekiautojas gali ne tik pagerinti grynųjų pinigų srautus pagal esamas EIRD, manipuliuodamas referencine palūkanų norma, atsižvelgiant į tai, ar jis bendrai yra

skolininkas, ar kreditorius, bet taip pat gali derėtis dėl fiksuotos sandorių, kuriuos jis sudaro naudodamasis turima geresne informacija dėl kintamosios palūkanų normos, taikomos atitinkamą dieną nustatant grynųjų pinigų srautus, palūkanų normos. Jo konkurencinė padėtis gali būti tik geresnė, palyginti su jo konkurentų, kurie tokios informacijos neturi, padėtimi.

101 Remdamosi ekonominio tyrimo 347–351 punktais ieškovės tvirtina, kad 2007 m. kovo 19 d. manipuliuojant dalyvavę bankai nebuvo suinteresuoti derinti savo prekybos pozicijų pagal šį manipuliavimą (žr. šio sprendimo 80 punktą). Vis dėlto tokiuose argumentuose ir atitinkamose to tyrimo ištraukose yra tik bendro pobūdžio pasvarstymų, kad bankai nėra suinteresuoti siūlyti geresnių sąlygų nei jų konkurentai dėl to, kad tai esą sumažintų EIRD pelningumą. Šie argumentai neleidžia paneigti fakto, kad naudodamasis turima geresne informacija dėl kintamosios palūkanų normos, kuri bus taikoma tam tikromis datomis, prekiautojas gali nustatyti fiksuotą palūkanų normą, kurią jam reikia pasiūlyti, pirma, siekdamas užtikrinti EIRD pelningumą, t. y. jis generuos teigiamus grynųjų pinigų srautus savo bankui ir neigiamus kitai sandorio šaliai, ir, antra, siekdamas užtikrinti, kad ta kintamoji palūkanų norma pasirodytų patrauklesnė kitai sandorio šaliai, nei siūloma jo konkurentų.

102 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad nėra prieštaravimo tarp, viena vertus, atitinkamų bankų galimybės siūlyti geresnes sąlygas nei konkurentai ir, kita vertus, konstatavimo, kad buvo padarytas pažeidimas dėl tikslo. Iš tikrųjų šios bylos aplinkybėmis ši galimybė yra konkurencijos proceso EIRD rinkoje pakeitimo tų bankų, kurie dalyvavo suokalbyje, naudai, išraiška.

103 Ši išvada yra juo labiau pagrįsta atsižvelgiant į 2007 m. kovo 19 d. manipuliavimo savybes. Iš jų matyti, kad bankai buvo suinteresuoti pakeisti savo prekybos poziciją manipuliavimu, įsigydami kuo stipresnes „pirkimo“ ekspozicijas trijų mėnesių *Euribor* indeksuojamų „futures“ atžvilgiu ir tikėdamiesi suderinto šios palūkanų normos sumažinimo. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad per HSBC ir *Barclays* prekiautojų telefoninį pokalbį, kuris vyko 2007 m. kovo 19 d., iš karto po manipuliavimo, ir yra minimas ginčijamo sprendimo 329 konstatuojamojoje dalyje, HSBC prekiautojas atrodo nusiminęs, kad nepasinaudojo manipuliavimu tiek, kiek juo pasinaudojo *Barclays* prekiautojas, kuris susikūrė geresnę „pirkimo“ poziciją.

104 Taigi, atsižvelgiant į *Euribor* svarbą nustatant šių sutarčių nulemtus grynųjų pinigų srautus reikia atmesti pirmą argumentų dalį, kuria siekiama įrodyti, kad Komisija padarė klaidą, kai nusprendė, kad veiksmų, kuriais siekta 2007 m. kovo 19 d. manipuliuoti trijų mėnesių *Euribor* palūkanų norma, tikslas buvo riboti konkurenciją. Remiantis tuo, taip pat darytina išvada, kad Bendrasis Teismas gali vykdyti savo teisėtumo kontrolę ir kad šis Komisijos argumentavimo aspektas nėra nepakankamai motyvuotas, priešingai, nei teigia ieškovės.

105 Antroje argumentų dalyje ieškovės kaltina Komisiją tuo, kad ji visą dėmesį skyrė EIRD prekybai savo sąskaita, tačiau ignoravo tai, kad HSBC prekiavo EIRD, siekdama sumažinti riziką ir formuoti rinką.

106 Ginčijamo sprendimo 40 konstatuojamojoje dalyje sąvoka „rinkos formuotojas“ apibrėžta taip: „[r]inkos formuotojai yra fiziniai asmenys arba bendrovės, pasiskelbiantys galintys ir norintys savo pačių nustatyta kaina bendrai ir nuolat (atsižvelgdami į pirkėjų ir pardavėjų siūlomas kainas), o ne atskirai kiekvieno konkretaus sandorio atveju parduoti ar pirkti finansinius produktus, kaip antai vertybinius popierius ar išvestines finansines priemones“. Šios apibrėžties ieškovės neginčija.

107 Kadangi „rinkos formuotojai“ bendrai ir nuolat veikia EIRD rinkoje, jie sudaro daugiau sandorių nei kiti rinkos dalyviai, ir tai jie daro siekdami pelno. Ieškovės argumentuoja, kad rinkos formuotojų pelną daugiausia sudaro daugybės jų sudarytų sandorių pirkimo ir pardavimo kainos skirtumas, t. y. skirtumas tarp visų „pirkimo“ ir „pardavimo“ pozicijų, o ne skirtumas tarp kiekvieno sandorio fiksuotos palūkanų normos ir kintamosios palūkanų normos.

108 Vis dėlto, nors rinkos formuotojas gali gauti pelno dėl skirtumo tarp EIRD pirkimo ir pardavimo kainos, tai jam nedraudžia bandyti gauti pelno dėl skirtumo tarp tų pačių EIRD fiksuotos palūkanų normos ir kintamosios palūkanų normos. Iš tikrųjų mažai tikėtina, kad prekiautojas, sudarantis daug sandorių, neatsižvelgtų į perspektyvą, kokia bus kintamoji palūkanų norma, kai siūlo kainą, grindžiamą fiksuota palūkanų norma.

109 Be to, HSBC prekiautojo „rinkos formuotojo statusas“ ieškovių argumentą, į kurį buvo atsakyta šio sprendimo 101–103 punktuose, grindžiamą tuo, kad HSBC nebuvo suinteresuota suderinti savo prekybos pozicijų pagal 2007 m. kovo 19 d. manipuliavimą, padaro dar mažiau tikėtiną. Juk visiškai logiška susitaikyti su mažesniu vieno sandorio pelningumu, jei tikimasi sudaryti labai daug sandorių.

110 Galiausiai dėl ieškovių akcentuojamo teiginio, kad EIRD taip pat yra sudaromos siekiant sumažinti riziką, pakanka pažymėti, jog toks EIRD naudojimas neturi jokios įtakos tam, kad rinkos formuotojai EIRD taip pat gali naudoti spekuliacijos tikslais, kaip ginčijamo sprendimo 38 konstatuojamojoje dalyje priminė Komisija.

111 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia atmesti antrąją ieškovių argumentų dalį ir padaryti išvadą, kad Komisija teisingai nusprendė, jog 2007 m. kovo 19 d. manipuliavimas, kuriame dalyvavo HSBC, turi būti laikomas pažeidimu dėl tikslo pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį.

112 Trečiojoje argumentų dalyje ieškovės kritikuoja Komisija dėl to, kad 2007 m. kovo 19 d. manipuliavimą ji kvalifikavo kaip sandorio sąlygų nustatymą, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalies a punktą.

113 Vis dėlto, kadangi 2007 m. kovo 19 d. manipuliavimo kvalifikavimas kaip pažeidimo dėl tikslo yra pakankamai teisiškai pagrįstas dėl šio sprendimo 94–111 punkte nurodytų priežasčių, šiuos argumentus reikia atmesti kaip neveiksmingus. Jiems galima taikyti suformuotą jurisprudenciją, pagal kurią tuo atveju, kai tam tikri sprendimo motyvai teisiškai savaime gali pakankamai jį pagrįsti, kitų akto motyvų galimi trūkumai bet kuriuo atveju neturi įtakos jo rezoliucinei daliai (šiuo klausimu pagal analogiją žr. 2001 m. liepos 12 d. Sprendimo *Komisija ir Prancūzija / TF1*, C-302/99 P ir C-308/99 P, EU:C:2001:408, 27 punktą ir 2006 m. gruodžio 12 d. Sprendimo S*ELEX Sistemi Integrati / Komisija*, T-155/04, EU:T:2006:387, 47 punktą).

114 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia atmesti ieškinio pagrindo pirmąją dalį.

b) Dėl antrosios ieškinio pagrindo dalies, grindžiamos kitų veiksmų, kurių padarymu kaltinama HSBC, kvalifikavimu kaip pažeidimo dėl tikslo

115 Šioje ieškinio pagrindo dalyje ieškovės ginčija tai, kad Komisija veiksmus, kurie nesusiję su 2007 m. kovo 19 d. manipuliavimu, ginčijamame sprendime yra vadinami „keitimusi informacija“ ir apima „prekybos pozicijas“ ir „keitimąsi detalia visuomenei neprieinama informacija dėl jų ketinimų ir strategijos EIRD kainos srityje“, kvalifikavo kaip pažeidimą dėl tikslo. Šios antrosios kategorijos atveju buvo nustatyta, kad HSBC keitėsi informacija dėl EIRD „medianinių“ kainų.

116 Jos pažymi, kad šioje šio ieškinio pagrindo dalyje nagrinėjamas keitimasis informacija apsiriboja šešiais su *Euribor* manipuliavimu nesusijusiais internetiniais pokalbiais, kurie vyko nuo 2007 m. vasario 12 d. iki 2007 m. kovo 27 d.

117 Jos teigia, kad pokalbiai, kurie ginčijamame sprendime apibūdinami kaip pasikeitimas prekybos pozicijomis, yra nepakankami, kad atitinkamiems prekiautojams leistų koordinuoti jų prekybos pozicijas. Ieškovės ginčija Komisijos atliktą 2007 m. vasario 12 ir 16 d. bei kovo 9 ir 14 d. vykusių diskusijų vertinimą.

118 Dėl diskusijų, kurios ginčijamame sprendime apibūdintos kaip keitimasis informacija dėl strategijos kainos srityje, ieškovės nesutinka su tuo, kad medianinė kaina yra „kaina“, „kainos sąrašas“ ir „kainos sudedamoji dalis“, kad būtų galimas toks kvalifikavimas, ir teigia, kad medianinė kaina nėra konfidenciali informacija ir kad tokios diskusijos buvo naudingos konkurencijai. Jos nesutinka su Komisijos atliktu 2007 m. vasario 14 ir 16 d. diskusijų vertinimu.

119 Komisija atsikerta, kad ieškinyje ginčijami dalykai nėra vieninteliai keitimosi jautria informacija, kuriame dalyvavo HSBC, pavyzdžiai.

120 Dėl diskusijų, kurios ginčijamame sprendime apibūdintos kaip keitimasis informacija dėl prekybos pozicijų, ji pabrėžia, kad nors kai kurios iš jų yra tiesiogiai susijusios su 2007 m. kovo 19 d. manipuliavimu, jomis iš esmės siekta paveikti EIRD grynųjų pinigų srautus, iškraipant normalų konkurencijos procesą.

121 Dėl diskusijų, kurios ginčijamame sprendime apibūdintos kaip keitimasis informacija dėl strategijos kainos srityje, Komisija mano, kad medianinės kainos leidžia numatyti pirkimo ir pardavimo kainas, todėl toks keitimasis informacija sumažina netikrumą dėl tikėtino šių kainų lygio, o tokių diskusijų rengimas neatitinka normalių atitinkamos rinkos veikimo sąlygų ir yra nepalankus vartotojams.

122 Ji laikosi ginčijamame sprendime dėl 2007 m. vasario 12 ir 16 d. bei kovo 9 ir 14 d. diskusijų pateikto vertinimo.

123 Pirmiausia reikia pažymėti, kad nors išnagrinėjus šio ieškinio pagrindo pirmąją dalį padaryta išvada, kad HSBC dalyvavimas darant pažeidimą dėl tikslo yra pakankamai įrodytas, vis dėlto antros dalies nagrinėjimas nepraranda aktualumo. Kitų antikonkurencinių HSBC veiksmų buvimas yra svarbus vertinant HSBC padaryto SESV 101 straipsnio 1 dalies pažeidimo sunkumą ir atitinkamai jai skirtos baudos proporcingumą. Tarp dalykų, į kuriuos galima atsižvelgti vertinant pažeidimo sunkumą, yra antikonkurencinių veiksmų skaičius ir intensyvumas (šiuo klausimu žr. 2011 m. gruodžio 8 d. Sprendimo *Chalkor / Komisija*, C-386/10 P, Rink., EU:C:2011:815, 57 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją ir 2018 m. rugsėjo 26 d. Sprendimo *Infineon Technologies / Komisija*, C-99/17 P, EU:C:2018:773, 197 punktą).

124 Bendrasis Teismas konstatuoja, kad ieškovių argumentus galima būtų suskirstyti į du kaltinimus pagal tai, ar jie susiję su diskusijų, kurias ji apibūdino, pirma, kaip keitimąsi informacija dėl medianinių kainų ir, antra, kaip keitimąsi informacija dėl prekybos pozicijų, kvalifikavimo kaip ribojimo dėl tikslo pagrįstumu.

1) Dėl kaltinimo, kuriuo ginčijamas keitimosi informacija dėl medianinių kainų kvalifikavimo kaip ribojimo dėl tikslo pagrįstumas

125 Šioje dalyje nagrinėjamos dvi diskusijos, kuriose dalyvavo HSBC ir kurios vyko dėl EIRD medianinių kainų (ginčijamame sprendime dar vadinamų „mids“) atitinkamai 2007 m. vasario 14 d. (ginčijamo sprendimo 283–285 konstatuojamosios dalys) ir 2007 m. vasario 16 d. (ginčijamo sprendimo 286–288 konstatuojamosios dalys). Šios diskusijos priskirtos prie antikonkurencinių veiksmų, numatytų ginčijamo sprendimo 113 konstatuojamosios dalies g punkte, 358 konstatuojamosios dalies g punkte ir 392 konstatuojamosios dalies g punkte, kategorijos (keitimasis detalia visuomenei neprieinama informacija dėl jų ketinimų ir EIRD kainų nustatymo strategijos).

126 Kaip ir 2007 m. kovo 19 d. manipuliavimo atveju, tokių kontaktų kvalifikavimą kaip ribojimo dėl tikslo Komisija pagrindė ginčijamo sprendimo 394 konstatuojamojoje dalyje nurodydama, kad buvo sukurta rinkos dalyvių turimos informacijos asimetrija, nes, viena vertus, pažeidimo dalyvių padėtis buvo

geresnė ir jie galėjo iš anksto gana tiksliai žinoti, kokio dydžio *Euribor* suderintai veikiantys jų konkurentai nustatys ar turės nustatyti, ir, kita vertus, jie žinojo, ar tam tikrą dieną yra dirbtinai nustatytas *Euribor* dydis.

127 Motyvai, susiję konkrečiai su medianinėmis kainomis, yra kituose ginčijamo sprendimo punktuose.

128 Ginčijamo sprendimo 32 konstatuojamojoje dalyje pabrėžta, kad sąvokos „run“ ar „mids“, „paprastai aiškinant <…> gali būti apibrėžtos kaip prekiautojo kainos sąrašai, kaip prekybos operacijų sąrašas ar kaip bankas tam tikrų tipiškų finansinių produktų atžvilgiu“. Šio sprendimo 34 konstatuojamojoje dalyje pažymėta, kad sąvoka „mid“ „reiškia medianinę kainą ar vidutinę tam tikro produkto pirkimo ar pardavimo kainą (pavyzdžiui, gautą, modeliuotą, kotiruojamą ar suderėtą); dažnai tai yra patikima suderinta kaina, už kurią rinkos formuotojas sudarys sandorį, ypač kai rinka yra likvidi ir pirkimo / pardavimo kainos skirtumas <…> yra nedidelis“.

129 Toje pačioje 34 konstatuojamojoje dalyje Komisija paminėjo, kad vienas bankas jai paaiškino, jog „prekiautojai išvestinėmis priemonėmis naudoja medianinius taškus jų pelno kreivėse, kad nustatytų pirkimo ir pardavimo kainas, kurias jie pateiks rinkai: [jei] prekiautojas išvestinėmis priemonėmis žino konkurento medianinę kainą, nors ji iš tikrųjų nėra sandorio kaina, jis gali lengviau nustatyti realią savo konkurentų pirkimo ir pardavimo kainą <…>; [m]edianinės kainos naudojamos nustatyti kainoms, valdyti prekybos pozicijoms ir įvertinti portfeliui <…>“.

130 Ginčijamo sprendimo 419 konstatuojamojoje dalyje atsakydama į ieškovių argumentus Komisija pažymėjo, kad medianinė kaina yra kiekvieno prekiautojo atliekamas realios EIRD kainos vertinimas ir kad yra tiek medianinės kainos vertinimų, kiek rinkos dalyvių, „nes medianinė kaina atspindi individualų kainos suvokimą, todėl parodo ketinamą pasiūlyti kainą“. Šiuo klausimu ji priminė, kad pačios ieškovės pabrėžė, jog „pardavimo kaina“ paprastai yra truputį didesnė už medianinę kainą, o pirkimo kaina yra truputį už ją mažesnė, ir kad medianinės kainos svyravimai „turi tendenciją atsispindėti lygiagrečiuose pirkimo ir pardavimo svyravimuose“ ir kad tai yra kainoms artima referencinė vertė.

131 Komisija taip pat analizavo, ar informacija, kuria buvo pasikeista, yra slapta, ir nagrinėjo rinkos skaidrumo lygį.

132 Ginčijamo sprendimo 395 konstatuojamojoje dalyje Komisija akcentavo tai, kad keitimasis informacija viršijo viešajai informacijai priklausančios informacijos ribas ir ja buvo siekiama padidinti skaidrumą tarp šalių ir jų naudai, bet kitų ūkio subjektų nenaudai reikšmingai sumažinti įprastą rinkoje esantį netikrumą.

133 Ginčijamo sprendimo 399–402 konstatuojamosiose dalyse Komisija atmetė argumentą, grindžiamą tuo, kad informacija, kuria buvo keičiamasi, nebuvo jautri, nes visuomenė su ja galėjo lengvai susipažinti. Ji nusprendė, kad tiksli informacija apie kvotas nebuvo lengvai prieinama EIRD rinkoje, ir tvirtino, kad iš bylos medžiagos matyti, jog nepatikima informacija kartais sąmoningai būdavo siunčiama į rinkos dalyvių viešąsias platformas ir kad prekiautojams buvo reikalinga informacija apie kitų prekiautojų nustatytas kainas, kad galėtų atitinkamai suderinti savo kainos kreives.

134 Ginčijamo sprendimo 403 konstatuojamojoje dalyje Komisija nepritarė argumentui dėl teisėto keitimosi informacija tikslo dėl to, kad iš esmės toks keitimasis nėra susijęs su atitinkamų prekiautojų sudaromais sandoriais. Ji taip pat akcentavo, kad toks keitimasis informacija tarp rinkos formuotojų užtikrino skaidrumą tik tarp jų pačių, tačiau juo negalėjo pasinaudoti visi rinkos dalyviai.

135 Be to, ginčijamo sprendimo 431 konstatuojamojoje dalyje Komisija atmetė teiginį, kad tam tikros EIRD rinkos savybės ir ypač tai, kad ji yra greita ir pereinamojo pobūdžio, reiškia, kad kartelį buvo galima sudaryti tik dažnai keičiantis informacija dėl konkrečių individualių pardavimų detalių, kaip antai

tikslia informacija dėl individualių ateities sandorių. Ji pakartojo, kad „informacija, kuria buvo keičiamasi dėl daugumos EIRD sandorių, sudaromų abipusiu susitarimu, detalių (kainos ir kiekio), nebuvo vieša, o tiksli informacija buvo naudinga prekiautojams“.

136 2007 m. vasario 14 d. pokalbis nagrinėjamas ginčijamo sprendimo 283–285 konstatuojamosiose dalyse. Jose pažymėta, kad HSBC prekiautojas pabrėžia *Barclays* prekiautojui, jog *Deutsche Bank* savo *Bloomberg* ekrane skelbia kai kurias savo kainas, o *Barclays* prekiautojas į tai atsako, kad tos kainos yra tik referencinės. Paskui ginčijamame sprendime primenama, kad „[*Barclays* prekiautojas] teiraujasi apie tikslią [HSBC prekiautojo] kainą rugpjūčio mėnesį [<…>; HSBC prekiautojas] atsako „4,012“ ir patikslina, kad prieš pat nutraukiant pakalbį internetu jam pasiūlė rinkoje 4,005-4,015“. Remdamasi šiuo pokalbiu Komisija padarė išvadą, kad „[*Barclays* prekiautojas] prašo [HSBC prekiautojo] tikslios informacijos apie kainą, išeidamas už potencialaus sandorio rėmų, o [HSBC prekiautojas] į klausimą atsako <…>“.

137 Dėl 2007 m. vasario 16 d. diskusijos ginčijamo sprendimo 286–288 konstatuojamosiose dalyse Komisija pažymėjo, kad „[HSBC prekiautojas] ir [*Barclays* prekiautojas] vienas kitą informavo apie savo atitinkamų EONIA [indeksuojamų] *swaps* kainą („T’as quoi 10/11 sp eonia?“) ir [ateities sandorių palūkanų normą] („et sur le 1011 Jsp fra“). [HSBC prekiautojas] nėra tikras dėl savo EONIA *swaps* kainos („je dois être à la rue <…> 4,06?“ „g 4,0625 en mid“), tačiau [*Barclays* prekiautojas] jį patikina („non, ça va“) ir paskui atskleidžia sandorių kainas, pridurdamas, kad gavo pelno nuo [ateities palūkanų normos sandorio] dėl sandorių, sudarytų su kitais dviem rinkos dalyviais, kurie siūlė skirtingas kainas už tą patį sandorį“.

138 Komisija nepadarė klaidos, kai pažymėjo, kad keitimosi informacija dėl medianinių kainų per šias diskusijas tikslas buvo riboti konkurenciją.

139 Pirma, reikia pažymėti, kad informacija dėl medianinių kainų, kitaip, nei teigia ieškovės, yra svarbi nustatant kainas EIRD rinkoje.

140 Pirma, bylos šalys neginčija, kad prekiautojas nustato fiksuotą palūkanų normą, remdamasis tuo, ką jis mano esant medianine kaina, t. y. truputį daugiau nei jo „pirkimo kaina“ ir truputį mažiau nei jo „pardavimo kaina“, kaip ginčijamo sprendimo 419 konstatuojamojoje dalyje priminė Komisija.

141 Antra, reikia taip pat turėti omenyje, kad konkurento medianinės kainos žinojimas leidžia įvertinti savo suvokimą, kokia bus EIRD kintamoji palūkanų norma kainos nustatymo momentu, taikant ginčijamo sprendimo 34 konstatuojamojoje dalyje minimą pelningumo kreivę, bent jau kalbant apie EIRD, kurios yra trumpalaikės. Per posėdį paklaustos, ar EIRD pelningumo kreivę žino visi rinkos dalyviai ar ji vis dėlto priklauso nuo kiekvieno rinkos dalyvio individualaus suvokimo, ieškovės pačios pabrėžė, kad ši pelningumo kreivė yra objektyvi ir nenulemta tokios rūšies priemonių individualaus vertinimo.

142 Antra, reikia pažymėti, kad informacija apie išvestinių priemonių OTC („over the counter“), t. y. priemonių, kuriomis prekiaujama abipusiu susitarimu, medianines kainas nėra vieša, kitaip nei reguliuojamoje rinkoje parduodamų išvestinių priemonių atveju. Nors šalys sutinka, kad ši informacija yra prieinama visoms reguliuojamoje rinkoje veikiančioms šalims ar gali būti išmąstyta, taip nėra išvestinių priemonių OTC atveju.

143 Žinoma, informaciją apie tokių priemonių medianines kainas gali skelbti tiesiogiai kai kurie prekiautojai arba netiesiogiai brokerių įmonės. Vis dėlto tai nereiškia, kad tokia informacija paprastai nėra prieinama ir nebūtinai ji yra patikima, kaip matyti iš šio sprendimo 136 punkte nurodytos 2007 m. vasario 14 d. diskusijos tarp HSBC prekiautojo ir *Barclays* prekiautojo dėl *Deutsche Bank* savo *Bloomberg* interneto svetainėje skelbiamų medianinių kainų.

144 Trečia, reikia priminti, kad galima išskirti, pirma, savarankiškai informaciją renkančius arba su klientais ar trečiosiomis šalimis būsimas kainas aptariančius konkurentus ir, antra, konkurentus, kurie prieš nustatydami savo referencines kainas su kitais konkurentais aptaria išankstinio kainų nustatymo veiksnius ir kainų pokyčius. Nors pirmasis elgesys nekelia jokių problemų užtikrinant laisvą ir neiškreiptą konkurenciją, to paties negalima pasakyti apie antrąjį elgesį, nes jis neatitinka reikalavimo, pagal kurį visi ūkio subjektai turi savarankiškai pasirinkti politiką, kurią įgyvendins vidaus rinkoje, be to, šis savarankiškumo reikalavimas griežtai draudžia bet kokį tiesioginį ar netiesioginį tokių ūkio subjektų bendravimą, kuriuo siekiama daryti įtaką esamo ar potencialaus konkurento elgesiui rinkoje arba atskleisti konkurentui informaciją apie tai, kaip jie yra nusprendę ar ketina veikti šioje rinkoje (žr. 2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Dole Food ir Dole Germany / Komisija*, T-588/08, EU:T:2013:130, 291 bei 292 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).

145 Be to, konkurentų keitimasis reikšminga ne vieša informacija, leidžiančia nustatyti kainas, konkurencijos požiūriu yra dar opesnis, kai keitimasis vyksta tarp prekiautojų, kurie veikia kaip „rinkos formuotojai“, turint omenyje tai, kokie jie svarbūs šioje EIRD rinkoje. Kaip pažymėta šio sprendimo 106 ir 107 punktuose, „rinkos formuotojai“ bendrai ir nuolat veikia EIRD rinkoje, todėl sudaro daugiau sandorių nei kiti rinkos dalyviai. Konkurencijos taisyklių rinkoje laikymosi požiūriu ypač svarbu, kad kainas jie nustatytų savarankiškai.

146 Ketvirta, reikia pažymėti, kad 2007 m. vasario 14 ir 16 d. diskusijos tarp HSBC ir *Barclays* prekiautojų vyko dėl tikslios informacijos, kuria galėjo pasinaudoti kita šalis.

147 Taigi, bendrai analizuojant 2007 m. vasario 14 d. diskusiją matyti, kad ne tik HSBC prekiautojas atskleidžia savo medianinės kainos lygį (4.012) ir jam pasiūlytų sandorių kainą (4.004/4.0015), bet ir abu prekiautojai pasikeičia savo mintimis apie kainos lygį ir vystymąsi.

148 Kalbant apie 2007 m. vasario 16 d. diskusiją, pažymėtina, kad iš pačių ieškovių pastabose dėl pranešimo apie kaltinimus pateiktų paaiškinimų matyti, kad HSBC ir *Barclays* prekiautojai kalbėjo apie tai, kaip jie vertina *swap*, kuri grindžiama EONIA, medianinę kainą, prasidedančią už dešimt mėnesių ir kurios nustatymo terminas yra dar už mėnesio (10/11 *swap* EONIA), ir palygino ją su ateities sandorių, grindžiamų *Euribor*, medianine kaina tuo pačiu metu. Iš šios diskusijos matyti, pirma, kad HSBC prekiautojas iš naujo įvertino savo EONIA grindžiamos *swap* medianinę kainą po to, kai nuomonę pateikė *Barclays* prekiautojas, ir, antra, kad šalys keičiasi informacija dėl to, koks turėtų būti šių dviejų išvestinių priemonių kainos skirtumas.

149 Penkta, reikia pažymėti, kad ieškovių argumentams, grindžiamiems tariamai „konkurencijai naudingu“ keitimosi informacija tarp rinkos formuotojų dėl medianinių kainų pobūdžiu, negalima pritarti. Iš esmės ieškovės tvirtina, kad keitimasis informacija dėl medianinių kainų yra būdingas prekiautojų ir ypač EIRD rinkoje veikiančių rinkos formuotojų veiklai, siekiant sumažinti riziką, ir leidžia sumažinti skirtumą tarp pirkimo ir pardavimo kurso klientų naudai.

150 Tiesa, pagal šio sprendimo 57 punkte nurodytą jurisprudenciją kvalifikuojant pažeidimą kaip pažeidimą dėl tikslo reikia atsižvelgti į ekonominį ir teisinį rinkos, kurioje vyksta keitimasis informacija, kontekstą.

151 Taip pat tiesa, kad EIRD rinka yra specifinė. Dažnai pasitaiko, kad bankai sudaro EIRD tarpusavyje, pavyzdžiui, siekdami sumažinti riziką. Kitaip tariant, pats rinkos pobūdis lemia tai, kad bankai, ypač tie, kurie veikia kaip rinkos formuotojai ir yra konkurentai siūlant EIRD potencialiems klientams, taip pat turi prekiauti tarpusavyje ir taip atskleisti konfidencialią informaciją.

152 Vis dėlto reikia pabrėžti, kad į šį aspektą dėl ekonominio ir teisinio EIRD rinkos konteksto Komisija atsižvelgė, nes neanalizavo informacijos, kuria buvo pasikeista derantis dėl sandorių.

153 Reikia konstatuoti, kad ieškovės savo argumentuose neapsiriboja vien neatsižvelgimu į EIRD rinkos ekonominį ir teisinį kontekstą, bet kaltina Komisiją dėl to, kad ji neatsižvelgė į galimą teigiamą prekiautojų diskusijų poveikį konkurencijai.

154 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad, išskyrus pagalbinius pagrindinio sandorio apribojimus (žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *MasterCard ir kt. / Komisija*, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 89 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją), tik atliekant vertinimą pagal SESV 101 straipsnio 3 dalį galima atsižvelgti į teigiamą poveikį. Iš suformuotos jurisprudencijos matyti, kad „protingumo taisyklė“, t. y. nagrinėjimas lyginant susitarimo teigiamą ir antikonkurencinį poveikį vertinant jį pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, Sąjungos konkurencijos teisėje negali būti taikoma (2012 m. birželio 29 d. Sprendimo *E.ON Ruhrgas ir E.ON / Komisija*, T-360/09, EU:T:2012:332, 65 punktas; šiuo klausimu taip pat žr. 2003 m. spalio 23 d. Sprendimo *Van den Bergh Foods / Komisija*, T-65/98, EU:T:2003:281, 106 punktą).

155 Taigi ieškovės turėjo įrodyti arba tai, kad diskusijos dėl medianinių kainų buvo tiesiogiai susijusios su EIRD rinka ir būtinos jai veikti, arba tai, kad jos atitinka SESV 101 straipsnio 3 dalies sąlygas.

156 Viena vertus, reikia pažymėti, kad ieškovės šiame ieškinyje nekaltina Komisijos, kad ji klaidingai taikė SESV 101 straipsnio 3 dalį.

157 Kita vertus, jei ieškovių argumentus galima suprasti taip, kad jos teigia, jog rinkos formuotojų keitimas informacija dėl medianinių kainų buvo neatsiejamas nuo EIRD veikimo, reikia priminti, kad jeigu operacijai ar tam tikrai veiklai netaikomas SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatytas draudimo principas dėl jos neutralumo ar teigiamo poveikio konkurencijai, vienos ar kelių šios operacijos ar veiklos dalyvių komercinio savarankiškumo ribojimui taip pat netaikomas minėtas draudimo principas, jeigu šis apribojimas yra objektyviai reikalingas vykdant tą operaciją ar veiklą ir yra proporcingas tos operacijos ar veiklos tikslams (žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *MasterCard ir kt. / Komisija*, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 89 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Kai negalima atsieti tokio ribojimo, laikomo pagalbiniu ribojimu, nuo pagrindinės operacijos ar veiklos nepakenkiant jos buvimui ir tikslams, reikia išnagrinėti šio ribojimo suderinamumą su SESV 101 straipsniu kartu su pagrindinės operacijos ar veiklos, dėl kurios tas ribojimas yra pagalbinis, suderinamumu, nors, atskirai paėmus, tokiam ribojimui iš pirmo žvilgsnio gali būti taikomas SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatytas draudimo principas (2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *MasterCard ir kt. / Komisija*, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 90 punktas).

158 Kad ribojimą būtų galima laikyti pagalbiniu, pirma, reikia nustatyti, ar jis yra objektyviai būtinas pagrindinei operacijai arba veiklai įgyvendinti, ir, antra, ar jis yra proporcingas jos atžvilgiu (2001 m. rugsėjo 18 d. Sprendimo *M6 ir kt. / Komisija*, T-112/99, EU:T:2001:215, 106 punktas ir 2012 m. birželio 29 d. Sprendimo *E.ON Ruhrgas ir E.ON / Komisija*, T-360/09, EU:T:2012:332, 64 punktas).

159 Kiek tai susiję su pirmąja sąlyga, remiantis jurisprudencija, reikia išnagrinėti, ar atlikti tą operaciją arba veiklą būtų neįmanoma, nesant aptariamo ribojimo. Taigi aplinkybė, kad ta operacija ar veikla paprasčiausiai taps sunkiau įgyvendinama ar bus mažiau pelninga nesant aptariamo ribojimo, negali būti laikoma šiam ribojimui suteikiančia objektyvų būtinumą, kurio reikalaujama tam, kad tas ribojimas būti laikomas pagalbiniu. Tokiu aiškinimu ši sąvoka išplečiama ir taikoma ribojimams, kurie nėra neišvengiamai būtini vykdant pagrindinę operaciją ar veiklą. Toks rezultatas padarytų neigiamą įtaką SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatyto draudimo veiksmingumui (šiuo klausimu žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *MasterCard ir kt. / Komisija*, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 91 punktą)

160 Ši pirmoji sąlyga, taikoma šios bylos aplinkybėms, reiškia, kad reikia patikrinti, ar EIRD rinka nebūtų galėjusi veikti, jei rinkos formuotojai nebūtų keitęsi informacija dėl medianinių kainų. Šiuo klausimu pakanka pabrėžti, kad savo rašytiniuose dokumentuose ieškovės kalba apie tokio prekiautojų keitimosi informacija skatinamąjį pobūdį, nes jis leido sumažinti netikrumą dėl lygio, kurio laikantis jos galėjo padengti savo prekybos pozicijas ir atitinkamai pasiūlyti geresnes kainas. Vis dėlto ieškovės neįrodo,

kad išvestinių priemonių, kuriomis prekiaujama abipusiu susitarimu, rinka negalėtų veikti prekiautojams, kurie veikia kaip rinkos formuotojai, nesikeičiant tokia informacija. Todėl šioje byloje ši pirmoji sąlyga yra netenkinama.

161 Dėl visų šių priežasčių reikia atmesti pirmąjį ieškovių kaltinimą.

2) Dėl kaltinimo, kuriuo ginčijamas keitimosi informacija dėl prekybos pozicijų kvalifikavimo kaip ribojimo dėl tikslo pagrįstumas

162 Šiame kaltinime yra ginčijamas Komisijos atliktas veiksmų, aprašytų ginčijamo sprendimo 271–276 (2007 m. vasario 12 d. diskusija), 286–288 (2007 m. vasario 16 d. diskusija), 295 (2007 m. kovo 9 d. diskusija), 296–298 (2007 m. kovo 14 d. diskusija) konstatuojamosiose dalyse, vertinimas. Komisija atsikerta, kad diskusijos dėl prekybos pozicijų taip pat vyko 2007 m. vasario 13 ir 28 d. bei kovo 19 d.

163 Dėl 2007 m. vasario 13 ir 28 d. bei kovo 19 d. diskusijų, apie kurias kalba Komisija, pakanka pažymėti, kad jos visos vyko atsižvelgiant į 2007 m. kovo 19 d. *Euribor* manipuliavimą arba buvo su juo susijusios, todėl buvo nuspręsta, kad jos dalyvavo atliekant veiksmus, kurių tikslas buvo antikonkurencinis. Be to, šio ieškinio pagrindo dalyje ieškovės neginčija joms taikyto veiksmų kvalifikavimo kaip ribojimo dėl tikslo.

164 Analogiška išvada turi būti padaryta dėl 2007 m. vasario 12 ir 16 d. diskusijų, nes buvo pažymėta, kad Komisija teisingai kvalifikavo jų veiksmus kaip konkurencijos ribojimą dėl tikslo. Viena vertus, iš šio ieškinio pagrindo pirmos dalies matyti, kad Komisija teisingai nusprendė, jog 2007 m. vasario 12 d. diskusija patenka į 2007 m. kovo 19 d. *Euribor* manipuliavimo kontekstą, todėl yra SESV 101 straipsnio 1 dalies pažeidimas. Kita vertus dėl priežasčių, išdėstytų nagrinėjant šio ieškinio pagrindo pirmąją dalį, Komisija taip pat teisingai nusprendė, kad 2007 m. vasario 16 d. diskusija sudaro SESV 101 straipsnio 1 dalies pažeidimą, nes per ją buvo pasikeista informacija apie medianines kainas. Todėl nėra būtina patikrinti, ar tokie pat veiksmai taip pat laikytini pažeidimu dėl tikslo kitu pagrindu.

165 Vadinasi, kyla klausimas tik dėl 2007 m. kovo 9 ir 14 d. diskusijų.

166 Šios diskusijos priklauso antikonkurencinių veiksmų, nurodytų ginčijamo sprendimo 113 konstatuojamosios dalies b punkte, 358 konstatuojamosios dalies b punkte ir 392 konstatuojamosios dalies b punkte (prekiautojų keitimasis informacija dėl atitinkamų EIRD prekybos pozicijų) ir ginčijamo sprendimo 113 ir 358 konstatuojamosiose dalyse ir 392 konstatuojamosios dalies b punkte (prekiautojų keitimasis informacija dėl galimybės suderinti jų prekybos pozicijas), kategorijai.

167 Iš ginčijamo sprendimo 394 ir 395 konstatuojamųjų dalių matyti, kad tas pats argumentas, kuriuo remtasi dėl 2007 m. kovo 19 d. manipuliavimo ir keitimosi informacija dėl medianinių kainų, tinka pagrįsti keitimosi informacija dėl prekybos pozicijų kvalifikavimą kaip pažeidimo: toks keitimasis sukuria dalyviams palankią informacijos asimetriją, padidina skaidrumą tarp šalių ir reikšmingai sumažina rinkai būdingai netikrumą.

168 Reikia pažymėti, kad ginčijamame sprendime nėra sąvokos „prekybos pozicija“ apibrėžties. Tačiau iš įvairių šios sąvokos paminėjimų tame sprendime matyti, kad ji reiškia prekiautojo investicijų portfelio sudėtį, jo ekspozicijų lygį ir kryptį EIRD rinkoje.

169 Motyvai, susiję konkrečiai su prekybos pozicijomis, yra kituose ginčijamo sprendimo dalyse.

170 Pavyzdžiui, ginčijamo sprendimo 390 konstatuojamojoje dalyje Komisija priminė, kad, pasak RBS, kiekvienas rinkos formuotojas veda sandorių žurnalą, kuriame yra jų sąrašas, ir remdamasis tuo daro išvadą, kad „atskleisdami vienas kitam savo prekybos pozicijas rinkos formuotojai gali apskaičiuoti

vienas kito paklausą ir pasiūlą dėl tų sandorių ir gali panaudoti šią informaciją savo naudai; [dėl to] jie gali priderinti savo prekybos modelius ir yra geriau informuoti nei rinkos formuotojai konkurentai ir kiti rinkos dalyviai“.

171 Ginčijamo sprendimo 417 konstatuojamojoje dalyje Komisija tvirtino, kad „keitimasis informacija dėl prekybos pozicijų <…> leido užtikrinti, kad sutaptų šalių komerciniai interesai prieš joms priimant kitas suderintas priemones, kad galėtų daryti įtaką EIRD vertei konkurentų, kurie nedalyvauja kartelyje, nenaudai“. Ji pridūrė, kad „neskaidrioje EIRD rinkoje <…> dalijimasis tokia informacija leido kartelio šalims būti geriau informuotoms nei kitiems rinkos dalyviams“. Toje pačioje konstatuojamojoje dalyje Komisija taip pat pabrėžė, kad „atskleisdamos savo prekybos pozicijas ir galėdamos suderinti savo prekybos modelius kartelio šalys galėjo daryti įtaką savo portfelių vertei, o tai savo ruožtu darė įtaką sandorių sąlygoms, kaip tai suprantama pagal [SESV] 101 straipsnio 1 dalies [a punktą], taip darant poveikį konkurencijos EIRD rinkoje struktūrai“.

172 2007 m. kovo 9 d. pokalbis, kuris vyko tarp HSBC prekiautojo ir *Deutsche Bank* prekiautojo, yra išnagrinėtas ginčijamo sprendimo 295 konstatuojamojoje dalyje. Joje Komisija išreiškė nuomonę, kad jis vyko dėl svarbių rinkos dalyvių konkrečių prekybos pozicijų ir išeinant už potencialaus sandorio konteksto ribų.

173 2007 m. kovo 14 d. diskusija yra išnagrinėta ginčijamo sprendimo 296–298 konstatuojamosiose dalyse. Iš jų matyti, kad ši diskusija vyko dėl praeities spekuliacijų dėl EONIA ir vieno mėnesio *Euribor* palūkanų normos skirtumo, dėl kurių HSBC prekiautojas patyrė nuostolių, o *Barclays* prekiautojas gavo daug finansinės naudos. Be to, *Barclays* prekiautojas jam aiškina, kaip, jo nuomone, veikė rinka, ir pabrėžia, kad taip pat viskas turėtų būti ir birželio mėnesį sueisimų terminų atveju.

174 Siekiant įvertinti šių diskusijų kvalifikavimo kaip pažeidimo dėl tikslo pagrįstumą reikia priminti, kad Komisija nusprendė, jog šios diskusijos prisidėjo prie įprastos kainų sudedamųjų dalių nustatymo tvarkos EIRD sektoriuje iškraipymo. Be to, ginčijamo sprendimo 417 punkte Komisija taip pat nusprendė, kad pokalbiai dėl prekybos pozicijų turėjo įtakos kitoms sandorių sąlygoms, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalies a punktą.

175 Kalbant apie šį antrąjį kvalifikavimą, pažymėtina, kad į jį dėl šio sprendimo 74–77 punktuose nurodytų priežasčių iš principo galima atsižvelgti, net jeigu jis nėra nurodytas ginčijamo sprendimo rezoliucinėje dalyje, tačiau tik su sąlyga, kad jis yra pakankamai teisiškai pagrįstas.

176 Primintina, kad, remiantis suformuota jurisprudencija, pagal SESV 296 straipsnį reikalaujamas motyvavimas turi atitikti teisės akto pobūdį ir aiškiai bei nedviprasmiškai atskleisti aktą priėmusios institucijos argumentus, kad suinteresuotieji asmenys galėtų sužinoti priimtos priemonės pagrindimą, o kompetentingas teismas – vykdyti jos kontrolę. Konkrečiai kalbant apie individualių sprendimų motyvavimą, be tikslo suteikti galimybę atlikti teisminę kontrolę, pareiga motyvuoti tokius sprendimus siekiama pateikti suinteresuotajam asmeniui pakankamai informacijos, ar sprendime galbūt yra trūkumų, kuriais remiantis galima ginčyti jo teisėtumą (žr. 2013 m. liepos 11 d. Sprendimo *Ziegler / Komisija*, C-439/11 P, EU:C:2013:513, 115 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

177 Kaip teisingai savo rašytiniuose dokumentuose pažymėjo ieškovės, iš ginčijamo sprendimo nėra aišku, kokios yra tos „kitos sandorio sąlygos“, kurios buvo suderintos po to, kai dalyvaujant HSBC buvo pasikeista informacija dėl prekybos pozicijų. Remiantis tuo darytina išvada, kad toks pagrindimas neatitinka jurisprudencijoje primintų šio sprendimo 176 punkte nurodytų kriterijų ir į jį negalima atsižvelgti vertinant keitimosi informacija dėl prekybos pozicijų kvalifikavimo kaip ribojimo dėl tikslo pagrįstumą.

178 Taigi nagrinėjant šį kaltinimą reikia patikrinti, ar Komisija galėjo pagrįstai teigti, kad toks keitimasis iškraipė įprastą kainų sudedamųjų dalių nustatymo tvarką EIRD sektoriuje.

179 Šiuo klausimu reikia pažymėti, pirma, kad konkurentų keitimasis informacija dėl jų investicinio portfelio sudėties ar ekspozicijų lygio nėra toks pat svarbus nustatant kainas EIRD rinkoje kaip keitimasis informacija dėl medianinių kainų. Nors dėl šio sprendimo 139–141 punktuose nurodytų priežasčių tokia informacija dėl medianinių kainų palengvina konkurento siūlomos išvestinės priemonės fiksuotos palūkanų normos nustatymą, leidžia jam lengviau suvokti, kokia bus kintamoji palūkanų norma nustatymo dieną, to paties negalima pasakyti apie keitimąsi informacija dėl prekybos pozicijų, kurios tiesiogiai nėra susijusios su EIRD palūkanų normomis.

180 Paklausta apie tai per posėdį pati Komisija pripažino, kad keitimasis informacija dėl prekybos pozicijų iš esmės neturi tokio konkurenciją ribojančio poveikio kaip keitimasis informacija dėl medianinių kainų.

181 Tokią išvadą taip patvirtina ginčijamo sprendimo tekstas. Jame pažymėta, kad daugeliu atvejų keitimasis informacija dėl prekybos pozicijų papildė kitus konkurenciją ribojančius veiksmus, kurių konkurenciją ribojantis tikslas yra neginčijamas. Pavyzdžiui, ginčijamo sprendimo 417 konstatuojamojoje dalyje Komisija pabrėžė, kad „keitimasis informacija dėl prekybos pozicijų <…> leido užtikrinti, kad sutaptų šalių komerciniai interesai prieš joms priimant kitas suderintas priemones, kad galėtų daryti įtaką EIRD vertei konkurentų, kurie nedalyvauja kartelyje, nenaudai“.

182 Dauguma diskusijų dėl prekybos pozicijų, kuriose dalyvavo HSBC prekiautojai, buvo susijusios su 2007 m. kovo 19 d. *Euribor* manipuliavimu. Tai pasakytina apie 2007 m. vasario 12, 13, 28 d. ir kovo 19 d. diskusijas.

183 Kitaip yra 2007 m. kovo 9 ir 14 d. diskusijų, kurios nebuvo susijusios su 2007 m. kovo 19 d. *Euribor* manipuliavimu, atveju.

184 Antra, iš šio sprendimo 54, 55, 59 ir 62 punktuose nurodytos jurisprudencijos matyti, kad nors konkurentų keitimasis informacija gali prieštarauti konkurencijos taisyklėms, jeigu sumažina ar panaikina netikrumą dėl atitinkamos rinkos veikimo, todėl riboja įmonių konkurenciją, pažeidimu dėl tikslo galima laikyti tik tokį keitimąsi informacija, kuris savaime daro didelę žalą konkurencijai, kad būtų galima daryti išvadą, jog nereikia tirti jo poveikio. Taip ypač yra tada, kai keitimasis informacija gali pašalinti suinteresuotųjų asmenų netikrumą dėl prisitaikymo veiksmų, kurių atitinkamos įmonės imsis savo elgesio rinkoje atžvilgiu, datos, apimties ir būdų.

185 Trečia, logiškai reikia patikrinti, ar per 2007 m. kovo 9 ir 14 d. diskusijas informacija, kuria buvo keistasi, sumažino ar panaikino netikrumą rinkoje taip, kad Komisija, nenagrinėdama jos poveikio, galėjo teigti, kad tai turėjo įtakos įprastai kainų sudedamųjų dalių nustatymo tvarkai EIRD sektoriuje.

186 Pirma, dėl 2007 m. kovo 9 d. diskusijos reikia pabrėžti, kad ginčijamo sprendimo 295 konstatuojamojoje dalyje Komisija kaltina HSBC prekiautoją dėl to, kad jis informavo *Deutsche Bank* prekiautoją apie savo prekybos pozicijas, pavyzdžiui, sakydamas „<…> j'ai fait la patte 5 ans <…> je suis flattener à des niveaus imbattables! et je reste short du court euro“, o į tai HSBC prekiautojas pasakė „bravo bien joué“. Ji taip pat kaltina HSBC prekiautoją, kad per šį pakalbį dėl savo portfelio jis parašė „flattener euro maintenant 2-5 ans short de juin et sept 7 *Euribor*“, ir Komisija suprato tai, kad jis tikisi „EIRD, kurių terminas yra nuo dvejų iki penkerių metų, kainos skirtumo sumažėjimo ir kad [HSBC prekiautojo] prekybos pozicija yra trumpa sandorių, kurių terminas sueina 2007 m. birželio ir rugsėjo mėnesį, atveju“. Komisija taip pat pažymėjo, kad *Deutsche Bank* prekiautojas jam atsakė „moi j'ai pas de h8 et de 2y!“, ir Komisija tai suprato, kad jis neturi „sandorių, kurių terminas sueina 2008 m. kovo mėn. ir dvejų metų EIRD“.

187 Žinoma, reikia pažymėti, kad prekiautojai kalbėjo apie jų portfelių sudėtį ir keitėsi konfidencialia informacija, išeidami už potencialaus sandorio konteksto ribų.

188 Vis dėlto, priešingai, nei tvirtina Komisija, ji nepakankamai įrodo, kad ši diskusija suteikė prekiautojams informacinį pranašumą, kuris būtų joms leidęs priderinti savo prekybos strategiją.

189 Pirma, iš šios diskusijos susidaro įspūdis, kad HSBC prekiautojas giriasi *Deutsche Bank* prekiautojui, jog sudarė gerą sandorį, ir kad tas jį sveikina. Kadangi pateikta informacija nėra labai tiksli ir detali, ji neleidžia teigti, kad per šį pokalbį buvo paaiškinta „strategija“, kurią žinodamas *Deutsche Bank* prekiautojas savo konkurentų atžvilgiu atsidurtų tokioje geroje situacijoje, kad Komisija galėtų daryti išvadą, jog šio pokalbio tikslas buvo riboti konkurenciją.

190 Antra, kaip pažymi ieškovės, ir joms neprieštarauja Komisija, prekiautojų informacijos apie jų portfelius nuotrupos nėra susijusios nei su atitinkamų palūkanų normų terminais, nei su atitinkamų pozicijų apimtimi.

191 Nesant tikslesnių duomenų šiuo klausimu, negalima teigti, kad ši diskusija sumažino ar panaikino netikrumo rinkoje lygį taip, kad Komisija, nenagrinėdama jos poveikio, galėjo nuspręsti, kad tai turėjo įtakos įprastai kainų sudedamųjų dalių nustatymo tvarkai EIRD sektoriuje.

192 Antra dėl 2007 m. kovo 14 d. diskusijos, kuri nagrinėjama ginčijamo sprendimo 296–298 konstatuojamosiose dalyse, žinoma, reikia pažymėti, kad, kitaip nei ankstesnio pokalbio atveju, informacija, kuria pasikeitė prekiautojai, yra tiksli ir aiški. *Barclays* prekiautojas informuoja HSBC prekiautoją apie tai, kaip ateityje galima gauti finansinės naudos, žaidžiant su vieno mėnesio *Euribor* ir EONIA palūkanų normos skirtumu.

193 Vis dėlto reikia konstatuoti, kad taip elgdamasis *Barclays* prekiautojas nepateikė HSBC prekiautojui jokios konfidencialios informacijos. Jis tik pasidalijo savo pastaba, kad EONIA palūkanų norma iš esmės gali daryti įtaką vieno mėnesio *Euribor* palūkanų normai. Net jei gali atrodyti, kad HSBC prekiautojas nežino apie šią dviejų palūkanų normų sąveikos savybę, tai yra tiesiog paprasta pastaba, kuria gali pasidalyti bet kuris rinką stebintis asmuo. Todėl negalima manyti, kad jo paaiškinimas konkurentui sumažina ar panaikina netikrumo rinkoje lygį taip, kad remdamasi tuo Komisija galėjo nuspręsti, kad tai turėjo įtakos įprastai kainų sudedamųjų dalių nustatymo tvarkai EIRD sektoriuje.

194 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, darytina išvada, kad 2007 m. kovo 9 ir 14 d. diskusijos, vertinamos atskirai ar kartu, negali būti laikomos turinčiomis tikslą riboti konkurenciją, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį.

195 Taigi ieškovės teisingai pirmojo ieškinio pagrindo antroje dalyje teigia, kad Komisija negali tvirtinti, jog 2007 m. kovo 9 d. ir 14 d. manipuliavimo diskusijų tikslas yra riboti konkurenciją.

2. Dėl antrojo, trečiojo ir ketvirtojo pagrindų, grindžiamų tuo, kad Komisija pažeidimą pripažino vienu ir tęstiniu

196 Antrajame, trečiajame ir ketvirtajame ieškinio pagrinduose ginčijama Komisijos išvada dėl HSBC dalyvavimo darant vieną ir tęstinį pažeidimą.

197 Remiantis suformuota jurisprudencija, SESV 101 straipsnio 1 dalis gali būti pažeista ne tik atskiru veiksmu, bet ir keliais veiksmais arba tęstine veika, nors viena ar kelios šių kelių veiksmų ar tęstinio elgesio sudedamosios dalys taip pat galėtų būti pripažintos atskiru minėtos nuostatos pažeidimu. Taigi, jei įvairiais veiksmais vykdomas „bendras planas“, nes siekiama vieno tikslo – iškreipti konkurenciją vidaus rinkoje, Komisija turi teisę priskirti atsakomybę už tokius veiksmus, remdamasi dalyvavimu darant visą pažeidimą (žr. 2015 m. birželio 24 d. Sprendimo *Fresh Del Monte Produce / Komisija* ir *Komisija / Fresh Del Monte Produce*, C-293/13 P ir C-294/13 P, EU:C:2015:416, 156 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

198 Įmonė, dalyvavusi darant tokį vieną sudėtinį pažeidimą, nes atliko veiksmus, priskirtinus prie susitarimo ar suderintų veiksmų, turinčių antikonkurencinį tikslą, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, kuriais siekiama prisidėti prie bendro pažeidimo darymo, taip pat gali būti atsakinga už kitų įmonių veiksmus darant tą patį pažeidimą visą jos dalyvavimo jį darant laikotarpį. Taip yra tuo atveju, kai įrodoma, kad įmonė ketino savo elgesiu prisidėti prie visų dalyvių siekiamų bendrų tikslų ir žinojo apie tikrąjį kitų įmonių siekiant tų pačių tikslų planuotus ar įgyvendintus neteisėtus veiksmus arba galėjo pagrįstai juos numatyti ir buvo pasirengusi prisiimti su tuo susijusią riziką (šiuo klausimu žr. 2015 m. birželio 24 d. Sprendimo *Fresh Del Monte Produce / Komisija* ir *Komisija / Fresh Del Monte Produce*, C-293/13 P ir C-294/13 P, EU:C:2015:416, 157 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

199 Taigi įmonė gali būti tiesiogiai atlikusi visus vieną tęstinį pažeidimą sudarančius antikonkurencinius veiksmus, ir tokiu atveju Komisija turi teisę jai priskirti atsakomybę už visus šiuos veiksmus, todėl ir už visą šį pažeidimą. Įmonė taip pat gali būti tiesiogiai atlikusi tik kelis vieną ir tęstinį pažeidimą sudarančius antikonkurencinius veiksmus, tačiau žinojo apie visus siekiant tų pačių tikslų planuotus ar įgyvendintus kitų kartelio dalyvių neteisėtus veiksmus arba galėjo pagrįstai juos numatyti ir buvo pasirengusi prisiimti su tuo susijusią riziką. Tokiu atveju Komisija taip pat turi teisę priskirti šiai įmonei atsakomybę už visą antikonkurencinį elgesį, sudarantį tokį pažeidimą, todėl ir už visą pažeidimą (žr. 2015 m. birželio 24 d. Sprendimo *Fresh Del Monte Produce / Komisija* ir *Komisija / Fresh Del Monte Produce*, C-293/13 P ir C-294/13 P, EU:C:2015:416, 158 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

200 Vis dėlto, jei įmonė tiesiogiai atliko vieną tęstinį pažeidimą sudarantį vieną ar kelis antikonkurencinius veiksmus, bet neįrodyta, kad savo elgesiu ji ketino prisidėti prie visų bendrų kitų kartelio dalyvių siekiamų tikslų ir kad žinojo apie tikrąjį kitų įmonių siekiant tų pačių tikslų planuotus ar įgyvendintus neteisėtus veiksmus arba galėjo pagrįstai juos numatyti ir buvo pasirengusi prisiimti su tuo susijusią riziką, Komisija turi teisę priskirti jai atsakomybę tik už tuos veiksmus, kuriuos darant ji tiesiogiai dalyvavo, ir už kitų dalyvių planuotus ar įgyvendintus veiksmus siekiant tų pačių tikslų, kurių ji siekė ir dėl kurių buvo įrodyta, kad ji žinojo apie juos arba galėjo pagrįstai juos numatyti ir buvo pasirengusi prisiimti su tuo susijusią riziką (žr. 2015 m. birželio 24 d. Sprendimo *Fresh Del Monte Produce / Komisija* ir *Komisija / Fresh Del Monte Produce*, C-293/13 P ir C-294/13 P, EU:C:2015:416, 159 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

201 Be to, siekiant skirtingus veiksmus pripažinti vienu tęstiniu pažeidimu, nereikia patikrinti, ar tarp jų yra vienas kito papildymo ryšys, t. y. ar kiekvienu iš jų buvo siekiama vienos arba kelių pasekmių įprastai konkurencijai ir darant pažeidimą prisidėta prie bendro antikonkurencinio poveikio, kurio norėjo jo autoriai, vykdantys bendrą vieno tikslo siekiantį planą. Tačiau sąlyga, susijusi su vieno tikslo sąvoka, reikalauja, kad būtų patikrinta, ar nėra pažeidimą sudarantiems skirtingiems veiksmams būdingų veiksnių, kurie gali rodyti, kad realaus kitų dalyvių elgesio tikslas arba antikonkurencinis poveikis nėra tokie patys, todėl jis nėra „bendro plano“ dalis, nes siekiama vieno tikslo – iškreipti konkurenciją vidaus rinkoje (šiuo klausimu žr. 2013 m. gruodžio 19 d. Sprendimo *Siemens ir kt. / Komisija*, C-239/11 P, C-489/11 P ir C-498/11 P, nepaskelbtas Rink., EU:C:2013:866, 247 ir 248 punktus).

202 Be to, kadangi pripažinimas vienu ir tęstiniu pažeidimu reiškia, kad įmonei yra priskiriamas dalyvavimas darant konkurencijos teisės pažeidimą, reikia priminti, kad jei konkurencijos teisės srityje kyla ginčas dėl pažeidimo buvimo, Komisijai tenka pareiga įrodyti jos konstatuotus pažeidimus ir pateikti įrodymų, kurie teisiškai pakankamai patvirtintų pažeidimą sudarančių aplinkybių buvimą (žr. 2012 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *E.ON Energie / Komisija*, C-89/11 P, EU:C:2012:738, 71 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

203 Tam, kad būtų nustatytas SESV 101 straipsnio 1 dalies pažeidimas, reikia, kad Komisija pateiktų patikimų, tikslių ir nuoseklių įrodymų. Tačiau ne kiekvienas Komisijos pateiktas įrodymas būtinai turi atitikti šiuos kriterijus kiekvieno pažeidimo epizodo atveju. Pakanka, kad šį reikalavimą bendrai atitiktų šios institucijos pateiktų įrodymų visuma (žr. 2010 m. liepos 1 d. Sprendimo *Knauf Gips / Komisija*, C-407/08 P, EU:C:2010:389, 47 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

204 Be to, teismui kilus abejonių, jos turi būti aiškinamos įmonės, kuriai skirtas pažeidimą konstatuojantis sprendimas, naudai. Nekaltumo prezumpcija yra bendrasis Sąjungos teisės principas, kuris šiuo metu įtvirtintas Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 48 straipsnio 1 dalyje (žr. 2012 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *E.ON Energie / Komisija*, C-89/11 P, EU:C:2012:738, 72 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

205 Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos taip pat matyti, kad nekaltumo prezumpcijos principas taikomas procedūroms, susijusioms su įmonėms taikomų konkurencijos taisyklių pažeidimu, už kurį gali būti skiriamos vienkartinės ar periodinės baudos (žr. 2012 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *E.ON Energie / Komisija*, C-89/11 P, EU:C:2012:738, 73 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

206 Šioje byloje, kaip pabrėžta šio sprendimo 70 punkte, Komisija vienu ir tęstiniu pažeidimu pripažino trijų rūšių veiksmus, kurie gali būti suskirstyti į tris grupes pagal tai, ar jie susiję, pirma, su manipuliavimu *Euribor* pateikiamomis palūkanų normomis (113, 358 konstatuojamosios dalys ir 392 konstatuojamosios dalies a punktas: keitimasis informacija dėl jų pageidaujamos *Euribor* palūkanų normos; 113, 358 konstatuojamosios dalys ir 392 konstatuojamosios dalies d punktas: keitimasis informacija dėl galimybės suderinti *Euribor* siūlomas palūkanų normas; 113, 358 konstatuojamosios dalys ir 392 konstatuojamosios dalies e punktas: dalyvaujančio prekiautojo keitimasis informacija su *Euribor* duomenis teikiančiu savo banko darbuotoju; 113, 358 konstatuojamosios dalys ir 392 konstatuojamosios dalies f punktas: susitarimai, kad būtų atsižvelgta į bandymus daryti įtaką *Euribor* pateikiamoms palūkanų normoms), antra, su keitimusi informacija dėl EIRD prekybos pozicijų (113, 358 konstatuojamosios dalys ir 392 konstatuojamosios dalies b punktas: keitimasis informacija dėl jų atitinkamų prekybos pozicijų; 113, 358 konstatuojamosios dalys ir 392 konstatuojamosios dalies c punktas: keitimasis informacija dėl galimybės suderinti jų prekybos pozicijas) ir, trečia, su keitimusi detalia visuomenei neprieinama informacija dėl jų ketinimų ir strategijos EIRD kainos srityje (113, 358 konstatuojamosios dalys ir 392 konstatuojamosios dalies g punktas).

207 Ginčijamame sprendime nurodyti motyvai, pagrindžiantys veiksmų pripažinimą vienu ir tęstiniu pažeidimu, yra išdėstyti 442–492 konstatuojamosiose dalyse, o jų trumpas aprašymas pateiktas 19 punkte. Komisija nusprendė, kad buvo siekiama vieno ekonominio tikslo (ginčijamo sprendimo 444–450 konstatuojamosios dalys), kad įvairūs veiksmai buvo bendro elgesio modelio dalis (451–456 konstatuojamosios dalys) ir kad nagrinėjamų bankų prekiautojai žinojo arba turėjo žinoti apie viso kartelio bendrą reikšmę ir esminius požymius (457–483 konstatuojamosios dalys).

208 Kaip matyti iš šio sprendimo 197 ir 198 punktuose nurodytos jurisprudencijos, trys kriterijai yra svarbūs sprendžiant, ar įmonė dalyvavo darant vieną ir tęstinį pažeidimą. Pirmasis yra susijęs su paties vieno ir tęstinio pažeidimo egzistavimu. Įvairūs veiksmai turi būti „bendro plano“, kuriuo siekiama vieno tikslo, dalis. Antrasis ir trečiasis kriterijai yra susiję su vieno ir tęstinio pažeidimo priskyrimu įmonei. Pirma, įmonė turi turėti siekį savo veiksmais prisidėti prie bendrų visų dalyvių tikslų. Antra, ji turi žinoti apie kitų įmonių siekiant tų pačių tikslų planuotus ar įgyvendintus neteisėtus veiksmus arba galėti juos protingai numatyti ir priimti su tuo susijusią riziką. Šių trijų kriterijų buvimas yra ginčijamas ieškovių atitinkamai ieškinio antrajame, trečiajame ir ketvirtajame pagrinduose.

a) Dėl antrojo ieškinio pagrindo, kuriuo ginčijamas „bendro plano“, kuriuo siekta vieno tikslo, egzistavimas

209 Antrajame ieškinio pagrinde ieškovės ginčija, kad egzistavo „bendras planas“, kuriuo siekta vieno tikslo, todėl daro išvadą, kad Komisijos atliktas veiksmų pripažinimas vienu ir tęstiniu pažeidimu yra klaidingas.

210 Atitinkami ginčijamo sprendimo motyvai išdėstyti jo 444–456 konstatuojamosiose dalyse, skyriuose „Vienas ekonominis tikslas“ ir „Bendro elgesio modelio dalis“, ir yra trumpai aprašyti šio sprendimo 19 punkte.

211 Antrajame ieškinio pagrinde išdėstyti ieškovių argumentai gali būti suskirstyti į dvi dalis pagal tai, ar jie susiję su vienu pažeidimo tikslu, ar su „bendro plano“ buvimu.

1) Dėl ieškinio pagrindo pirmos dalies, susijusios su vienu pažeidimo tikslu

212 Pasak ieškovių, prekiautojų diskusijos dėl klausimų, nesusijusių su manipuliavimu referencine palūkanų norma, negali turėti to paties vieno tikslo kaip diskusijos, susijusios su manipuliavimu šiomis palūkanų normomis.

213 Komisija mano, kad visi nagrinėjami veiksmai gali būti susieti su jos identifikuotu vienu tikslu.

214 Ginčijamo sprendimo 445 konstatuojamojoje dalyje Komisijos nurodytas vienas tikslas apibūdintas kaip „grynųjų pinigų, [kuriuos kartelio šalys] turėjo mokėti, srautų [sumažinimas] (arba grynųjų pinigų, kuriuos jos turėjo gauti), srautų [padidinimas] ir atitinkamai jų portfelyje turimų EIRD vertės [padidinimas] kitų šių EIRD šalių nenaudai“.

215 Kaip paaiškinta šio sprendimo 100 punkte, EIRD grynųjų pinigų srautus lemia fiksuotos palūkanų normos, t. y. normos, dėl kurios susitaria šalys, ir kintamosios palūkanų normos, kuri priklauso nuo referencinės palūkanų normos, skirtumas.

216 Pirmiausia reikia priminti, kad vieno tikslo sąvoka negali būti nustatyta esant bendrai nuorodai į konkurencijos konkrečioje rinkoje iškraipymą, nes įtaka konkurencijai, kaip tikslas ar poveikis, yra neatskiriamas bet kokio elgesio, kuriam taikoma SESV 101 straipsnio 1 dalis, elementas. Toks vieno tikslo apibrėžimas gali iš dalies panaikinti vieno ir tęstinio pažeidimo sąvokos prasmę, jeigu jo padarinys būtų toks, kad keli su ekonominiu sektoriumi susiję veiksmai, draudžiami pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, būtų nuolat kvalifikuojami kaip vieną pažeidimą sudarantys elementai (2007 m. gruodžio 12 d. Sprendimo BASF ir U*CB / Komisija*, T-101/05 ir T-111/05, EU:T:2007:380, 180 punktas; 2010 m. balandžio 28 d. Sprendimo *Amann & Söhne ir Cousin Filterie / Komisija*, T-446/05, EU:T:2010:165, 92 punktas; 2011 m. lapkričio 30 d. Sprendimo *Quinn Barlo ir kt. / Komisija*, T-208/06, EU:T:2011:701, 149 punktas).

217 Remiantis tuo darytina neišvengiama išvada, kad tik tokie konkurencijos apribojimai, dėl kurių buvo įrodyta, kad jais buvo siekta iškraipyti normalų EIRD fiksuotos palūkanų normos arba kintamosios palūkanų normos kursą, gali būti siejami su vienu tikslu, apie kurį kalba Komisija. Jeigu prie šio tikslo būtų priskirti konkurenciją ribojantys veiksmai, kurie nėra pakankamai glaudžiai susiję su šių palūkanų normų nustatymu, tai prieštarautų šio sprendimo 216 punkte primintai jurisprudencijai.

218 Taigi reikia patikrinti, ar Komisijos nurodytos ir šio sprendimo 70 ir 206 punktuose primintos trys veiksmų grupės gali būti susietos su šiuo vienu tikslu. Šiuo atveju reikia atskirti, viena vertus, veiksmus, susijusius su manipuliavimu *Euribor* teikiamomis palūkanų normomis, ir, kita vertus, keitimąsi informacija dėl EIRD prekybos pozicijų ir detalia visuomenei neprieinama informacija dėl ketinimų ir strategijos EIRD kainų srityje.

219 Kalbant, pirma, apie manipuliacijas *Euribor* pateikiamomis palūkanų normomis, pažymėtina, kad kadangi kintamoji EIRD palūkanų norma yra tiesiogiai grindžiama referencine palūkanų norma, tokios manipuliacijos yra neišvengiamai susijusios su Komisijos identifikuotu vienu tikslu.

220 HSBC atveju prie šio tikslo gali būti lengvai priskirtos 2007 m. vasario 12, 13 ir 28 d. ir kovo 19 d. diskusijos, kurios išnagrinėtos šio sprendimo 85, 163 ir 164 punktuose ir yra susijusios su 2007 m. kovo 19 d. manipuliavimu.

221 Savo dublike ieškovės iš esmės tvirtina, kad Komisija neįrodė, jog manipuliacijos dėl įvairių terminų referencinių palūkanų normų yra pakankamai tarpusavyje susijusios, kad būtų to paties vieno pažeidimo dalis.

222 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad Komisija pripažino, jog HSBC dalyvavo ginčijamo sprendimo 339 konstatuojamojoje dalyje aprašytoje 2007 m. kovo 27 d. diskusijoje, per kurią *Barclays* prekiautojas numatė galimybę ateityje manipuliuoti referencine palūkanų norma. Dėl šios diskusijos, kurios konkurenciją ribojančio tikslo ieškovės neginčija, Komisija nustatė, kad ieškovių pažeidimas truko iki 2007 m. kovo 27 d.

223 Nors ši ieškovių kritika yra tik trumpai pristatyta ir pateikta tik dubliko stadijoje, ją vis dėlto gali nagrinėti Bendrasis Teismas. Viena vertus, jis gali suprasti, ką reiškia ši kritika, ir, kita vertus, ji tiesiog yra ieškinyje jau nurodytų argumentų plėtojimas, o ne naujo ieškinio pagrindo pateikimas vykstant procesui, kurį draudžia Procedūros reglamento 84 straipsnio 1 dalis. Iš tikrųjų ši kritika yra glaudžiai susijusi su ieškiniu ir jį galima laikyti įprastos per teismo procesą išplėtotos diskusijos dalimi (šiuo klausimu žr. 2017 m. lapkričio 20 d. Sprendimo *Petrov ir kt. / Parlamentas*, T-452/15, EU:T:2017:822, 46 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

224 Dėl šios kritikos pagrįstumo reikia pabrėžti, kad nors šio sprendimo 216 punkte nurodyta jurisprudencija draudžia Komisijai taikyti tokią plačią vieno tikslo apibrėžtį, kad ji taptų panaši į bendrą nuorodą į konkurencijos tam tikrame sektoriuje iškraipymą, vieno pažeidimo sąvokos logikai prieštarautų tai, jei Komisija privalėtų taip tiksliai apibrėžti šį vieną tikslą, kad faktiškai tas pats pažeidimas negalėtų apimti skirtingų veiksmų.

225 Taigi, darytina išvada, kad įvairios manipuliacijos referencine palūkanų norma gali turėti vieną tikslą.

226 Antra, dėl keitimosi informacija dėl prekybos pozicijų ir visuomenei neprieinama detalia informacija dėl ketinimų ir strategijos EIRD kainos srityje pirmiausia reikia pažymėti, kad čia turima omenyje tik tokia informacija, kuria buvo keistasi siekiant manipuliuoti referencinėmis palūkanų normomis arba kuri susijusi su tokiu manipuliavimu.

227 Prekiautojų diskusijos, kurios vyko siekiant manipuliuoti referencinėmis palūkanų normomis arba kurios susijusios su tokiu manipuliavimu, priskirtinos vienam pažeidimo tikslui dėl šio sprendimo 219–225 punktuose išdėstytų priežasčių. HSBC atveju dėl šio sprendimo 181 ir 182 punktuose nurodytų priežasčių tai yra diskusijos dėl prekybos pozicijų, kuriose dalyvavo prekiautojai 2007 m. vasario 12, 13, 28 d. ir kovo 19 d.

228 Priešingai, nei, atrodo, teigia ieškovės, negalima iš karto atmesti, kad keitimasis informacija dėl prekybos pozicijų ir visuomenei neprieinama detalia informacija apie jų ketinimus ir strategiją EIRD kainos srityje, net jeigu jis nevyko siekiant manipuliuoti referencinėmis palūkanų normomis arba kurios nėra susijusios su tokiu manipuliavimu, negali būti priskirtas vienam tikslui, kurio buvimą pripažino Komisija. Vis dėlto dėl šio sprendimo 216 ir 217 punktuose nurodytų priežasčių toks priskyrimas galimas tik su sąlyga, kad Komisija įrodė, jog tokiu keitimusi buvo siekiama iškraipyti normalų fiksuotos arba kintamosios EIRD palūkanų normos kursą. Iš šio sprendimo 139–161 punktų matyti, kad HSBC atveju tai buvo 2007 m. vasario 14 ir 16 d. diskusijos, kuriose dalyvavo jos prekiautojai.

229 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia atmesti šio ieškinio pagrindo pirmą dalį.

2) Dėl ieškinio pagrindo antros dalies, kurioje ginčijamas „bendro plano“ egzistavimas

230 Ieškovės iš esmės ginčija Komisijos teiginį, kad įvairūs karteliniai veiksmai buvo bendro plano, kuriuo siekta pagerinti dabartines ir būsimas savo bankų prekybos pozicijas, dalis, nes nėra jokio bendro plano įrodymo. Šiuo klausimu jos iš esmės teigia, kad pateisinimas, jog šie veiksmai buvo atlikti „stabilios asmenų grupės“, negali būti taikomas HSBC. Be to, ginčijamame sprendime minima „paslaptis“ negali įrodyti vieno ekonominio tikslo buvimo veiksmų, kurie savo esme labai skiriasi, atžvilgiu. Jos taip pat tvirtina, kad Komisijos teiginiai, jog „diskusijų turinys buvo toks pat arba beveik toks pat“ arba jos „visada vyko dėl tos pačios rūšies sandorių“, yra faktiškai klaidingi, bent jau kiek tai susiję su HSBC.

231 Komisija iš esmės teigia, kad ginčijamame sprendime ji pakankamai įrodė „bendro plano“ egzistavimą.

232 Ginčijamo sprendimo 446 konstatuojamojoje dalyje Komisija „bendro plano“ egzistavimą iš esmės grindė tuo, kad šalys aiškiai laikėsi bendros strategijos, kuri ribojo jų individualų komercinį elgesį, ir taip jų tarpusavio konkurencija buvo pakeista bendradarbiavimu kitų rinkos dalyvių nenaudai. 451 konstatuojamojoje dalyje ji taip pat pabrėžė, kad karteliui „vadovavo ir jį prižiūrėjo“ stabili asmenų grupė, o 452 konstatuojamojoje dalyje teigė, kad atlikdamos antikonkurencinius veiksmus šalys taikė labai panašią schemą. 452–456 konstatuojamosiose dalyse ji nurodė, kad bankai dažnai kontaktuodavo vieni su kitais lygiagrečiai arba tarp tų kontaktų būdavo mažas laiko tarpas, kad vartota kalba rodė, jog dažniausiai kontaktavo kartelyje dalyvaujantys asmenys, kad šalys ėmėsi atsargumo priemonių paslėpti bendravimą ir kad įvairių pokalbių turinys buvo identiškas arba iš dalies identiškas.

233 Bendrasis Teismas pažymi, kad iš įvairių Komisijos ginčijamame sprendime nurodytų motyvų, įrodančių, kad egzistavo „bendras planas“, yra ginčijamo sprendimo 451 konstatuojamojoje dalyje nurodytas teiginys, kad karteliui „vadovavo ir jį prižiūrėjo“ stabili asmenų grupė.

234 Kiti ginčijamame sprendime nurodyti ir 232 punkte trumpai aprašyti motyvai, kaip antai antikonkurencinių prekiautojų veiksmų rinkoje panašumas, jų dažnumas ar prekiautojų noras laikyti veiksmus paslaptyje, nors ir gali sudaryti įspūdį, kad egzistavo „bendras planas“, nesant geresnių įrodymų, negali įrodyti, kad toks planas egzistavo.

235 Vadinasi, tik jei šiems įvairiems veiksmams vadovavo ar juos prižiūrėjo ta pati asmenų grupė, gali būti laikoma, kad egzistavo „bendras planas“, pagrindžiantis veiksmų kvalifikavimą kaip vieno pažeidimo.

236 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad ieškovės neginčija motyvo, grindžiamo tuo, kad karteliui vadovavo ir jį prižiūrėjo stabili asmenų grupė, teisingumo, tačiau vis dėlto tvirtina, kad jame nedalyvavo nė vienas HSBC prekiautojas. Reikia konstatuoti, kad šis argumentas susijęs ne tiek su Komisijos pripažinimo, kad egzistavo vienas pažeidimas, pagrįstumu, kiek su jo priskyrimu HSBC, ir nagrinėtinas ketvirtajame ieškinio pagrinde.

237 Atsižvelgiant į šią išlygą reikia atmesti šio ieškinio pagrindo antrąją dalį, o kartu ir antrąjį ieškinio pagrindą.

b) Dėl ketvirtojo ieškinio pagrindo, kuriuo ginčijama Komisijos išvada, jog HSBC žinojo apie kitų dalyvių daromą pažeidimą

238 Ieškovės kaltina Komisiją tuo, kad ji nusprendė, jog HSBC žinojo arba turėjo žinoti apie kitų bankų pažeidimą tariamai sudarančius veiksmus. Jos tvirtina, kad nei ginčijamo sprendimo motyvai, susiję su visais bankais, nei su HSBC susiję motyvai neleidžia įrodyti, kad HSBC žinojo arba turėjo žinoti apie viso kartelio bendrą reikšmę ir esminius požymius.

239 Ieškovės, be kita ko, tvirtina, jog remiantis 2007 m. vasario 12 d. diskusija galima tik daryti išvadą, kad HSBC apytiksliai nutuokė apie bendrą projektą, kuriuo 2007 m. kovo 19 d. siekta manipuliuoti trijų mėnesių *Euribor*, tačiau nežinojo, kurie bankai jame dalyvauja, ir nesutinka su tuo, kad *Barclays* prekiautojas aiškiai informavo HSBC prekiautoją apie kitų bankų dalyvavimą atliekant manipuliavimo veiksmus ar kad jis apie viską buvo informuotas. Bet kuriuo atveju galimas žinojimas apie kitų bankų dalyvavimą manipuliuojant 2007 m. kovo 19 d. nereiškia, kad buvo žinoma apie dažną kitų bankų plataus masto bendravimą, kuris vyko ilgą laiką. Ginčijamo sprendimo 491 konstatuojamojoje dalyje nurodyta aplinkybė, kad 2007 m. kovo 27 d. *Barclays* prekiautojas pasakė HSBC prekiautojui, kad ateityje bus pakartotas 2007 m. kovo 19 d. manipuliavimas, neturi reikšmės, kiek tai susiję su bendru karteliu, trukusiu nuo 2007 m. vasario 12 d. iki 2007 m. kovo 26 d.

240 Komisija pirmiausia teigia, kad per *Barclays* HSBC dalyvavo visuose antikonkurenciniuose veiksmuose, sudarančiuose vieną ir tęstinį pažeidimą, ir kad to pakanka inkriminuoti jai visus tuos veiksmus.

241 Komisija tvirtina, kad vis dėlto įrodė, jog HSBC žinojo ar galėjo protingai numatyti kitų įmonių pažeidimą sudarančius veiksmus. Šiuo klausimu ji remiasi 2007 m. vasario 12 d., kovo 7 ir 19 d. HSBC ir *Barclays* pasikeistos informacijos turiniu. Komisija atmeta ieškovių argumentą, jog tai, kad HSBC žinojo apie 2007 m. kovo 19 d. manipuliavimą, nereiškia, jog ji žinojo apie kitus konkurenciją pažeidžiančius veiksmus.

242 Ginčijamo sprendimo motyvai dėl žinojimo apie konkurenciją sudarančius veiksmus yra išdėstyti jo 457–465 konstatuojamosiose dalyse, kiek tai susiję su visiems bankams bendrais motyvais, ir jo 471–476 konstatuojamosiose dalyse, kiek tai susiję su HSBC liečiančiais motyvais.

243 Visiems bankams bendri motyvai grindžiami ginčijamo sprendimo 457 konstatuojamojoje dalyje nurodyta prielaida, kad antikonkurenciniame keitimesi informacija dalyvaujantys prekiautojai yra patyrę profesionalai ir žinojo arba turėjo žinoti apie viso kartelio bendrą reikšmę ir savybes. Šiuo klausimu Komisija 458 konstatuojamojoje dalyje nurodė, pirma, specifinę situaciją, kuriai esant veikė prekiautojai, pasižyminčią dvišaliu bendravimu, taip pat tuo, kad jie buvo registruoti ir kontroliuojami. Antra, 459 konstatuojamojoje dalyje ji pabrėžė, kad susitarimuose dalyvavę prekiautojai žinojo, kad kitų bankų prekiautojai buvo pasirengę dalyvauti tokio pat pobūdžio slaptuose veiksmuose dėl kainos nustatymo sudedamųjų dalių ir kitų EIRD prekybos sąlygų. Trečia, ginčijamo sprendimo 460 ir 461 konstatuojamosiose dalyse ji tvirtina, kad įrodymai rodo, jog egzistavo visuotinai paplitęs suvokimas apie deklaratyvų *Euribor* palūkanų normų nustatymo procesą ir apie galimybę jį pakeisti kolegijos bankams pateikiant duomenis. Ketvirta, 463 konstatuojamojoje dalyje ji akcentavo tai, kad visi nagrinėjami bankai veikia atitinkamoje rinkoje daug metų ir kad prekiautojai nebuvo nustebę, kai jiems buvo pateiktas prašymas derinti veiksmus. Remdamasi visais šiais veiksniais, 462 ir 464 konstatuojamosiose dalyse ji iš esmės nusprendė, kad dvišaliame keitimesi informacija dalyvavę prekiautojai žinojo ar turėjo žinoti, kad keli bankai, tikėtina, dalyvaus slaptuose susitarimus, net jei ši informacija jiems nebuvo aiškiai atskleista. 465 konstatuojamojoje dalyje Komisija taip pat pabrėžė, kad prekiautojams buvo taikoma griežta įrašymo ir kontrolės sistema, todėl turi būti laikoma, kad jų vadovybė žinojo ar turėjo žinoti esmines antikonkurencinio plano savybes ir tai, kad jų darbuotojai jame dalyvavo. Ji pridūrė, kad turi atsižvelgti į atsargumo priemones, kurių ėmėsi prekiautojai užmaskuoti šiems susitarimams.

244 Dėl su HSBC susijusių motyvų reikia pažymėti, pirma, kad ginčijamo sprendimo 471 konstatuojamojoje dalyje Komisija akcentavo, kad nuo HSBC dalyvavimo darant 2007 m. vasario 12 d. pažeidimą pradžios *Barclays* prekiautojas jai paaiškino planą dėl 2007 m. kovo 19 d. manipuliavimo taip, kad buvo aišku, jog dalyvauja ir kiti bankai. Antra, 472 konstatuojamojoje dalyje ji pabrėžė, kad HSBC prekiautojas žinojo apie *Barclays* prekiautojo glaudžius ryšius su *JP Morgan*, *Société générale* ir *Deutsche Bank* prekiautojais. Trečia, 472 konstatuojamojoje dalyje ji pažymėjo, kad *Deutsche Bank* ir *Barclays* prekiautojai manė, kad HSBC prekiautojas yra patikimas kartelio partneris. Tuo remdamasi 473 konstatuojamojoje dalyje ji padarė išvadą, kad HSBC prekiautojai žinojo ar bent jau turėjo žinoti, kad jų diskusijos su *Barclays* yra antikonkurencinių kontaktų tinklo, į kurį įėjo bent jau *Barclays*,

Deutsche Bank, *Société générale*, HSBC ir keli kiti nepaminėti bankai, prisidėję prie antikonkurencinio poveikio, kurio buvo siekiama 2007 m. kovo 19 d. manipuliavimu, dalis. Be to, 475 ir 476 punktuose ji pridūrė, kad, atsižvelgiant į trumpą HSBC dalyvavimo keičiantis slapta informacija trukmę, jos dalyvavimas įgyvendinant planą buvo tęstinis.

245 Visų pirmą reikia pabrėžti, kad šio sprendimo 240 punkte išdėstytam Komisijos argumentui, kad HSBC dalyvavo visuose nagrinėjamuose antikonkurenciniuose veiksmuose ir to užtenka, kad ji būtų pripažinta atsakinga už visus tuos veiksmus, negalima pritarti.

246 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad bet jau HSBC atveju inkriminuojami antikonkurenciniai veiksmai buvo atliekami dalyvaujant dvišalėse diskusijose. Taigi, aplinkybė, jei būtų įrodyta, kad diskusijos, kuriose dalyvavo HSBC, būtų priskirtos prie kiekvienos ginčijamo sprendimo 113, 358, 392 konstatuojamosiose dalyse nagrinėtos kategorijos, pati savaime nebūtų pakankama norint HSBC pripažinti atsakinga už bankų, su kuriais ji nepalaikė tiesioginių kontaktų, padarytus pažeidimus. Pagal šio sprendimo 198 punkte nurodytą jurisprudenciją Komisija turi įrodyti, kad HSBC žinojo apie kitų bankų planuotus ar įgyvendintus neteisėtus veiksmus arba galėjo pagrįstai juos numatyti.

247 Šiuo atveju reikia atskirti, viena vertus, 2007 m. kovo 19 d. manipuliavimą ir galimybę jį pakartoti ir, kita vertus, kitus veiksmus, į kuriuos atsižvelgė Komisija, nuspręsdama, kad pažeidimas yra vienas.

1) Apie HSBC žinojimą apie kitų bankų dalyvavimą manipuliuojant 2007 m. kovo 19 d. ir galimybę jį pakartoti

248 Nuo 2007 m. vasario 12 d. iki kovo 19 d. HSBC dalyvavo atliekant šio sprendimo 85–90 punktuose aprašytus manipuliavimo veiksmus, kuriais siekta gauti naudos dėl 2007 m. kovo 19 d. trijų mėnesių *Euribor* pateikiamų mažų palūkanų normų. Be to, per 2007 m. kovo 19 d. HSBC prekiautojų ir *Barclays* prekiautojo pokalbį, minėtą ginčijamo sprendimo 329 konstatuojamojoje dalyje, buvo išsakyta mintis apie šio manipuliavimo pakartojimą. Šią mintį vėl išsakė *Barclays* prekiautojas per ginčijamo sprendimo 339 punkte minėtą diskusiją su kitu HSBC prekiautoju 2007 m. kovo 27 d.

249 Dėl 2007 m. kovo 19 d. manipuliavimo reikia konstatuoti, kad Komisija turi tiesioginių įrodymų, įrodančių, kad HSBC žinojo, jog ji kartu su kitais bankais dalyvauja darant vieną ir tęstinį pažeidimą.

250 Komisija ginčijamo sprendimo 471 konstatuojamojoje dalyje teisingai pažymėjo, kad 2007 m. vasario 12 d. pokalbis rodo, jog HSBC žinojo apie kitų bankų dalyvavimą.

251 Iš pokalbio teksto matyti, kad *Barclays* prekiautojas nukreipia kalbą į naudą, kurios galima būtų turėti iš 2007 m. kovo 19 d. manipuliavimo dviejų išvestinių priemonių – trijų mėnesių *Euribor* grindžiamų ateities sandorių ir EONIA grindžiamų *swaps* – „spread“.

252 Viena vertus, iš pokalbio matyti, kad *Barclays* prekiautojas per jį atskleidžia HSBC numatytą „bendrą manipuliavimo planą“: progresiškai didinti trijų mėnesių *Euribor* indeksuojamų ateities sandorių pirkimo pozicijas ir paskui derinti veiksmus, siekiant 2007 m. kovo 19 d. sumažinti šią palūkanų normą.

253 Priešingai, nei teigia ieškovės, vėlesnis 2007 m. vasario 13 d. pokalbis, per kurį HSBC prekiautojas pabrėžia, kad *Barclays* prekiautojo elgesys neatitinka išvakarėse išaiškinto plano, rodo, kad buvo gerai suprasta, kaip turi veikti manipuliavimas. HSBC atrodo įtartina tai, kad *Barclays* elgesys neatitinka apibrėžtos strategijos. Nors *Barclays* atsakymas („je clean juste quelque truc“) neatrodo labai įtikinamas („mouai[s]“), tai, kad HSBC prekiautojas atkreipė dėmesį į *Barclays* elgesį, kuris aiškiai prieštarauja numatytam manipuliavimui, rodo, kad ji viską gerai suprato.

254 Kita vertus, *Barclays* prekiautojas per 2007 m. vasario 12 d. pokalbį pažymėjo, kad kiti bankai dalyvauja manipuliuojant, nors ir nepanoro atskleisti jų tapatybės. Remiantis tuo darytina išvada, kad HSBC prekiautojas tikrai žinojo, kad kiti bankai dalyvauja manipuliuojant.

255 Taigi, net jei *Barclays* prekiautojas neatskleidė jų tapatybės, po pokalbio HSBC prekiautojas žinojo, kad dalis bankų suderintais veiksmais 2007 m. kovo 19 d. sumažins *Euribor* palūkanų normą. Vadinasi, darytina išvada, kad HSBC žinojo apie kitų įmonių siekiant tų pačių tikslų planuotus ar įgyvendintus neteisėtus veiksmus, kaip tai suprantama pagal šio sprendimo 198 punkte nurodytą jurisprudenciją.

256 Ši išvada taip pat turi būti taikoma diskusijoms dėl minties, kad reikia kartoti manipuliavimą, kurios vyko 2007 m. kovo 19 ir 27 d. Kadangi HSBC prekiautojai dalyvavo tose diskusijose, jie galėjo pagrįstai numatyti, kad toks pakartojimas vyks pagal tokias pat taisykles ir kartu su kitais bankais.

257 Be to, daryta išvada, kad HSBC dalyvavimas darant šį vieną ir tęstinį pažeidimą buvo tęstinis nuo 2007 m. kovo 12 iki 27 d.

258 Remiantis suformuota jurisprudencija pagal teisinio saugumo principą reikalaujama, kad, nesant įrodymų, tiesiogiai pagrindžiančių pažeidimo trukmę, Komisija turi remtis bent faktinių aplinkybių, pakankamai artimų laiko atžvilgiu, įrodymais, dėl kurių būtų galima pagrįstai manyti, kad šis pažeidimas nepertraukiamai tęsėsi nuo vienos iki kitos konkrečios datos (žr. 2015 m. birželio 16 d. Sprendimo *FSL ir kt. / Komisija*, T-655/11, EU:T:2015:383, 482 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

259 Nors du neteisėtus veiksmus skiriantis laikotarpis yra reikšmingas kriterijus nustatant pažeidimo tęstinumą, klausimas, ar šis laikotarpis yra pakankamai ilgas, kad būtų konstatuotas laikinas pažeidimo nutraukimas, negali būti nagrinėjamas abstrakčiai. Atvirkščiai, jį reikia vertinti atsižvelgiant į nagrinėjamo kartelio veikimą (žr. 2015 m. birželio 16 d. Sprendimo *FSL ir kt. / Komisija*, T-655/11, EU:T:2015:383, 483 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

260 Žinoma, turint omenyje nagrinėjamo pažeidimo kontekstą, reikia atsižvelgti į tai, kad *Euribor* palūkanų norma nustatoma kiekvieną dieną. Tuo remiantis neabejotinai darytina išvada, kad manipuliavimas šiomis normomis turi ribotą poveikį laiko atžvilgiu ir turi būti pakartotas, kad šis poveikis tęstųsi (šiuo klausimu žr. 2017 m. lapkričio 10 d. Sprendimo *Icap ir kt. / Komisija*, T-180/15, EU:T:2017:795, 222 punktą).

261 Taip pat reikia priminti, kad tuo atveju, kai susitarimui ar suderintiems veiksmams tęsti reikia imtis konkrečių pozityvių priemonių, Komisija negali preziumuoti kartelio tęstinumo, nesant įrodymų, kad tokių priemonių buvo imtasi (žr. 2017 m. lapkričio 10 d. Sprendimo *Icap ir kt. / Komisija*, T-180/15, EU:T:2017:795, 223 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

262 Vis dėlto šiuo atveju reikia pažymėti, kad 2007 m. kovo 19 d. HSBC ne tik dalyvavo vykdant manipuliavimo veiksmus, žinodama, kad dalyvauja kiti bankai, bet ir per savo prekiautojus kalbėjo su *Barclays* apie šio manipuliavimo pakartojimą, o šią diskusiją 2007 m. kovo 27 d. tęsė kitas HSBC prekiautojas. Todėl galima daryti išvadą, kad buvo imtasis konkrečių pozityvių priemonių, kaip numatyta šio sprendimo 261 punkte nurodytoje jurisprudencijoje.

2) Dėl HSBC žinojimo apie kitų bankų dalyvavimą atliekant pažeidimą sudarančius veiksmus

263 Svarbu išsiaiškinti, ar Komisija turėjo teisę inkriminuoti HSBC visus kitų bankų veiksmus dėl dalyvavimo darant vieną pažeidimą.

264 Iš šio sprendimo 198 ir 199 punktuose nurodytos jurisprudencijos matyti, kad Komisija turėjo teisę įrodyti arba tai, kad HSBC žinojo apie kitų neteisėtų veiksmų egzistavimą, arba tai, kad HSBC pagrįstai galėjo juos numatyti. Pagal šio sprendimo 203 punkte nurodytą jurisprudenciją Komisija taip pat turi teisę remtis įrodymų visetu.

265 Vis dėlto iš tos jurisprudencijos matyti, kad šis bendrai vertinamas įrodymų visetas turi atitikti rimtus, tikslius ir nuoseklius įrodymus. Be to, taikant šio sprendimo 204 punkte nurodytą jurisprudenciją, pagal nekaltumo prezumpciją, jei teismui kylą abejonių, jos turi būti aiškinamos įmonės, kuriai skirtas pažeidimą konstatuojantis sprendimas, naudai.

266 Pirma, reikia konstatuoti, kad iš esmė ieškovės teisingai tvirtina, kad Komisija nepakankamai ginčijamame sprendime įrodė, kad HSBC žinojo ar turėjo žinoti, kad egzistavo „bendras planas“, kuriuo siekiama vieno tikslo, pagrindžiantis sprendimą inkriminuoti jai visus veiksmus, kurie yra to vieno tikslo dalis, neatsižvelgiant į tai, ar ji juose dalyvavo tiesiogiai ar netiesiogiai.

267 Dėl šio sprendimo 233–235 punktuose nurodytų priežasčių reikia pažymėti, kad pagrindinis dalykas, leidžiantis pagrįsti tokio „bendro plano“ egzistavimą, yra tas, kad įvairiems veiksmams, kuriuos apima konstatuotas vienas pažeidimas, vadovavo ar juos prižiūrėjo ta pati asmenų grupė.

268 Ieškovės teisingai pabrėžia, kad nė vienas iš HSBC prekiautojų nepriklausė šiai asmenų grupei. Priešingai, iš ginčijamo sprendimo matyti, kad HSBC prekiautojai iš *Barclays* prekiautojo gavo tik dalinę informaciją, apribotą tik tuo, kas buvo griežtai būtina dalyvaujant vienoje 2007 m. kovo 19 d. manipuliacijoje, paskui ją kartojant.

269 Taigi negalima daryti išvados, kad vieni patys HSBC prekiautojai, remdamiesi atliekant aiškiai apibrėžtą veiksmą – 2007 m. kovo 19 d. manipuliavimą – jiems pateiktos informacijos nuotrupomis, turėjo suvokti, kad stabili prekiautojų, kurių tapatybė jiems nebuvo atskleista, grupė dalyvavo atliekant kitus konkurenciją EIRD rinkoje ribojančius veiksmus.

270 Antra, dėl analogiškų priežasčių ginčijamo sprendimo motyvai, trumpai išdėstyti šio teismo sprendimo 242–244 punktuose, neleidžia įrodyti, kad HSBC žinojo apie kitų įmonių neteisėtus veiksmus ar galėjo pagrįstai juos numatyti.

271 Išskyrus tai, kad Komisija nurodė, jog *Barclays* prekiautojas paaiškino HSBC prekiautojui planą dėl 2007 m. kovo 19 d. manipuliavimo atlikimo taip, kad buvo aišku, jog dalyvauja kiti bankai, kiti Komisijos nurodyti dalykai iš tikrųjų grindžiami prielaida, kad remdamiesi tuo, jog kitų bankų, veikiančių EIRD rinkoje, prekiautojai vienas kitą pažįsta, HSBC prekiautojai turėjo padaryti išvadą, kad jie vykdė kitus konkurenciją ribojančius veiksmus, galinčius turėti įtakos EIRD generuojamiems grynųjų pinigų srautams.

272 Konstatuotina, kad tokiai prielaidai negalima pritarti nepažeidžiant šio sprendimo 203 punkte nurodytos jurisprudencijos.

273 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad HSBC dalyvavimas darant vieną ir tęstinį pažeidimą gali būti konstatuotas tik dėl jos pačios veiksmų ir dėl kitų bankų veiksmų, susijusių 2007 m. kovo 19 d. manipuliavimu ir jo galimu pakartojimu.

274 Taigi Komisija klaidingai HSBC inkriminavo kitus veiksmus nei nurodytieji šio sprendimo 273 punkte.

c) Dėl trečiojo ieškinio pagrindo, susijusio su HSBC ketinimu dalyvauti darant vieną ir tęstinį pažeidimą

275 Trečiajame ieškinio pagrinde ieškovės iš esmės tvirtina, kad šio sprendimo 198 punkte cituojamoje jurisprudencijoje nurodyta sąlyga, jog įmonė turi ketinti savo veiksmais prisidėti prie visų dalyvių siekiamų bendrų tikslų, yra netenkinama jų atveju.

276 Jos iš esmės teigia, kad HSBC negalėjo žinoti, jog dalyvauja darant vieną pažeidimą, atsižvelgiant į veiksmų, dėl kurių padarymo ji kaltinama, įvairovę. Ieškovės taip pat nurodo, kad HSBC dalyvavo darant pažeidimą kitaip nei pagrindiniai dalyviai ir jos vaidmuo buvo labiau antraeilis.

277 Komisija prašo atmesti šį pagrindą.

278 Atsižvelgiant į Bendrojo Teismo išvadą dėl ketvirtojo ieškinio pagrindo, išdėstytą šio sprendimo 274 punkte, šį ieškinį pakanka išnagrinėti tiek, kiek jis susijęs su 2007 m. kovo 19 d. manipuliavimu ir jo pakartojimu.

279 Jų ketinimas dalyvauti darant vieną pažeidimą aiškiai matyti iš Komisijos pateiktų įrodymų. Kalbant konkrečiai apie 2007 m. kovo 19 d. manipuliavimą, pažymėtina, kad nors, kaip rodo 2007 m. vasario 13 d. diskusija, HSBC prekiautojui kilo abejonių dėl šio manipuliavimo veikimo ir jis, atrodo, vėliau gailėjosi, kad nesusikūrė geresnės trijų mėnesių *Euribor* indeksuojamų ateities sandorių pirkimo pozicijos, vis dėlto jis su kitų bankų prekiautojais dalyvavo atliekant veiksmus, kuriais siekta sumažinti trijų mėnesių *Euribor* palūkanų normą 2007 m. kovo 19 d., prašydamas savo banko už duomenų pateikimą atsakingo asmens pateikti tą dieną mažas palūkanų normas, o tai jis ir padarė.

280 Taigi, trečiąjį ieškinio pagrindą reikia atmesti.

3. Dėl penktojo ieškinio pagrindo, grindžiamo teisės klaida ir esminių procedūrinių reikalavimų pažeidimu vykstant administracinei procedūrai

281 Ieškovės teigia, kad sprendimas dėl susitarimo iš anksto nulėmė HSBC atsakomybę ir padarė nepataisomos žalos jų teisei būti išklausytoms. Remdamosi tuo jos daro išvadą, kad ginčijamas sprendimas turėtų būti panaikintas, nes, pirma, buvo pažeistas nekaltumo prezumpcijos principas ir, antra, gero administravimo ir teisės į gynybą paisymo principai. Jos taip pat remiasi Komisijos nario J. Almunia prieš priimant ginčijamą sprendimą padarytais pareiškimais dėl tyrimo dėl EIRD rezultatų. Jos taip pat pabrėžia, kad neturėjo galimybės pateikti savo pastabų dėl šalims, nusprendusioms sudaryti susitarimą, skirto pranešimo apie kaltinimus.

282 Komisija prašo atmesti šį ieškinio pagrindą.

283 Dėl kaltinimo, grindžiamo tuo, kad sprendimas dėl susitarimo buvo priimtas pažeidžiant nekaltumo prezumpcijos principą, reikia priminti, kad šis principas yra bendrasis Sąjungos teisės principas, nuo šiol įtvirtintas Pagrindinių teisių chartijos 48 straipsnio 1 dalyje ir taikomas procedūroms, susijusioms su įmonėms taikomų konkurencijos taisyklių pažeidimais, už kuriuos gali būti skirtos vienkartinės ar periodinės baudos (žr. 2012 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *E.ON Energie / Komisija*, C-89/11 P, EU:C:2012:738, 72 ir 73 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).

284 Nekaltumo prezumpcijos principas reiškia, kad kiekvienas kaltinamas asmuo laikomas nekaltu, kol jo kaltė neįrodyta pagal įstatymus. Šis principas draudžia bet kokį formalų konstatavimą ir net bet kokią aliuziją dėl kaltinamojo asmens atsakomybės už konkretų pažeidimą sprendime, kuriuo baigiama procedūra, jei šis asmuo negalėjo pasinaudoti visomis teisės į gynybą įgyvendinimo garantijomis,

suteikiamomis esant normaliai procedūros, kuri baigiasi sprendimu dėl prieštaravimo pagrįstumo, eigai (žr. 2017 m. lapkričio 10 d. Sprendimo *Icap e.a. / Komisija*, C-180/15, EU:T:2017:795, 257 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

285 Be to, pagal suformuotą jurisprudenciją per administracinę procedūrą dėl kartelių Komisija turi užtikrinti teisę į gerą administravimą, įtvirtintą Pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnyje (šiuo klausimu žr. 2013 m. liepos 11 d. Sprendimo *Ziegler / Komisija*, C-439/11 P, EU:C:2013:513, 154 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

286 Remiantis Pagrindinių teisių chartijos 41 straipsniu, kiekvienas asmuo, be kita ko, turi teisę į tai, kad Sąjungos institucijos jo reikalus tvarkytų nešališkai. Šis nešališkumo reikalavimas apima, pirma, subjektyvų nešališkumą, reiškiantį, kad nė vienas bylą nagrinėjantis atitinkamos institucijos pareigūnas neturi reikšti šališkumo ar asmeninio palankumo, ir, antra, objektyvų nešališkumą, reiškiantį, kad institucija turi suteikti pakankamas garantijas, kad neliktų jokių pagrįstų abejonių dėl šališkumo (žr. 2013 m. liepos 11 d. Sprendimo *Ziegler / Komisija*, C-439/11 P, EU:C:2013:513, 155 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

287 Vis dėlto klausimas, ar galima Komisijos objektyvaus nešališkumo stoka, kurią galėjo lemti nekaltumo prezumpcijos principo pažeidimas HSBC atžvilgiu priėmus sprendimą dėl susitarimo, galėjo turėti įtakos ginčijamo sprendimo teisėtumui, painiojamas su klausimu, ar tame sprendime padarytas išvadas tinkamai pagrindžia Komisijos pateikti įrodymai (šiuo klausimu žr. 2000 m. liepos 6 d. Sprendimo *Volkswagen / Komisija*, T-62/98, EU:T:2000:180, 270 punktą ir 2011 m. birželio 16 d. Sprendimo *Bavaria / Komisija*, T-235/07, EU:T:2011:283, 226 punktą).

288 Taigi, net jei galima Komisijos objektyvaus nešališkumo stoka galėjo lemti klaidingą išvadą, kad, pirma, 2007 m. kovo 9 ir 14 d. diskusijų, kuriose dalyvavo HSBC, tikslas buvo riboti konkurenciją ar, antra, kad tam tikri kitų bankų veiksmai, nesusiję su 2007 m. kovo 19 d. manipuliavimu ar jo pakartojimu, galėjo jai būti inkriminuoti kaip vienas ir tęstinis pažeidimas, pažymėtina, kad šių ginčijamo sprendimo aspektų neteisėtumas buvo konstatuotas išnagrinėjus atitinkamai pirmojo ieškinio pagrindo antrą dalį ir ketvirtąjį ieškinio pagrindą.

289 Kalbant apie kitas ginčijamo sprendimo išvadas, pažymėtina, kad neteisėtumas, susijęs su Komisijos objektyvaus nešališkumo galima stoka, gali lemti minėto sprendimo panaikinimą tik jei nustatoma, kad, nesant šio pažeidimo, šio sprendimo turinys būtų buvęs kitoks (2000 m. liepos 6 d. Sprendimo *Volkswagen / Komisija*, T-62/98, EU:T:2000:180, 283 punktas). Šioje byloje atliekant išsamią reikšmingų to sprendimo motyvų kontrolę buvo konstatuota, kad, išskyrus šio sprendimo 288 punkte paminėtus aspektus, Komisija teisiškai pakankamai įrodė HSBC dalyvavimą darant nagrinėjamą pažeidimą. Todėl niekas neleidžia manyti, kad prieš priimant ginčijamą sprendimą nepriėmus sprendimo dėl susitarimo, ginčijamo sprendimo turinys būtų buvęs kitoks.

290 Savo dublike ieškovės tvirtina, kad Komisijos objektyvaus nešališkumo stoka šios bylos aplinkybėmis yra daug rimtesnė nei bylose, kuriose buvo priimtas 2000 m. liepos 6 d. Sprendimas *Volkswagen / Komisija* (T-62/98, EU:T:2000:180, 270 ir 283 punktai) ir 2011 m. birželio 16 d. Sprendimas *Bavaria / Komisija* (T-235/07, EU:T:2011:283, 226 punktas), nes tose bylose nešališkumo stoka pasireiškė po to, kai šalys buvo išklausytos.

291 Vis dėlto reikia konstatuoti, kad principas, jog tokio pobūdžio pažeidimas gali lemti ginčijamo sprendimo panaikinimą tik jei nustatoma, kad, nesant šio pažeidimo, šio sprendimo turinys būtų buvęs kitoks, buvo suformuotas jau 1975 m. gruodžio 16 d. Sprendime *Suiker Unie ir kt. / Komisija* (40/73–48/73, 50/73, 54/73 à 56/73, 111/73, 113/73 ir 114/73, EU:C:1975:174, 90 ir 91 punktai). Reikia pažymėti, kad tas teismo sprendimas buvo priimtas aplinkybėmis, panašiomis į šios bylos aplinkybes, nes ieškovės kaltino Komisiją tuo, kad ji pažeidė teisingo proceso principą, padariusi tam tikrus viešus

pareiškimus, kurie galėjo sudaryti įspūdį, kad pažeidimai, kurių padarymu jos buvo kaltinamos, yra jau įrodyti, nors tuo metu suinteresuotieji asmenys dar neturėjo galimybės pareikšti savo nuomonės dėl jiems taikomų kaltinimų.

292 Dėl analogiškų priežasčių kaip netinkamus reikia taip pat atmesti kitus ieškovių argumentus, kuriais grindžiamas jų kaltinimas dėl gero administravimo principo pažeidimo ir kaltinimas dėl teisės į gynybą pažeidimo.

293 Atsižvelgiant į tai kas išdėstyta, reikia atmesti penktąjį ieškinio pagrindą.

4. Dėl klaidų, konstatuotų nagrinėjant pirmąjį ir ketvirtąjį ieškinio pagrindus, poveikio ginčijamo sprendimo 1 straipsnio teisėtumui

294 Pagal ginčijamo sprendimo 1 straipsnį „[t]oliau nurodytos įmonės, dalyvavusios per nurodytus laikotarpius darant vieną ir tęstinį pažeidimą dėl euro palūkanų normos išvestinių finansinių priemonių, pažeidė Sutarties 101 straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį. Šį pažeidimą, kuris apėmė visą EEE, sudarė susitarimai ir suderinti veiksmai, kuriais siekta iškraipyti įprastą kainų sudedamųjų dalių nustatymo tvarką euro palūkanų normos išvestinių finansinių priemonių sektoriuje: <…> b) [ieškovės] nuo 2007 m. vasario 12 d. iki 2007 m. kovo 27 d.“.

295 Reikia pažymėti, kad Komisijos padarytos klaidos kvalifikuojant 2007 m. kovo 9 ir 14 d. diskusijas, nurodytos šios sprendimo 166–195 punktuose, nedaro poveikio ginčijamo sprendimo 1 straipsnio, visų pirma 1 straipsnio b punkto, teisėtumui, nes joje padaryta išvada yra pagrįsta net neatsižvelgiant į šias dvi diskusijas.

296 Tas pats pasakytina apie Komisijos klaidas, padarytas tiksliai nustatant veiksmus, kurie gali būti inkriminuoti HSBC kaip dalyvavimas darant vieną ir tęstinį pažeidimą ir kurie nurodyti šio sprendimo 263–274 punktuose. HSBC dalyvavimas kartu su kitais bankais manipuliuojant 2007 m. kovo 19 d. ir tai, kad buvo numatyta manipuliavimą pakartoti, savaime leidžia pakankamai teisiškai pagrįsti ginčijamo sprendimo 1 straipsnio b punktą.

297 Vis dėlto, kadangi tarp dalykų, į kuriuos gali būti atsižvelgiama vertinant pažeidimo sunkumą, yra antikonkurencinių veiksmų kiekis ir intensyvumas, taip pat dėl šio sprendimo 123 punkte nurodytų priežasčių Bendrasis Teismas, vertindamas baudos dydžio proporcingumą, turės atsižvelgti į šių vertinimų klaidingumą.

B. Dėl prašymo panaikinti ginčijamo sprendimo 2 straipsnio b punktą ir papildomo prašymo pakeisti skirtos baudos dydį

298 Ieškovės ginčija ginčijamo sprendimo 2 straipsnio b punkto, kuriame Komisija joms skyrė baudą dėl HSBC dalyvavimo darant pažeidimą, teisėtumą. Šis ieškinio pagrindas gali būti suskirstytas į keturias dalis, nes ieškovės ginčija, pirma, pajamų grynaisiais pinigais naudojimą nustatant pardavimų vertę, antra, taikytą sunkumo koeficientą, trečia, taikytą papildomą dydį ir, ketvirta, švelninančių aplinkybių vertinimą. Pagrindinis ieškovių prašymas yra panaikinti ginčijamo sprendimo 2 straipsnio b punktą, o subsidiarus – kad Bendrasis Teismas pasinaudotų neribota jurisdikcija ir sumažintų joms skirtos baudos dydį.

299 Šio ieškinio pagrindo pirmojoje dalyje ieškovės kaltina Komisiją, kad ji pardavimų vertę grindė HSBC per pažeidimo laikotarpį gautomis pajamomis grynaisiais pinigais iš EIRD, kurioms buvo taikytas 98,849 % koeficientas.

300 Komisijos argumentai išdėstyti ginčijamo sprendimo 639–648 konstatuojamosiose dalyse.

301 Pirmas dalykas – ginčijamo sprendimo 639 konstatuojamojoje dalyje Komisija konstatavo, kad išvestinės palūkanų normos priemonės negeneruoja pardavimų įprasta šio žodžio prasme, todėl taikė specialią pardavimų vertės pakaitinę vertę, kuri yra atskaitos taškas apskaičiuojant baudų dydį. 640 konstatuojamojoje dalyje ji manė esant tikslinga remtis ne pardavimų, atliktų per paskutinius metus, pakaitine verte, o atsižvelgiant į tai, kad kai kurių šalių pažeidimas truko trumpai, kad EIRD rinkos dydis per pažeidimo laikotarpį kito ir kad bankų dalyvavimo darant pažeidimą trukmė buvo skirtinga, įmonių per tuos mėnesius, kuriuos kiekviena jų dalyvavo darant pažeidimą, faktiškai atliktų pardavimų verte.

302 Ginčijamo sprendimo 641 konstatuojamojoje dalyje ji nusprendė, kad pardavimai įprasta šio žodžio prasme atitinka ekonominės naudos, kuri dažniausiai turi grynųjų arba kvazi grynųjų pinigų formą, gavimą, ir pažymėjo, kad antikonkurenciniai veiksmai šioje byloje yra, be kita ko, susiję su slaptu susitarimu dėl kainos sudedamųjų dalių, kurios yra reikšmingos EIRD generuojamiems grynųjų pinigų srautams. Dėl šių priežasčių ji nusprendė visoms šalims nustatyti metinę pardavimų vertę remiantis pajamomis grynaisiais pinigais, t. y. „pinigų srautu, kurį kiekvienas bankas gavo iš savo EIRD, susijusių su kiekvienu *Euribor* ir (arba) EONIA sandoriu ir sudarytų su EEE veikiančiomis sandorio šalimis, portfelio“

303 Ginčijamo sprendimo 642 konstatuojamojoje dalyje ji dėl HSBC nusprendė, kad jos pajamų grynaisiais pinigais dydis siekia 16 688 253 649 eurus.

304 Antras dalykas – ginčijamo sprendimo 643 konstatuojamojoje dalyje Komisija manė esant tinkama sumažinti šių HSBC ir kitų bankų atveju nustatytų pajamų grynaisiais pinigais dydį vienodu atitinkamu koeficientu, kad būtų atsižvelgta į EIRD rinkos specifiką ir ypač į prekybai išvestinėmis priemonėmis būdingas užskaitas. Ginčijamo sprendimo 648 konstatuojamojoje dalyje nustatyta, kad šis vienodas koeficientas turi būti 98,849 %.

305 Šio mažinimo koeficiento dydis ginčijamame sprendime grindžiamas penkiomis motyvų grupėmis. Pirma, 644 konstatuojamojoje dalyje Komisija rėmėsi apskritai prekybai išvestinėmis priemonėmis būdingomis užskaitomis, kurios pagal *International Swap Dealer Association* vertinimus laikomos lemiančios sumažinimą nuo 85 iki 90 %.

306 Antra, 645 konstatuojamojoje dalyje ji atkreipė dėmesį į EIRD užskaitų specifiką, nes šalių pajamų grynaisiais pinigais palyginimas su EIRD neto atsiskaitymais grynaisiais pinigais rodo, kad taikant 85–90 % koeficientą baudos būtų per daug atgrasančios.

307 Trečia, 646 konstatuojamojoje dalyje ji konstatavo, kad kartelis dėl EIRD lėmė daug mažesnį nei 20 % pabrangimą, kurį paprastai sukelia tokio pobūdžio karteliai įprastuose sektoriuose.

308 Ketvirta, 647 konstatuojamojoje dalyje Komisija priminė, kad neprivalo taikyti tikslios matematinės formulės ir spręsdama dėl kiekvienos baudos turi vertinimo diskreciją.

309 Penkta, 648 konstatuojamojoje dalyje, Komisija pabrėžė, kad ginčijamo sprendimo adresatėms ji taikė tokį patį koeficientą, kokį taikė apskaičiuodama sprendimo dėl susitarimo adresatėms skirtų baudų dydžius.

310 Trečias dalykas – Komisija atsakė į per administracinę procedūrą pateiktą kritiką. Ginčijamo sprendimo 656–662 konstatuojamosiose dalyse ji nesutiko su teiginiu, kad rėmimasis diskontuotomis pajamomis grynaisiais pinigais yra netinkamas. Ji tvirtina, kad, palyginti su neto mokėjimais ir pajamomis grynaisiais pinigais, kuriuos siūlo ieškovės ir kurios galėtų lemti neigiamą rezultatą, atsižvelgimas į diskontuotas pajamas grynaisiais pinigais labiau atitinka Pagal Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalies a punktą skirtų baudų apskaičiavimo gaires (OL C 210, 2006, p. 2, toliau – 2006 m. gairės), pagal kurias pardavimai, o ne pelnas yra atskaitos taškas apskaičiuojant baudas.

311 Dėl kritikos, skirtos mažinimo koeficientui, ginčijamo sprendimo 710 konstatuojamojoje dalyje Komisija, be kita ko, pabrėžė, kad jos ketinimas sumažinti pajamas grynaisiais pinigais vienodu bent 97,5 % dydžio koeficientu buvo labai aiškus. 713 konstatuojamojoje dalyje ji taip pat tvirtina, kad netaikė individualių mažinimo koeficientų, nes tai galėjo lemti nevienodą požiūrį.

312 Šioje ieškinio pagrindo dalyje ieškovės iš esmės pateikia tris kaltinimus, kuriais yra ginčijamas pardavimo vertės apskaičiavimo teisėtumas. Pirma, jos ginčija patį principą remtis pajamomis grynaisiais pinigais, kurioms taikomas 98,849 % dydžio mažinimo koeficientas. Antra, jos mano, kad Komisija klaidingai įtraukė pajamas grynaisiais pinigais, gautas pagal sutartis, sudarytas iki kartelio. Galiausiai, trečia, jos ginčija mažinimo koeficiento motyvavimą.

1. Dėl pirmojo kaltinimo, grindžiamo klaidingu rėmimusi diskontuotomis pajamomis grynaisiais pinigais

313 Ieškovės teigia, kad nors Komisija ginčijamo sprendimo 639 konstatuojamojoje dalyje teisingai pažymėjo, kad palūkanų normos išvestinės priemonės „negeneruoja pardavimų įprasta šio žodžio prasme“, ji klaidingai įvertino pardavimų vertę, remdamasi iš EIRD gautomis pajamomis grynaisiais pinigais, kurioms buvo taikomas 98,849 % dydžio mažinimo koeficientas. Jos kaltina Komisiją dėl to, kad ši atsižvelgė tik į įeinančius mokėjimus, bet neatsižvelgė į išeinančius mokėjimus, nors manipuliavimas referencinėmis palūkanų normomis daro poveikį abiem šiems aspektams. Dėl tokio požiūrio labai stipriai buvo pervertintos prekybos EIRD veiklos generuojamos pajamos. Jos tvirtina, kad ginčijamo sprendimo 659 konstatuojamojoje dalyje nurodytas motyvas, grindžiamas tuo, kad gaunami mokėjimai negali lemti nulinių ar neigiamų pardavimų, nepadaro pajamų grynaisiais pinigais tinkamu pardavimų vertės rodikliu. Tas pats pasakytina apie ginčijamo sprendimo 660 konstatuojamojoje dalyje nurodytą teiginį, kad pagal 2006 m. gaires pardavimai yra atskaitos taškas apskaičiuojant baudas.

314 Komisija mano, kad teisingai pardavimų vertę vertino pagal pajamas grynaisiais pinigais, kurioms buvo taikytas mažinimo koeficientas.

315 Ji pažymi, kad nebuvo ignoruoti ir išeinantys mokėjimai pagal EIRD. Mažinimo koeficiento taikymu kaip tik ir siekiama atsižvelgti į prekybos veiklai būdingas užskaitas. Atgrasymo tikslais toks požiūris būtų labiau tinkamas nei ieškovių siūlomas požiūris atsižvelgti į neto gautas pajamas ir atliktus mokėjimus grynaisiais pinigais, kuris galėtų lemti neigiamas vertes.

316 Pirmiausia Bendrasis Teismas primena, kad, nagrinėjant sprendimo, kuriuo skiriamos baudos, teisėtumą, išsami teisinė ir faktinė kontrolė, apie kurią kalbama šio sprendimo 44 punkte ir kurią atlieka Sąjungos teismas dėl visų Komisijos sprendimo dėl SESV 101 ir 102 straipsnių taikymo procedūros elementų, reiškia, kad jis negali remtis Komisijos turima diskrecija, nei kiek tai susiję su pasirinktais elementais, į kuriuos atsižvelgta taikant gairėse minėtus kriterijus, nei kiek tai susiję su šių elementų vertinimu, kad atsisakytų vykdyti tokią kontrolę (šiuo klausimu žr. 2011 m. gruodžio 8 d. Sprendimo *Chalkor / Komisija*, C-386/10 P, EU:C:2011:815, 62 punktą).

317 Pirma, reikia priminti, kad šalys neginčija, jog EIRD „negeneruoja pardavimų įprasta šio žodžio prasme“, kaip priminta ginčijamo sprendimo 639 konstatuojamojoje dalyje.

318 Antra, nors Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 3 dalyje bendrai nurodomas pažeidimo sunkumas ir trukmė, pagal Komisijos 2006 m. gairėse pasirinktą šios nuostatos taikymo metodiką pagrindinis vaidmuo suteikiamas sąvokai „pardavimų vertė“, nes ji leidžia nustatyti ekonominę pažeidimo svarbą ir santykinę kiekvienos darant pažeidimą dalyvaujančios įmonės reikšmę (šiuo klausimu žr. 2013 m. liepos 11 d. Sprendimo *Team Relocations ir kt. / Komisija*, C-444/11 P, nepaskelbtas Rink., EU:C:2013:464, 76 punktą). Pagal 2006 m. gairių 13 punktą „siekdama nustatyti bazinį skirtinos baudos dydį Komisija remsis tiesiogiai ar netiesiogiai su pažeidimu susijusių įmonės prekių ar paslaugų pardavimo verte

atitinkamame geografiniame EEE teritorijos sektoriuje“. Šių gairių įžangos 6 punkte patikslinama, kad „su pažeidimu susijusio pardavimo vertės ir pažeidimo trukmės derinys yra laikomas tinkama pakaitine verte, parodančia ekonominę pažeidimo svarbą ir santykinę kiekvienos [darant] pažeidim[ą] dalyvaujančios įmonės reikšmę“.

319 Trečia, reikia priminti, kad Komisija turi teisę netaikyti gairėse nurodyto metodo, kai yra tokį požiūrį pagrindžiančių priežasčių. Komisijos poreikis atskirai išnagrinėti kiekvieną situaciją, kai ji skiria sankcijas pagal Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnį, neišvengiamai reiškia, kad prireikus dėl individualios situacijos specifikos ji gali nesilaikyti gairėse numatytos metodikos. Tokia galimybė, kuri pabrėžta jurisprudencijoje (2005 m. birželio 28 d. Sprendimas *Dansk Rørindustri ir kt. / Komisija* (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ir C-213/02 P, EU:C:2005:408, 209 ir 210 punktai), yra aiškiai numatyta 2006 m. gairių 37 punkte.

320 Šiuo atveju reikia patikrinti, ar Komisija nepadarė vertinimo klaidos, kai vertindama EIRD pardavimų vertę rėmėsi diskontuotomis pajamomis grynaisiais pinigais. Tai reiškia, kad reikia išnagrinėti, ar Komisijos pasirinktas metodas leido atsižvelgti į EIRD būdingą užskaitą, nes pagal šias sutartis pinigai yra gaunami ir išmokami.

321 Reikia priminti, kad, remiantis 2006 m. gairių 15 ir 16 punktais, siekdama nustatyti įmonės pardavimų vertę Komisija naudojasi geriausia turima šios įmonės informacija. Kai įmonės pateikta informacija yra nepakankama ar nepatikima, Komisija gali nustatyti tos įmonės pardavimų vertę, remdamasi gautais daliniais duomenimis ir (arba) bet kokia kita informacija, kurią ji mano esant svarbią ar tinkamą.

322 Reikia konstatuoti, kad Komisijos pasirinktu metodu siekiama geriau atspindėti pardavimų vertę, o kartu ir ekonominę pažeidimo svarbą, nei alternatyvus ieškovių per administracinę procedūrą pasiūlytas metodas, grindžiamas neto pajamomis ir mokėjimais grynaisiais pinigais. Iš esmės tai reiškia, kad būtų atsižvelgiama į grynųjų pinigų srautų skirtumą per pažeidimo laikotarpį, t. y. skaičių, kuris būtų artimas iš prekybos veiklos gautam pelnui.

323 Kaip teisingai ginčijamo sprendimo 659 konstatuojamojoje dalyje priminė Komisija, toks apribojimas prieštarautų logikai, kuria ji vadovavosi 2006 m. gairėse, nustatyti bazinį dydį pagal pardavimų vertę, t. y. atspindėti ekonominę pažeidimo svarbą ir atitinkamos dalyvaujančios įmonės reikšmę.

324 Kadangi, viena vertus, Komisijos požiūris atitinka sprendimo pasirinkti pardavimų vertę logiką ir, kita vertus, ieškovės per administracinę procedūrą nepasiūlė labiau tinkamo alternatyvaus metodo, negalima daryti išvados, kad principas atsižvelgti į diskontuotas pajamas grynaisiais pinigais, iš esmės yra klaidingas.

325 Vis dėlto vertinant Komisijos pasirinktą požiūrį svarbu ne tik tai, kad būtų teisingai nustatytas pajamų grynaisiais pinigais dydis. Tas pats taikytina ir nustatant taikytino mažinimo koeficiento dydį.

326 Mažinimo koeficientas vaidina esminį vaidmenį nustatant pardavimų vertę, nes atsižvelgiant tik į pajamas grynaisiais pinigais, t. y. neatimant atitinkamų mokėjimų, gaunama labai didelė suma.

327 Pavyzdžiui, Bendrasis Teismas pažymi, kad taikant koeficientus, susijusius su pažeidimo sunkumu, trukme, papildoma suma ir lengvinančiomis aplinkybėmis, į kuriuos ginčijamame sprendime atsižvelgė Komisija, tačiau nekeliant klausimo dėl jų pagrįstumo, šiam mažinimo koeficientui pasikeitus 0,1 %, galutinė baudos suma pasikeistų maždaug 16 221 000 eurų.

328 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad pagal Komisijos pasirinktą pardavimų vertės nustatymo modelį, yra labai svarbus mažinimo koeficiento dydis, nes mažiausias šio koeficiento pasikeitimas gali turėti didelės įtakos atitinkamoms įmonėms skirtos baudos dydžiui.

329 Atsižvelgiant į šią išlygą, pirmąjį ieškinio pagrindą reikia atmesti.

2. Dėl antrojo kaltinimo, grindžiamo klaidingu atsižvelgimu į pajamas grynaisiais pinigais, gaunamas pagal sutartis, sudarytas iki HSBC dalyvavimo darant pažeidimą

330 Ieškovės teigia, kad Komisija klaidingai atsižvelgė į diskontuotas pajamas grynaisiais pinigais, gaunamas pagal sutartis, sudarytas prieš HSBC imantis veiksmų, dėl kurių padarymo ji kaltinama.

331 Komisija prašo atmesti šį kaltinimą.

332 Kaip turėjo galimybę pažymėti Teisingumo Teismas, 2006 m. gairių 13 punktu siekiama nustatyti, kad įmonei skirtos baudos apskaičiavimo pagrindas yra dydis, kuris atspindi pažeidimo ekonominę svarbą ir šios įmonės reikšmę darant šį pažeidimą. Todėl, nors tame 13 punkte nurodyta sąvoka „pardavimų vertė“, žinoma, negali būti taip išplėsta, kad apimtų įmonės pardavimus, kurių neapima jai inkriminuojamas kartelis, vis dėlto būtų pakenkta šia nuostata siekiamam tikslui, jeigu ši sąvoka būtų aiškinama kaip apimanti tik apyvartą, gautą vien iš tų pardavimų, kuriuos, kaip nustatyta, realiai paveikė šis kartelis (2016 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Pilkington Group ir kt. / Komisija*, C-101/15 P, EU:C:2016:631, 19 punktas).

333 Vadinasi, pardavimai, įvykdyti pagal sutartis, sudarytas iki pažeidimo laikotarpio, teisėtai gali būti įtraukti į pardavimų vertę, apskaičiuojamą pagal 2006 m. gairių 13 punktą siekiant apskaičiuoti bazinį baudos dydį, lygiai taip pat, kaip ir pardavimai, įvykdyti pagal per pažeidimo laikotarpį sudarytas tiekimo sutartis, dėl kurių nebuvo įrodyta, kad jos konkrečiai buvo slaptų susitarimų dalykas (2016 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Pilkington Group ir kt. / Komisija*, C-101/15 P, EU:C:2016:631, 20 punktas).

334 Toks sprendimas yra juo labiau taikytinas šios bylos aplinkybėms, nes manipuliavimas *Euribor*, kuriame dalyvavo HSBC, turėjo įtakos trijų mėnesių *Euribor* indeksuojamų sandorių, kurių terminas sueina 2007 m. kovo 19 d., kintamajai palūkanų normai, nepaisant to, ar jie buvo sudaryti iki, ar po 2007 m. vasario 12 d., nuo kada HSBC dalyvavo darant pažeidimą.

335 Taigi antrasis kaltinimas turi būti atmestas.

3. Dėl trečiojo kaltinimo, grindžiamo nepakankamu 98,849 % dydžio mažinimo koeficiento, kurį taikė Komisija, pagrindimu

336 Ieškovės teigia, kad mažinimo koeficiento nustatymas yra nepakankamai motyvuotas, nes jos negali suprasti, kodėl nustatytas toks bazinis baudos dydis. Jos, be kita ko, pabrėžia, kad jį nustatant atsižvelgta į hipotetinį padidėjimą 2–4 baziniais punktais, tačiau nepaaiškinta, kodėl toks padidėjimas yra realus, jei bankas referencinę palūkanų normą gali keisti praktiškai daugiausiai 0,1 bazinio punkto, kaip matyti iš ginčijamo sprendimo 441 išnašos. Ieškovės primena, kad dėl to, jog Komisija taikė naują iki šiol netaikytą pardavimų vertės nustatymo metodą, juo labiau buvo būtina laikytis motyvavimo pareigos.

337 Komisija tvirtina, kad 98,849 % dydžio mažinimo koeficientas yra pakankamai motyvuotas, nes ginčijamo sprendimo 643–646 punktuose nurodyti motyvai leidžia ieškovėms suprasti, kodėl toks koeficientas buvo laikomas tinkamu. Dėl padidėjimo 2–4 baziniais punktais, apie kuriuos kalbama 646 konstatuojamojoje dalyje, ginčijamame sprendime pažymėta, kad tai yra hipotetinis padidėjimas. Šiuo klausimu Komisija primena, kad nustatydama kiekvienos baudos dydį ji naudojasi vertinimo diskrecija ir kad neprivalo taikyti matematinio metodo.

338 Kaip pripažįstama suformuotoje jurisprudencijoje, SESV 296 straipsnio antroje pastraipoje numatyta pareiga motyvuoti yra esminis procedūrinis reikalavimas, kurį reikia skirti nuo motyvų pagrįstumo klausimo, susijusio su ginčijamojo akto teisėtumu iš esmės. Šiuo požiūriu reikalaujamas motyvavimas turi atitikti akto pobūdį ir aiškiai bei nedviprasmiškai atskleisti aktą priėmusios institucijos argumentus, kad suinteresuotieji asmenys galėtų suprasti priimtos priemonės pagrindimą, o

kompetentingas teismas – vykdyti jos kontrolę. Būtent dėl individualių sprendimų motyvavimo pažymėtina, kad pareiga motyvuoti tokius sprendimus siekiama ne tik sudaryti sąlygas teisminei kontrolei, bet ir suteikti suinteresuotajam asmeniui pakankamai informacijos, kuri leistų žinoti, ar sprendimas gali turėti trūkumų, dėl kurių jo galiojimą būtų galima ginčyti (žr. 2011 m. rugsėjo 29 d. Sprendimo *Elf Aquitaine / Komisija*, C-521/09 P, EU:C:2011:620, 146–148 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją; 2013 m. liepos 11 d. Sprendimo *Ziegler / Komisija*, C-439/11 P, EU:C:2013:513, 114 ir 115 punktus ir 2016 m. gruodžio 13 d. Sprendimo *Printeos ir kt. / Komisija*, T-95/15, EU:T:2016:722, 44 punktą).

339 Be to, reikalavimas motyvuoti turi būti vertinamas atsižvelgiant į bylos aplinkybes, be kita ko, akto turinį, pateiktų motyvų pobūdį ir akto adresatų ar kitų tiesiogiai ir konkrečiai su tuo aktu susijusių asmenų suinteresuotumą gauti paaiškinimus, kaip tai suprantama pagal SESV 263 straipsnio ketvirtą pastraipą. Motyvuojant nereikalaujama išvardyti visų svarbių faktinių ir teisinių aplinkybių, nes klausimas, ar teisės akto motyvavimas atitinka SESV 296 straipsnio reikalavimus, turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant ne tik į jo formuluotę, bet ir į aplinkybes ir visas atitinkamą klausimą reglamentuojančias teisės normas (2011 m. rugsėjo 29 d. Sprendimo *Elf Aquitaine / Komisija*, C-521/09 P, EU:C:2011:620, 150 punktas; 2013 m. liepos 11 d. Sprendimo *Ziegler / Komisija*, C-439/11 P, EU:C:2013:513, 116 punktas ir 2016 m. gruodžio 13 d. Sprendimo *Printeos ir kt. / Komisija*, T-95/15, EU:T:2016:722, 45 punktas).

340 Jurisprudencijoje dar patikslinta, kad apie motyvus suinteresuotajam asmeniui iš principo turi būti pranešta kartu su jo nenaudai priimtu sprendimu. Motyvavimo nebuvimo negali ištaisyti tai, kad suinteresuotasis asmuo sprendimo motyvus sužino vykstant procesui Sąjungos teismuose (2011 m. rugsėjo 29 d. Sprendimo *Elf Aquitaine / Komisija*, C-521/09 P, EU:C:2011:620, 149 punktas; 2012 m. liepos 19 d. Sprendimo *Alliance One International ir Standard Commercial Tobacco / Komisija*, C-628/10 P ir C-14/11 P, EU:C:2012:479, 74 punktas ir 2016 m. gruodžio 13 d. Sprendimo *Printeos ir kt. / Komisija*, T-95/15, EU:T:2016:722, 46 punktas).

341 Komisija turi motyvuoti sprendimą skirti baudą, visų pirma skirtos baudos dydį ir šiuo aspektu pasirinktą metodą (2006 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Jungbunzlauer / Komisija*, T-43/02, EU:T:2006:270, 91 punktas). Ji savo sprendime turi nurodyti vertinimo kriterijus, kurie leido jai nustatyti pažeidimo sunkumą ir trukmę, ir neprivalo pateikti išsamesnės informacijos arba skaičių, susijusių su baudos apskaičiavimo būdu (2011 m. liepos 13 d. Sprendimo *Schindler Holding ir kt. / Komisija*, T-138/07, EU:T:2011:362, 243 punktas). Vis dėlto ji turi paaiškinti elementų, į kuriuos atsižvelgta, lyginamąjį svorį ir įvertinimą (2011 m. gruodžio 8 d. Sprendimo *Chalkor / Komisija*, C-386/10 P, EU:C:2011:815, 61 punktas).

342 Ginčijamo sprendimo autoriaus per teismo procesą pateikti paaiškinimai, kurie papildo jau ir taip pakankamus motyvus, nėra susiję su pačia pareiga motyvuoti, nors jie gali būti naudingi Sąjungos teismui atliekant vidinę sprendimo motyvų kontrolę, jei padeda institucijai paaiškinti priežastis, kuriomis ji grindžia savo sprendimą. Taigi, papildomi paaiškinimai, viršijantys pareigą motyvuoti, gali leisti įmonėms išsamiai žinoti, kaip apskaičiuota joms skirta bauda, padaryti administracinę veiklą skaidresnę ir palengvinti Bendrojo Teismo neribotos jurisdikcijos, kuri jam turi leisti vertinti ne tik ginčijamo sprendimo teisėtumą, bet ir skirtos baudos tinkamumą, įgyvendinimą. Vis dėlto ši galimybė negali pakeisti iš pareigos motyvuoti kylančių reikalavimų apimties (2000 m. lapkričio 16 d. Sprendimo *Cascades / Komisija*, C-279/98 P, EU:C:2000:626, 45 ir 47 punktai).

343 Remdamasi šio sprendimo 341 punkte nurodoma jurisprudencija Komisija pabrėžia, kad neprivalėjo ginčijamame sprendime tiksliai paaiškinti matematinį vertinimą, dėl kurio buvo taikytas 98,849 % dydžio mažinimo koeficientas.

344 Šiuo klausimu Bendrasis Teismas pažymi, kad pagal šio sprendimo 339 punkte nurodytą jurisprudenciją reikalavimas motyvuoti turi būti vertinamas atsižvelgiant į bylos aplinkybes. Jos yra ypatingos dviem aspektais.

345 Pirma, Komisija šioje byloje nusprendė taikyti 2006 m. gairėse įtvirtintą metodiką, o ne jos nesilaikyti, ir tai ji turėjo teisę daryti pagal šio sprendimo 319 punkte primintą jurisprudenciją ir šių gairių 37 punktą. Taigi, ji nusprendė remtis metodika, pagal kurią dėl šio sprendimo 318 punkte išdėstytų priežasčių „pardavimų vertės“ nustatymas vaidina pagrindinį vaidmenį, nors ginčijamo sprendimo 639 punkte ji pažymėjo, kad EIRD negeneruoja pardavimų įprasta šio žodžio prasme.

346 Vadinasi, svarbiausia buvo, kad ginčijamo sprendimo motyvavimas leistų ieškovėms patikrinti, ar Komisijos pasirinkta pakaitinė vertė yra galimai bloga, ir dėl to jos galėtų ją ginčyti, o Bendrasis Teismas – atlikti kontrolę.

347 Viena vertus, kaip pažymėta šio sprendimo 325 punkte, pagal Komisijos pasirinktą metodą mažinimo koeficientas vaidina esminį vaidmenį dėl labai didelės pajamų grynaisiais pinigais sumos, kuriai jis yra taikomas.

348 Remiantis tuo darytina išvada, kad šios bylos aplinkybėmis Komisijai nusprendus nustatyti bazinį baudos dydį taikant matematinį metodą, pagal kurį mažinimo koeficientas vaidina esminį vaidmenį, svarbu, kad suinteresuotos įmonės galėtų suprasti, kaip ji gavo būtent 98,849 % dydžio mažinimo koeficientą, ir kad laikydamasis šio sprendimo 316 punkte nurodytos jurisprudencijos Bendrasis Teismas galėtų vykdyti išsamią teisinę ir faktinę kontrolę dėl šio ginčijamo sprendimo aspekto.

349 Iš ginčijamo sprendimo 643, 644–646 ir 648 konstatuojamųjų dalių matyti tik tai, kad mažinimo koeficientas turėjo būti didesnis nei 90 %, nes, viena vertus, palyginus šalių pajamas grynaisiais pinigais su EIRD neto atsiskaitymais grynaisiais pinigais paaiškėjo, kad taikant 85–90 % koeficientą baudos būtų per daug atgrasančios, ir, kita vertus, šis kartelis lėmė daug mažesnį nei 20 % pabrangimą, kurį paprastai sukelia tokio pobūdžio karteliai įprastuose sektoriuose. Ginčijamo sprendimo 648 konstatuojamojoje dalyje Komisija pažymi, pirma, kad įvertino 643–646 konstatuojamosiose dalyse nurodytus veiksnius, tačiau nenurodė, kokias vertes ji jiems suteikė, kad gavo būtent 98,849 % dydžio mažinimo koeficientą. Antra, ji pažymi, kad nustatydama pardavimų vertes ji taikė tą pačią metodiką, kokią taikė apskaičiuodama baudų dydžius sprendime dėl susitarimo. Vis dėlto reikia konstatuoti, kad tame sprendime nėra jokios papildomos informacijos dėl 98,849 % dydžio sumažinimo koeficiento nustatymo.

350 Vienintelė ginčijamame sprendime esanti informacija apie tai yra 710 konstatuojamojoje dalyje esantis priminimas, kad Komisija per administracinę procedūrą pabrėžė, jog vienodas mažinimo koeficientas bus bent 97,5 % dydžio.

351 Reikia konstatuoti, kad šie svarstymai nepaaiškina ieškovėms, kodėl buvo nustatytas 98,849 % dydžio, o ne galbūt didesnis mažinimo koeficientas. Be to, nesant išsamesnių paaiškinimų, kodėl remiantis šiais svarstymais buvo nustatytas būtent tokio dydžio mažinimo koeficientas, Bendrasis Teismas negali vykdyti išsamios teisinės ir faktinės kontrolės dėl šio sprendimo aspekto, kuris galėjo turėti didelės įtakos ieškovėms skirtos baudos dydžiui.

352 Tiesa, po teismo posėdžio Komisija pateikė Bendrajam Teismui papildomų paaiškinimų dėl šio 98,849 % dydžio mažinimo koeficiento nustatymo. Vis dėlto bendrai aiškinant šio sprendimo 340 ir 342 punktuose nurodytą jurisprudenciją matyti, kad į tokius papildomus paaiškinimus Bendrasis Teismas gali atsižvelgti, kiek tai susiję su vidine sprendimo motyvų kontrole, tik jeigu jie papildo motyvus, kurie patys yra pakankami. Tačiau šiuo atveju taip nėra.

353 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ieškinio pagrindo pirmos dalies trečią kaltinimą reikia pripažinti pagrįstu ir panaikinti ginčijamo sprendimo 2 straipsnio b punktą, nesant reikalo nagrinėti kitų ieškinio pagrindo dalių.

354 Kadangi buvo patenkinti pagrindiniai reikalavimai dėl ginčijamo sprendimo 2 straipsnio b punkto panaikinimo, nereikia nagrinėti ieškovių pateiktų subsidiarių reikalavimų dėl baudos dydžio pakeitimo.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

355 Pagal Procedūros reglamento 134 straipsnio 3 dalį, jeigu kiekvienos šalies dalis reikalavimų patenkinama, o dalis atmetama, kiekviena šalis padengia savo bylinėjimosi išlaidas. Vis dėlto Bendrasis Teismas gali nuspręsti, kad, be savo bylinėjimosi išlaidų, šalis padengia dalį kitos šalies bylinėjimosi išlaidų, jeigu tai pateisinama atsižvelgiant į nagrinėjamos bylos aplinkybes.

356 Šiuo atveju ieškovių reikalavimai dėl ginčijamo sprendimo 1 straipsnio panaikinimo buvo atmesti, tačiau buvo patenkintas jų prašymas panaikinti šio sprendimo 2 straipsnio b punktą. Taigi, tokiomis aplinkybėmis būtų teisinga nuspręsti, kad kiekviena šalis padengia savo bylinėjimosi išlaidas.

Remdamasis šiais motyvais,

BENDRASIS TEISMAS (antroji išplėstinė kolegija)

nusprendžia:

1. **Panaikinti 2016 m. gruodžio 7 d. Sprendimo C (2016) 8530 *final*, susijusio su SESV 101 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūra (byla AT.39914 – euro *Interest Rate Derivatives*), 2 straipsnio b punktą**.

2. **Atmesti likusią ieškinio dalį.**

3. ***HSBC Holdings plc*, *HSBC Bank plc* ir *HSBC France* padengia savo bylinėjimosi išlaidas.**

4. **Europos Komisija padengia savo bylinėjimosi išlaidas.**

Prek Buttigieg Schalin

Berke Costeira

Paskelbtas 2019 m. rugsėjo 24 d. viešame teismo posėdyje Liuksemburge.

Parašai